

13. ควรปรับวิธีการออกแบบการเลือกตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ น่าจะเหมาะสมกับลักษณะงานมากกว่า
14. ในการเขียนวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ควรมีการระบุว่าจะวิเคราะห์อะไร โดยใช้สถิติใด
15. ตรวจเช็ค การเขียนในหน้า 106 บรรทัดสุดท้ายด้วย
16. ตรวจสอบการพิมพ์ คำผิด หัวตาราง
17. ปรับแก้แบบฟอร์มการเขียนบรรณานุกรมวารสารให้ถูกต้องทุกรายการ

แบบฟอร์มการปรับปรุง/ไม่ปรับปรุงโครงร่างวิทยานิพนธ์

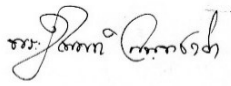
เรื่อง คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัด
ชายแดนภาคใต้

ชื่อนักศึกษา พระอธิการชานนท์ ฉนทชาโต (นาแก้ว) รหัสนักศึกษา 6520121001

หลักสูตร ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขา จิตวิทยา แผน ก2

ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ (คณะกรรมการบริหารหลักสูตร)	ผลการพิจารณา ปรับปรุง/ไม่ปรับปรุง (นักศึกษา)	เหตุผล/คำชี้แจงเพิ่มเติม (โปรดระบุเลขที่หน้าได้ปรับปรุง)
1. ชื่อโครงร่างวิทยานิพนธ์ แก้ไข ให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ควร ตัดวิธีใหม่ออกไป	ปรับปรุง	หน้าปกและรายละเอียดเนื้อหาทั้ง 3 บท
2. ความเป็นมาของปัญหา ควร เน้นปัญหาสำคัญของจังหวัด ชายแดนภาคใต้	ปรับปรุง	หน้า 2-3
3. วัตถุประสงค์ ควรตั้งเป้าหมาย ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น	ปรับปรุง	หน้า 4
4. กำหนดสมมติฐานใหม่ เพื่อ ความสอดคล้องของงานวิจัย	ปรับปรุง	หน้า 5
5. ควรเพิ่มประโยชน์ของงานวิจัย	ปรับปรุง	เพิ่มประโยชน์ทางด้านสังคม และ ทางด้านศาสนา/ หน้า 9
6. ขอบเขตของงานวิจัย ควร ปรับเปลี่ยนรูปแบบของงานวิจัย ใหม่	ปรับปรุง	เปลี่ยนเป็นการวิจัยเชิงพรรณนา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิง เปรียบเทียบ/ หน้า 5
7. นิยามศัพท์ไม่ชัดเจนและไม่ ครอบคลุม	ปรับปรุง	แก้ไขรายละเอียดของความมุ่งมั่น ในการปฏิบัติศาสนกิจ และ คุณภาพชีวิต/ หน้า 6-7
8. ควรเพิ่มการ Review วรรณกรรมของต่างประเทศ และ Review เพิ่มเติมการปฏิบัติ ศาสนกิจของพระสงฆ์	ปรับปรุง	เพิ่มเติมวรรณกรรมนักวิชาการ ต่างประเทศด้านความหมายของ คุณภาพชีวิต/ หน้า 12,

		ความสำคัญของคุณภาพชีวิต/ หน้า 17, องค์ประกอบของ
ข้อสังเกต/ข้อเสนอแนะ (คณะกรรมการบริหารหลักสูตร)	ผลการพิจารณา ปรับปรุง/ไม่ปรับปรุง (นักศึกษา)	เหตุผล/คำชี้แจงเพิ่มเติม (โปรดระบุเลขที่หน้าได้ปรับปรุง)
		คุณภาพชีวิต/ หน้า 21, งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง/ หน้า 43-44, ความหมายของการคิดเชิง อนาคต/ หน้า 46, งานวิจัยที่ เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงอนาคต/ หน้า 64-66, เพิ่มเติมตาราง องค์ประกอบของความมุ่งมั่นใน การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์/ หน้า 77, งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์/ หน้า 93-95
9. วิธีดำเนินการวิจัย ควร ปรับเปลี่ยนวิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือให้ชัดเจน	ปรับปรุง	ใช้ตารางของยามาเน่/ หน้า 102
10. การ Review เครื่องมือไม่ ชัดเจนว่าเป็นเครื่องมือมาจาก แนวคิดของใคร ศึกษาอย่างไร	ปรับปรุง	หน้า 103
11. การทดสอบเครื่องมือไม่รัดกุม	ปรับปรุง	หน้า 104-105
12. ไม่มีการระบุว่าเป็นการสุ่มกลุ่ม ตัวอย่างแบบใด	ปรับปรุง	หน้า 102
13. การใช้คำและภาษายังไม่ สละสลวยและถูกต้อง	ปรับปรุง	ทบทวนรายละเอียดและความ ถูกต้องทั้ง 3 บท
14. ขาดสารบัญ	ปรับปรุง	เพิ่มรายการสารบัญ

()

21 / มิถุนายน / 2567

นักศึกษา

21 (.....)
..... / มิย. / 2567
..... / /

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

แบบแจ้งผลการพิจารณาโครงร่างวิทยานิพนธ์ของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรประจำสาขาวิชา

1. ชื่อนักศึกษา พระอธิการชานนท์ ฉนทชาโต (นาแก้ว) รหัส 6520121001 สาขาวิชา จิตวิทยา
2. ชื่อเรื่อง ภาษาไทย คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ จังหวัดชายแดนภาคใต้
ภาษาอังกฤษ Quality of Life, Futuristic, Thinking towards Religious Practices of Buddhist Monks in the Southern Border Provinces
3. ข้อเสนอแนะสำหรับปรับปรุงแก้ไข
 1. ชื่อโครงร่างวิทยานิพนธ์ แก้ไขให้เข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน ควรตัดวิถีมุขออกไป
 2. ความเป็นมาของปัญหา ควรเน้นปัญหาสำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้
 3. วัตถุประสงค์ ควรตั้งเป้าหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
 4. กำหนดสมมติฐานใหม่ (ปรับปรุง) เพื่อความสอดคล้องของงานวิจัย
 5. ควรเพิ่มประโยชน์ของงานวิจัย
 6. ขอบเขตของงานวิจัย ควรปรับเปลี่ยนรูปแบบของงานวิจัยใหม่
 7. นิยามศัพท์ไม่ชัดเจนและไม่ครอบคลุม
 8. ควรเพิ่มการ Review วรรณกรรมของต่างประเทศ และ Review เพิ่มเติมการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์
 9. วิธีดำเนินการวิจัย ควรปรับเปลี่ยนวิธีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือให้ชัดเจน
 10. การ Review เครื่องมือไม่ชัดเจนว่าเป็นเครื่องมือมาจากแนวคิดของใคร ศึกษาอย่างไร
 11. การทดสอบเครื่องมือไม่รัดกุม
 12. ไม่มีการระบุว่าเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบใด
 13. การใช้คำและภาษายังไม่สละสลวยและถูกต้อง
 14. ขาดสารบัญ

.....ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร 24 มิ.ย. 67
...../...../.....

(รศ.ดร.อริยา คูหา)

.....กรรมการ 24 / มิ.ย. 67

(ผศ.ดร.บุญโรม สุวรรณพาทู)

.....กรรมการ 24 มิ.ย. 67
...../...../.....

(ดร.ปรีนาภา ชูรัตน์)

.....กรรมการ 24 / มิ.ย. 67

(ดร.สุพรรณษา สุวรรณชาติรี)

4. เรียน คณบดี

นักศึกษาได้แก้ไขตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการบริหารหลักสูตรสาขาวิชาจิตวิทยา
แล้ว เห็นสมควรนำเสนอคณะกรรมการบัณฑิตศึกษาประจำคณะฯ ต่อไป

.....ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

(รศ.ดร.อริยา คูหา)

วันที่ 24เดือน.....มี.ย.....พ.ศ. 67...

นักศึกษากรอก ข้อ 1 และ 2

ประธานบริหารหลักสูตร กรอก ข้อ 3 และ 4

คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัด
ชายแดนภาคใต้

Quality of Life, Futuristic Thinking towards Religious Practices of Buddhist Monks
in the Southern Border Provinces

พระอธิการชานนท์ ฉนฺทชาโต (นาแก้ว)
Phra Athikarn Chanon Chanthachathoe (Nakaeo)

โครงร่างวิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาจิตวิทยา
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2566
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
คำถามการวิจัย.....	4
สมมติฐานการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	5
ขอบเขตเนื้อหา.....	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ของการวิจัย	9
กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework).....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต	12
2.1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต.....	12
2.1.2 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต.....	15
2.1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต	18
2.1.4 ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดี.....	22
2.1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต.....	23
2.1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต	28
2.1.7 ลักษณะคุณภาพชีวิตที่ดี.....	31
2.1.8 การประเมินคุณภาพชีวิต.....	34

2.1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	41
2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงอนาคต	45
2.2.1 ความหมายของการคิดเชิงอนาคต.....	45
2.2.2 ความสำคัญของการคิดเชิงอนาคต.....	47
2.2.3 องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคต	49
2.2.4 ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต.....	52
2.2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงอนาคต	54
2.2.6 ลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคต.....	56
2.2.7 แนวทางการพัฒนาการคิดเชิงอนาคต	59
2.2.8 การประเมินการคิดเชิงอนาคต.....	61
2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	62
2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์.....	66
2.3.1 ความหมายของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์	66
2.3.2 ความสำคัญของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์	68
2.3.3 องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดี.....	69
2.3.4 ประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์	78
2.3.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์	79
2.3.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์.....	82
2.3.7 แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์.....	84
2.3.8 การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์	89
2.3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	92
2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพระสงฆ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้.....	96
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	102
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	102

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	103
3.3 จริยธรรมการวิจัย.....	104
3.4 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม.....	104
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	105
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	105
บรรณานุกรม.....	107

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระสงฆ์เป็นเนืองนาบุญอันยิ่งใหญ่ของพุทธศาสนิกชน มีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาและเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาให้ยั่งยืน โดยยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลัก การปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทย ตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์และจารีตซึ่งไม่ขัดกับพระธรรมวินัย ครั้นถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ได้พระราชทานพระราชบัญญัติลักษณะปกครองคณะสงฆ์รัตนโกสินทรศก 121 เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์เป็นครั้งแรก ต่อมาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พุทธศักราช 2484 เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ใหม่ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองราชอาณาจักร ครั้นถึงรัชกาลที่ 9 ได้ทรงตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 เพื่อจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ในรูปแบบใหม่ และต่อมา พ.ศ.2535 ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ปรับปรุงฉบับที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ปัจจุบันการปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทย เป็นไปตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 และพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 ซึ่งยึดหลักพระธรรมวินัยเป็นหลัก กฎหมายแผ่นดิน และจารีต (สำนักงานเจ้าคณะภาค 16, 2561)

กิจวัตรและข้อปฏิบัติของพระสงฆ์เป็นสิ่งสำคัญต่อกิจการคณะสงฆ์ กิจวัตรของพระสงฆ์ส่วนใหญ่เป็นการปฏิบัติพระธรรมวินัย ซึ่งมุ่งฝึกฝนจิตใจให้บริสุทธิ์ ขัดเกลากิเลส และดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา กิจวัตรของพระสงฆ์ที่มีความสำคัญต่อกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ บิณฑบาต กวาดลานวัด บริหารสิ่งของและร่างกาย ศึกษาเล่าเรียน สอนธรรมแก่ชาวบ้าน ดูแลรักษา วัด เผยแผ่พระศาสนา ปลงอาบัติ ทำวัตรสวดมนต์ ประกอบพิธีบรรพชาอุปสมบท และการประกอบกิจในงานมงคลและอวมงคลต่างๆ กิจวัตรเหล่านี้เป็นการฝึกฝนพระสงฆ์ให้เป็นผู้ประพฤติดี ประพฤติชอบ เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม และสามารถดำเนินกิจการคณะสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเจ้าคณะภาค 16, 2561) ประเทศไทยเป็นสังคมที่นับถือพระพุทธศาสนาอย่างยาวนาน วิถีชีวิตของคนไทยส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับพิธีกรรมทางศาสนาต่อพระสงฆ์และสามเณรที่มีจำนวนมาก ปัจจุบันสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งทางด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี วิทยาศาสตร์ และด้านสังคม ข้อมูลและข่าวสารที่หลากหลาย ทะลักเข้าสู่แหล่งสารสนเทศต่างๆ เกิดความแตกต่างและเหลื่อมล้ำระหว่างบุคคลบางครั้งก็ส่งผลกระทบต่อบทบาทและภาพลักษณ์ของสถาบันสงฆ์ และความเข้าใจในของกระแสสมัย ปัญหาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จึงเกิดขึ้นให้เห็นเป็นประจำ ทั้งทางด้านโลก วัชชะ การเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาทางการเมือง และการบกพร่องต่อพระธรรมวินัย ละเลยจากข้อ

วัตร ข้อปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัย อีกทั้งสภาพปัญหาและสถานการณ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นจุดสำคัญที่มีวิถีชีวิตที่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยทางธรรมชาติที่มีผลต่อสภาพ อย่างคลื่นของทะเลที่เปลี่ยนแปลงและปัญหาเรื่องสิทธิมนุษยชนที่ส่งผลกระทบต่อสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ และสังคมในภาคใต้ของประเทศไทยด้วย สถานการณ์ที่ซับซ้อนและหลากหลายของจังหวัดชายแดนใต้ เป็นเหตุผลที่ทำให้ชีวิตของคนในพื้นที่นี้มีความแตกต่างจากภูมิภาคอื่นในประเทศไทย

สำหรับพระสงฆ์ผู้ปฏิบัติศาสนกิจในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ จากผลกระทบของปัญหา ความไม่สงบในพื้นที่และจำนวนของพุทธศาสนิกชนที่มีลดลงจากการย้ายถิ่นฐานเพื่อแสวงหาความ ปลอดภัยของชีวิตและครอบครัว ทำให้ปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ประสบอุปสรรคมากกว่าภูมิภาค อื่น เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีผลกระทบต่อพระภิกษุและสามเณรใน หลายด้านของชีวิต เริ่มตั้งแต่วิถีการดำรงชีวิต การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา การสอนและการเผยแผ่ คำสอนของพระพุทธศาสนา และด้านการสังคมสงเคราะห์ เพื่อรักษาความปลอดภัย คนร้ายลอบ สังหารอิหม่ามและบุกยิงพระสงฆ์ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายราย เหตุการณ์นี้สร้างความ หวาดกลัวให้กับประชาชนในพื้นที่ และสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของสันติสุขชายแดนใต้ วัด เป็นศูนย์กลางที่สำคัญของชุมชน และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการยังคงเข้มแข็งของศาสนาและชุมชนใน พื้นที่ในอนาคต (มนตรี เกิดมีมูล, 2563) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2562) จึงได้ออกแนว ปฏิบัติของคณะสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ได้แก่ 1) วัดควรมีรั้วรอบทุกด้านที่แข็งแรง เนื่องจาก วัคที่เกิดเหตุด้านหลังวัดไม่มีรั้ว ผู้ร้ายเข้ามายิงพระทางด้านหลังวัด 2) ควรมีหน่วยความมั่นคง ลาดตระเวนดูแลความมั่นคงทุกวัด ซึ่งวัดที่เกิดเหตุไม่ได้อยู่ในแผนการลาดตระเวนรักษาความมั่นคง 3) สถานที่ประกอบกิจทางศาสนา และที่พักของพระสงฆ์ควรเป็นฝาคอนกรีต มีความมั่นคงกันกระสุน หรือหลบภัยเมื่อมีเหตุได้ เนื่องจากวัดที่เกิดเหตุถูกยิงกันฝาด้วยไม้เขอร่า 4) ควรมีชุดรักษาความ ปลอดภัยหมู่บ้าน ชรบ. ดูแลความปลอดภัยทางเข้าออกวัดตลอด 24 ชั่วโมง และ 5) ควรจัดโครงการ หรืออาสาสมัครคนรักวัด (ประชาชนอยู่เป็นเพื่อนพระในภาวะสถานการณ์ไม่ปกติ)

การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์มีความสัมพันธ์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ ที่จะ ให้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้พุทธศาสนิกชนเกิดความเคารพ เลื่อมใสและศรัทธาตามพระ พุทธองค์ที่ทรงเป็นแบบอย่างของการประพฤติปฏิบัติ ทรงบำเพ็ญประโยชน์อย่างยิ่งใหญ่สืบต่อกันมา การที่พระสงฆ์จะพัฒนาตนเองไปสู่เป้าหมายที่ตั้งงามนั้น จำเป็นต้องอาศัยครูบาอาจารย์ที่ประพฤติ ปฏิบัติตามปฏิปทาที่พระพุทธองค์ได้ทรงประพฤติมาเป็นแบบอย่าง พระพุทธเจ้าจึงเป็นบรมครูของ เหล่าสาวกและมนุษย์ทั้งหลาย เพื่อจะได้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าด้วยการบำเพ็ญประโยชน์แก่ชาวโลก เพื่อผลลัพธ์แก่ตนเองและสังคมอยู่ดีมีสุขสงบร่มเย็น ดังคำกล่าวที่ว่า “เพราะธรรมย่อมรักษาผู้ที่ ประพฤติธรรม” ผู้ปฏิบัติย่อมจักไม่ตกต่ำไปสู่อบายภูมิหากพระภิกษุได้นำหลักธรรมคำสั่งสอนนั้นมา ประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวัน คุณภาพชีวิตที่ดีของพระสงฆ์ย่อม ก่อปรด้วยคุณธรรมต่างๆ

เป็นพระสงฆ์ที่มีคุณงามความดี ดังเช่นที่ พระครูสมุห์ชาเตอร์ จนทสาโร และสิทธิโชค ปาณะศรี (2566) ได้ศึกษาพบว่า การนำพุทธกิจมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย สามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านกาย 2) ด้านศีล 3) ด้านจิต 4) ด้านปัญญา การประยุกต์ใช้พัฒนาในจุดที่ควรพัฒนาให้ดีขึ้นนี้ ทำให้ทราบว่า ภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย ช่วยให้การดำเนินชีวิตมีความสุขและสงบ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ชาวพุทธในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย มีแบบอย่างในการดำเนินชีวิตที่ดีงาม มีความศรัทธาเลื่อมใสในพระภิกษุสงฆ์และมีจิตใจมั่นคงในพระพุทธศาสนา

ภาคใต้ของประเทศไทยมีเจตสัวัฒนธรรมที่เฉพาะเจาะจงและมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม เนื่องจากมีอาณาเขตทางศาสนา วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกันระหว่างภาคอื่นๆ ของประเทศ สภาพปัญหาที่มีอยู่ในจังหวัดชายแดนใต้รวมถึงการเผชิญกับปัญหาความไม่มั่นคงทางการเมืองและความขัดแย้งทางสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยต่างๆ เช่น การขาดความเท่าเทียมทางสังคมและการเข้าถึงทรัพยากร การขาดงบประมาณในการพัฒนา และการปกครองที่ไม่เหมาะสมทำให้เกิดความไม่พอใจ และความขัดแย้งระหว่างกลุ่มคนที่แตกต่างกัน อีกทั้งยังมีสถานการณ์การประชาสัมพันธ์ที่ไม่ดี รวมถึงปัญหาด้านความปลอดภัยที่มีการก่อเกิดความรุนแรงและความไม่สงบอย่างต่อเนื่องในบางพื้นที่ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและสังคมที่ยากจะแก้ไข เหตุที่พระสงฆ์มีข้อจำกัดจากสถานการณ์เป้าหมายสู่ความมุ่งมั่นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี จึงต้องมาจากการเป็นพระสงฆ์ที่สมบูรณ์และเป็นกำลังสำคัญในการเผยแผ่พระศาสนา ทั้งนี้ปัจจัยที่สำคัญต่อการพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นคือ การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) ซึ่งเป็นศักยภาพของบุคคลที่สามารถสำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์ คาดการณ์ และประเมินแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ นำมาสู่การกำหนดอนาคตที่ควรจะเป็น และคิดย้อนกลับมาสู่ปัจจุบันเพื่อวางแผนพัฒนากลยุทธ์ที่จะนำไปสู่อนาคตที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ สามารถนำสิ่งที่คาดการณ์นั้นมาใช้ประโยชน์ในงานด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม การคิดเชิงอนาคตเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถวิเคราะห์ข้อมูลข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นจากเหตุการณ์ในอดีตที่ส่งผลถึงปัจจุบัน มองเหตุการณ์อย่างรอบด้าน และประเมินภาพอนาคตที่มีโอกาสเกิดทั้งผลในทางบวกและในทางลบ ซึ่งปัจจุบันได้รับความสนใจจากสถาบันศึกษาในหลายประเทศ การคิดเชิงอนาคตมีความสำคัญต่อคณะสงฆ์ในการนำไปสู่การพัฒนา กิจการศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ดังปวันรัตน์ ธัญญะผล (2564) และ พระวิสาร์ญาณวิโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) ได้ศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงทางสังคมควรมีพัฒนาการจากมุมมองเชิงอนาคต ดังนั้นคณะสงฆ์ควรส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์มีทักษะการคิดเชิงอนาคต เพื่อเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคม และสามารถดำเนินกิจการศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อได้ประมวลสารสนเทศข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะเป็นพระสังฆาธิการรูปหนึ่งในเขตการปกครองคณะสงฆ์หนใต้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ในวิถีใหม่ เพื่อนำผลของการศึกษาในครั้งนี้เป็นสารสนเทศ ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ และส่งเสริมความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวคิดในการเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาเขตการปกครองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้ได้รับรู้การคิดเชิงอนาคตของพระสงฆ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
3. เพื่อศึกษาระดับการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
4. เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
5. เพื่อศึกษาระดับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
6. เพื่อเปรียบเทียบความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
7. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
8. เพื่อศึกษาการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

คำถามการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
2. การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
3. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นอย่างไร
4. คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์เพียงใด

5. การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์เพียงใด

สมมติฐานการวิจัย

1. คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง
2. คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ในวิถีใหม่แตกต่างกันตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
3. การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง
4. การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกันตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
5. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง
6. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกันตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
7. คุณภาพชีวิตสามารถทำนายความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
8. การคิดเชิงอนาคตสามารถทำนายความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative correlational Research) ผู้วิจัยจักนำเสนอตามลำดับดังนี้

ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร์สังกัดจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้นจำนวน 626 รูป

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร์ ประจำปี 2567 โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ระดับความเชื่อมั่น 95% ผู้วิจัยยอมรับความคลาดเคลื่อนได้เท่ากับ 5% จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 286 คน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก และทราบ

คุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม รวมทั้งจำนวนที่ต้องการ จึงใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดโควตา (Quota Selection) ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 แสดงจำนวนประชากร (พระภิกษุ) แยกตามจังหวัด

จังหวัด	พระสงฆ์ จำนวน (รูป)	กลุ่มตัวอย่าง (รูป)
จังหวัดปัตตานี	258	118
จังหวัดยะลา	101	46
จังหวัดนราธิวาส	267	122
รวมทั้งสิ้น	626	286

ขอบเขตเนื้อหา

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

1) ตัวแปรอิสระ

1.1) ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย อายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์

1.2) คุณภาพชีวิต ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย ด้านสุขภาพจิต ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสภาพแวดล้อม

1.3) การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) ประกอบด้วย ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง และด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต

2) ตัวแปรตาม

2.1) ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบด้วยบิณฑบาต กวาดลานวัด ปลงอาบัติ ทำวัตร-สวดมนต์ ขวนขวายปัจจัยเวกขณ์ อุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนา บริหารสิ่งของและร่างกาย ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์ และดำรงตนให้หน้าไหว้

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง ความพากเพียรปฏิบัติงานทางศาสนาที่กำหนดไว้มีความตั้งใจจดจ่ออย่างต่อเนื่อง แม้จะพบกับอุปสรรคหรือความยากลำบากใดๆ ก็ตามก็จะไม่ย่อท้อ ไม่ยอมแพ้ แต่จะพยายามแก้ไข ฝ่าฟัน หาทางออกจนประสบความสำเร็จเริ่มจากการทำกิจวัตรประจำวัน 10 อย่างคือ 1) บิณฑบาต 2) กวาดลานวัด 3) ปลงอาบัติ 4) ทำวัตร-สวดมนต์ 5) ขวนขวายปัจจัยเวกขณ์ 6) อุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนา 7) บริหารสิ่งของและร่างกาย 8) ศึกษาเล่า

เรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปรียัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ 9) เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์ 10) ดำรงตนให้น่าไหว้ ตามแนวคิดของพระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (2563)

2. คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีองค์ประกอบที่จำเป็นทั้งหมดสำหรับการดำเนินชีวิตมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีส่วนร่วมในชุมชนและสังคมโดยรวม และความสามารถเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น ปรับปรุงจากอุเทนปัญญารังษี (วงศ์สุวรรณ) และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่

2.1) ด้านสุขภาพกาย (Physical domain) หมายถึง สภาพที่ดีของกายภาพ ที่มีความแข็งแรงและสมบูรณ์ สามารถปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2) ด้านสุขภาพจิต (Psychological) หมายถึง สภาพของความรู้สึกและอารมณ์ที่สามารถควบคุมสมาธิ สติ มีความเบิกบาน สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีความสุข

2.3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) หมายถึง สภาพะที่ดีของปฏิสัมพันธ์ที่มีระหว่างบุคคลรู้เท่าทันและความเข้าใจความเป็นไปของกระแสต่างๆ ในชุมชนและสังคม

2.4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพะรอบๆ บุคคลที่ถูกสุลักษณะและปลอดภัยทั้งทางกายภาพและจิตใจ เช่นการเลือกใช้สถานที่ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่มีความเสี่ยงต่อสุขภาพและชีวิต และสร้างสภาพแวดล้อมที่สะดวกสบายและปลอดภัยให้กับผู้อยู่ในนั้น

3. การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถการสำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์ คาดการณ์ และประเมินแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ทางปัญญาเพื่อคิดเชื่อมโยงสู่ปัจจุบันสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในงานด้านต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม ในที่นี้ใช้แนวคิดของ อริยา คูหา และคณะ (2564) ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้คือ

3.1 ด้านการมองการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถในการมองไปข้างหน้าเพื่อคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และวางแผนเพื่อรับมือกับสถานการณ์เหล่านั้นได้อย่างเหมาะสม เช่น การวางแผนการเมือง การพัฒนาเศรษฐกิจ หรือการพัฒนาสังคม บุคคลที่มีความสามารถในด้านนี้สามารถนำพาประเทศหรือชุมชนในทิศทางที่ดีขึ้น พร้อมทั้งช่วยให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง และตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเหมาะสม โดยการประยุกต์ใช้ความมุ่งหมายและความคิดริเริ่มในการดำเนินงาน

3.2 ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ หมายถึง การดำเนินการที่สำคัญในการช่วยให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยบุคคลที่มีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลก่อนการตัดสินใจที่ดี จะสามารถระบุปัญหาและเป้าหมายของการตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งระบุแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและน่าเชื่อถือ การรวบรวมข้อมูลจะต้องเป็นไปอย่าง

ครบถ้วนและถูกต้อง การวิเคราะห์ข้อมูลจะต้องเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และการนำข้อมูลมาใช้ในการตัดสินใจจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

3.3 ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ หมายถึง การใช้ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเพื่อเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบตัวให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นนามธรรม เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและเหตุการณ์ หรือระหว่างเหตุผลต่างๆ ที่เกิดขึ้น

3.4 ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสามารถในการเข้าใจและรับรู้สิ่งใหม่ที่เกิดขึ้น โดยไม่ปิดกั้นใจจากสิ่งใหม่นี้ ต้องพร้อมที่จะเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างอ่อนโยนและเต็มเปี่ยมไปด้วยความเข้าใจในสิ่งใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นได้และเรียนรู้จากมันอย่างมีประสิทธิภาพที่สุด การยอมรับการเปลี่ยนแปลงนี้ช่วยให้เราสามารถปรับตัวไปสู่สถานการณ์ใหม่ๆ ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและอย่างไม่แสวงหาการต้านทานต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความสุขภาพที่ดี

3.5 ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง หมายถึง ความสามารถในการวางแผนเป้าหมายของชีวิตล่วงหน้า เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายและพัฒนาตนเอง โดยการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและแผนการตามสถานการณ์และอุปสรรคที่เกิดขึ้นได้ เช่น เมื่อเผชิญกับอุปสรรคหรือปัญหาที่เกิดขึ้น เราสามารถปรับเปลี่ยนเป้าหมายและแผนการของเราให้เหมาะสมกับสถานการณ์นั้นๆ ได้ โดยที่ยังคงภายใต้แนวคิดหรือวิสัยทัศน์ในการกำหนดอนาคตของตนเองอย่างชัดเจนอยู่ตลอดเวลา การเรียนรู้และการพัฒนาตนเองเป็นส่วนสำคัญในการปรับตัวและปรับเปลี่ยนเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายได้ในทุกๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต

3.6 ด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต หมายถึง การเสริมสร้างความสามารถในการเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมให้เป็นเชิงบวก ไม่ว่าจะเป็นการให้กำลังใจและความเข้าใจกับตนเองและผู้อื่น การพัฒนาทักษะการจัดการกับความเครียดและปัญหา การสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และการพัฒนาความกระตือรือร้นในการต่อสู้กับอุปสรรคในชีวิต การสร้างพลังบวกนี้สามารถช่วยเสริมสร้างสุขภาพทั้งกายและใจให้แข็งแรง และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้ผู้ที่พลังบวกมักประสบความสำเร็จในชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. พระภิกษุสงฆ์ หมายถึง ผู้ที่บรรพชาและอุปสมบทตามกฎเกณฑ์ทางพระพุทธศาสนาที่มีทะเบียนราษฎรอยู่ในสังกัดจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประจำปี 2567 ในที่นี้ผู้วิจัยเน้นผู้ที่มีอายุ 5 พรรษาขึ้นไป

5. จังหวัดชายแดนภาคใต้ หมายถึง พื้นที่ทางตอนใต้สุดของประเทศไทย ประกอบด้วยปัตตานี ยะลา และนราธิวาส พื้นที่เหล่านี้มีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่แตกต่างจากพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และใช้ภาษามลายูถิ่นปัตตานี

ประโยชน์ของการวิจัย

ประโยชน์ด้านวิชาการ

1. ได้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้
2. ได้ทราบถึงการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้
3. ได้ทราบถึงคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์ด้านปฏิบัติการ

1. เพื่อให้ได้สารสนเทศเป็นข้อมูลเพื่อยกระดับ ส่งเสริม ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้
2. เพื่อให้ได้สารสนเทศครั้งนี้เป็นข้อมูลเพื่อพัฒนาการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้
3. เพื่อนำผลการศึกษาในครั้งนี้จัดทำเป็นสารสนเทศให้แก่ผู้เกี่ยวข้องทางศาสนาสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนต่อพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้

ประโยชน์ทางด้านสังคม

1. การศึกษาช่วยให้เข้าใจปัญหาและความต้องการของพระภิกษุสงฆ์ในมิติต่างๆ เช่น สุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และจิตวิญญาณ ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้พัฒนารูปแบบการสนับสนุนที่ตรงจุด ช่วยให้พระภิกษุสงฆ์มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ
2. การศึกษาช่วยให้เข้าใจวิสัยทัศน์และเป้าหมายของพระภิกษุสงฆ์ในอนาคต ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้พัฒนากลยุทธ์และแนวทางการสนับสนุน ส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์มีบทบาทในการสร้างสันติสุขและความมั่นคงในพื้นที่
3. การศึกษาช่วยให้เข้าใจรูปแบบและวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมปัจจุบัน ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้พัฒนาความร่วมมือระหว่างพระภิกษุสงฆ์ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม ส่งเสริมความสามัคคีในสังคม
4. การศึกษาช่วยให้เข้าใจบทบาทของพระพุทธศาสนาในการรักษาและสืบสานวัฒนธรรม ข้อมูลเหล่านี้สามารถนำมาใช้พัฒนาแนวทางการส่งเสริมให้พระภิกษุสงฆ์มีบทบาทในการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น

ประโยชน์ทางด้านศาสนา

1. การศึกษาคุณภาพชีวิตช่วยให้พระภิกษุสงฆ์เข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ได้อย่างลึกซึ้ง ช่วยให้สามารถปรับลักษณะการปฏิบัติศาสนกิจที่ตรงจุด ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

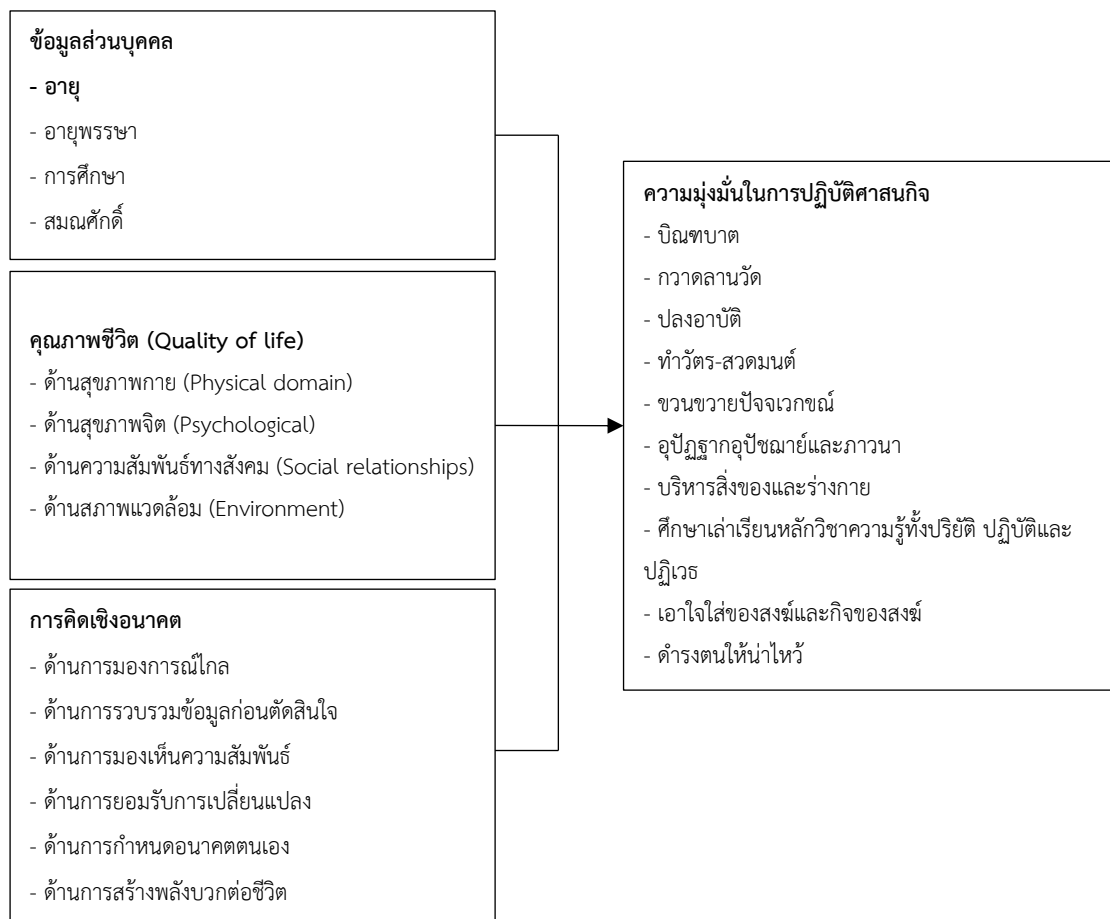
2. การคิดเชิงอนาคตช่วยให้พระภิกษุสงฆ์มองเห็นโอกาสและท้าทายของชุมชน ช่วยให้สามารถเริ่มโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาเศรษฐกิจ และสร้างสันติสุขในชุมชน

3. พระภิกษุสงฆ์ที่มีวิถีชีวิตเรียบง่าย อุทิศตนเพื่อศาสนกิจ เป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้ประชาชนดำเนินชีวิตตามหลักศาสนา

4. การปฏิบัติศาสนกิจในวิถีใหม่ เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ช่วยสานสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพระภิกษุสงฆ์กับประชาชน ส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน

5. การศึกษาคุณภาพชีวิตและการคิดเชิงอนาคต ช่วยให้พระภิกษุสงฆ์สามารถนำหลักธรรมคำสอนมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับบริบทของสังคมสมัยใหม่ ช่วยให้การเผยแผ่ศาสนามีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual framework)

ภาพที่ 2.1 กรอบแนวคิด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้” ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

- 2.1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต
- 2.1.2 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต
- 2.1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต
- 2.1.4 ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดี
- 2.1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต
- 2.1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต
- 2.1.7 ลักษณะคุณภาพชีวิตที่ดี
- 2.1.8 การประเมินคุณภาพชีวิต
- 2.1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงอนาคต

- 2.2.1 ความหมายของการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.2 ความสำคัญของการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.3 องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.4 ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.6 ลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.7 แนวทางการพัฒนาการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.8 การประเมินการคิดเชิงอนาคต
- 2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

- 2.3.1 ความหมายของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์
- 2.3.2 ความสำคัญของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์
- 2.3.3 องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดี
- 2.3.4 ประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

2.3.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

2.3.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

2.3.7 แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

2.3.8 การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

2.3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

2.1 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

2.1.1 ความหมายของคุณภาพชีวิต

Okuno et al. (2021) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขและมีความภาคภูมิใจในตัวเอง มีสุขภาพทางจิตใจที่ดีและความเชื่อมั่น สามารถดำเนินชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคง มีอารมณ์ที่ดี สามารถเข้าสังคมและสร้างความสัมพันธ์ได้ดี มีการใช้ความคิดอย่างเป็นประสพการณ์ รับรู้และดูแลตนเองอย่างเหมาะสม ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว รักษาสุขภาพและมีไลฟ์สไตล์ที่ดี มีความพึงพอใจในกิจกรรมประจำวัน และมีความยึดเหนี่ยวในศาสนาหรือความเชื่อของตน

Gagliardi, Brettschneider & König (2021) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ผลลัพธ์ที่สะท้อนสุขภาพโดยทั่วไป ไม่ได้มุ่งเน้นไปที่โรคใดโรคหนึ่ง แต่เป็นการวัดการเปลี่ยนแปลงสุขภาพที่ส่งผลต่อผู้ป่วยและสังคมที่พวกเขาอาศัยอยู่ ซึ่งมุ่งประเมินสุขภาพของผู้ป่วยในชุมชน และดูว่าสุขภาพส่งผลต่อชีวิตอย่างไร

Amir et al. (2022) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลซึ่งสำคัญต่อความสุขและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตเองได้ โดยการดูแลสุขภาพกายและสุขภาพจิต พัฒนาตนเองอยู่เสมอ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนฝูง และคนรอบข้าง มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม อาศัยอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด เหมาะกับการอยู่อาศัย เลือกประกอบอาชีพที่มั่นคงและมีความสุข และมีความเชื่อทางศาสนาที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ

Martini et al. (2022) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล ครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม อารมณ์ และการดำเนินชีวิต คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งสำคัญต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคล การวัดคุณภาพชีวิตช่วยให้ประเมินผลของนโยบาย โปรแกรม และการแทรกแซงต่างๆ ที่มีต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของประชาชน ช่วยให้ระบุปัญหาและความต้องการของประชาชน ช่วยให้จัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ติดตามผลและประเมินผลการดำเนินงาน

Rodrigues-Sobra et al. (2022) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความสุขและความพึงพอใจในชีวิต ผลกระทบทางด้านคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีนั้นแตกต่างกันไปในผู้ป่วยแต่ละคน ซึ่งมีการเห็นความสำคัญของศาสนาและความเชื่อทางจิตวิญญาณเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการรักษาโรคนั้น

พระศุภชัย ปญญาวิโร (2562) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความต้องการทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และจิตวิญญาณของบุคคลนั้นได้รับการเติมเต็มในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่งได้ดีเพียงใด ครอบคลุมถึงความจำเป็นพื้นฐานทั้งในด้านความผาสุกทางกาย ความผาสุกทางอารมณ์ ความเชื่อมโยงทางสังคม และความผาสุกทางจิตใจ นอกจากนี้คุณภาพชีวิตยังรวมถึงการที่บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติและสังคมแวดล้อม แก้ปัญหา และทำตามความปรารถนาของตน โดยใช้วิธีการและทรัพยากรที่มีอยู่

พระมหาชัยยนต์ คมภีรวาที (2563) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสามารถใช้ประโยชน์สูงสุดจากสมณธรรมของตนได้ คุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ยังเกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ที่สมดุลกับชุมชนและการใช้ชีวิตในชุมชนที่ทุกคนมีส่วนร่วม ซึ่งมีความเท่าเทียมกันและการเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น คุณภาพชีวิตของพระสงฆ์คือการมีชีวิตที่ดีและมีความสุข พึงพอใจกับสภาพความเป็นอยู่ของพระสงฆ์ และวิธีที่พระสงฆ์ใช้ชีวิตในบริบทของชุมชนที่กว้างขึ้น ยังเกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขของชุมชนโดยรวมอีกด้วย เป็นการค้นหาความพึงพอใจในชีวิตจากประสบการณ์และมุมมองส่วนตัวของพระสงฆ์เอง

พระครูฉันทธรรมานุสิฐ ฉนทธมโม และคณะ (2563) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณลักษณะพิเศษเฉพาะบุคคลหรือสิ่งของ ดังนั้นเมื่อกล่าวถึงคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์จึงหมายถึงความเป็นอยู่และลักษณะโดยรวมของพระสงฆ์ คุณภาพชีวิตของพระสงฆ์จึงไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยทางวัตถุเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยทางจิตใจและสังคมด้วย การที่พระสงฆ์มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จะช่วยให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับของชุมชน

พัชรพร ทองจันทนาม (2563) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้ของบุคคลต่อสภาพการดำรงชีวิตของตน ซึ่งวัดจากความพึงพอใจในเรื่องความเป็นอยู่ ความสุข สุขภาพกาย และจิตอาหารการกิน การมีสิ่งของใช้ตามความจำเป็น การอยู่ในสภาพแวดล้อม และการใช้ชีวิตอยู่ในสังคม การรับรู้การมีประสิทธิภาพ หรือความสามารถในการกระทำอย่างมีความหมาย เพื่อควบคุม หรือการกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยของตน ทั้งด้านจิต อารมณ์ ความคิด และการดูแลรักษา

ณัฐกัญญ์ อ่องเอื้อ (2564) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้และประเมินความสุข ความพึงพอใจ และความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลในด้านต่าง ๆ ของชีวิต เช่น สุขภาพกายและสุขภาพใจ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ระดับความเครียด และเป้าหมายในชีวิต นอกจากนี้ยังรวมถึงความรู้สึกเกี่ยวกับความมีค่าของตนเอง การรับมือกับความเศร้า และความสัมพันธ์กับสังคมและครอบครัว อีก

ทั้งยังรวมถึงความสำคัญของการรับรู้และใช้ประโยชน์จากศักยภาพและทักษะของตนเองในการปรับตัวและใช้สมรรถนะในการเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิต ความเจ็บป่วยและสุขภาพที่ดี เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความสุขและความพึงพอใจในชีวิต นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมธรรมชาติ รายได้ และสิทธิประโยชน์ทางสังคม เทคโนโลยี และองค์กรอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของบุคคลและสังคมในระยะยาว คุณภาพชีวิตมีมิติและองค์ประกอบหลายประการซึ่งมีความสำคัญต่อความสุขและความพึงพอใจของบุคคลและสังคมในแต่ละช่วงเวลาและสถานการณ์ โดยมีการเน้นไปที่ความเหมือนกันและความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทที่แตกต่างกัน

ฤทธิชัย ขาแสน (2564) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง คุณภาพชีวิตว่าเป็นลักษณะที่ดีเด่นของบุคคลในระดับความเป็นอยู่ โดยมีลักษณะทั้งด้านวัตถุและจิตใจที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความเหมาะสมโดยไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นและไม่ต้องการกดดันจากสิ่งแวดล้อมภายนอก นอกจากนี้ยังต้องรักษาธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมของสังคม พร้อมสามารถทำให้เกิดความสำเร็จตามความต้องการในชีวิตได้

มุสต่อฟา หมัดบินเฮด (2565) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง แนวคิดหลายมิติที่มีการผสมผสานทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การรับรู้ของแต่ละบุคคลต่อสถานการณ์ในชีวิตของตนที่สัมพันธ์กับเป้าหมาย ความคาดหวัง มาตรฐาน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้บริบททางวัฒนธรรมและระบบคุณค่าที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ ซึ่งเป็นแนวคิดที่มีหลายมุมมองทางสังคม เนื่องจากคุณภาพชีวิตเกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ เช่น สุขภาพ ครอบครัว การทำงานเป็นอิสระ มีความสัมพันธ์ ทางสังคม สิ่งแวดล้อม และอาจได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม ศาสนา จริยธรรม และคุณค่าของแต่ละบุคคล

พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑูมโน และคณะ (2565) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การที่บุคคลรับรู้คุณภาพในชีวิตตนเองว่าดี มีความพึงพอใจในชีวิต แต่ละบุคคลมีภาวะสุขภาพกายและด้านวัตถุ ในระดับดี ความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคคลอื่น และความสามารถที่จะมีปฏิสัมพันธ์ในสังคมชุมชน/สังคมในกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งแต่ละบุคคลมีการพัฒนาตนเอง การทำให้บรรลุผล และการหาเวลาพักผ่อน ความรู้สึกมีความสุข อันมาจากความเป็นอยู่ที่ดี สภาพแวดล้อมที่ดี มีความผูกพันที่ดีทั้งในครอบครัวและสังคมเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน

พระมหาณัฐฐานันท์ อนุโลโย และคณะ (2565) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง ความรู้สึกพอใจกับชีวิตโดยทั่วไป เกี่ยวข้องกับการพอใจกับความเป็นอยู่ที่ดีทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคมและอารมณ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงการประเมินของผู้อื่นว่าบุคคลนั้นอยู่ในสภาพที่เหมาะสมและชีวิตที่ไม่ได้อยู่ภายใต้การคุกคาม

พระครูสมุทรชาเตอร์ จนฺทสาโร และคณะ (2566) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง สภาวะโดยรวมของความสุขและความพึงพอใจสำหรับทั้งพระสงฆ์และสิ่งแวดล้อมโดยรวม ในระดับบุคคล

คุณภาพชีวิตของพระสงฆ์หมายถึงความรู้สึกรับรู้พอใจและได้รับการเติมเต็ม แต่ในระดับสังคัมก็หมายถึงการไม่เป็นภาระหรือก่อปัญหาสังคมด้วย คุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ถูกกำหนดโดยวิธีที่แต่ละพระสงฆ์รับรู้ตำแหน่งของตนในสังคัม โดยพิจารณาจากเป้าหมายและความคาดหวังของตนเอง ค่านิยมทางศาสนา บรรทัดฐานทางสังคัม และปัจจัยต่าง ๆ เช่น บริการที่มีอยู่

พระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) กล่าวว่า ความหมายของคุณภาพชีวิตหมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจกับชีวิตเพียงใด และสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ดีเพียงใด ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ เช่น สุขภาพกายและใจ ความสัมพันธ์ทางสังคัม และสิ่งแวดล้อมที่อาศัยอยู่

อัสมะ สะมะแอ และคณะ (2566) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การรับรู้หรือความเข้าใจของปัจเจกบุคคลที่มีต่อสถานภาพชีวิตของตนเอง ตามบริบทของวัฒนธรรมและค่านิยมที่ใช้ชีวิตอยู่ และสัมพันธ์กับเป้าประสงค์ ความคาดหวัง มาตรฐาน และความกังวล สนใจที่มีต่อสิ่งต่างๆ คุณภาพชีวิตเป็นนิมิตที่มีขอบเขตกว้างขวางครอบคลุม เรื่องต่างๆ ที่สลับซับซ้อน ได้แก่ สุขภาพทางกาย สภาวะทางจิต ระดับความเป็นตัวของตัวเองความสัมพันธ์ต่างๆ ทางสังคัม ความเชื่อส่วนบุคคล และสัมพันธภาพที่มีต่อสิ่งแวดล้อม

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิต หมายถึง การมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีของพระสงฆ์ มีองค์ประกอบที่จำเป็นทั้งหมดสำหรับการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา โดยสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มกำลัง ดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคัม ไม่เบียดเบียนผู้อื่น มีส่วนร่วมในชุมชนและสังคัมโดยรวม และมีความสามารถในการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้อื่น เพื่อประโยชน์ของทุกคน โดยใช้แนวคิดของพระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) เป็นแนวทางในการตามรอยถอยคลองของพระองค์ และแบ่งปันความเข้าใจและเพื่อนร่วมใจกับผู้อื่นในทางธรรม

2.1.2 ความสำคัญของคุณภาพชีวิต

พระศุภชัย ปญญาวิโร (2562) กล่าวถึง ความสำคัญของคุณภาพชีวิตว่า คุณภาพชีวิตที่ดีนับเป็นสิ่งสำคัญและเป็นจุดหมายปลายทางของบุคคล ชุมชน และประเทศชาติ โดยส่วนรวม คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นหมายถึงการมีสุขภาพกายและใจที่ดี มีการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม มีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จะช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีคุณภาพ และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ประเทศใดก็ตามที่มีประชากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมส่งผลดีต่อการพัฒนาประเทศชาติทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ในขณะที่พระมหาชัยยนต์ คมภีรวาที (2563) ได้กล่าวว่า การมีคุณภาพชีวิตที่ดีมีความสำคัญทั้งต่อตนเอง ครอบครัวชุมชน และประเทศชาติโดยรวม ประเทศใดหากประชากรในชาติโดยส่วนรวมด้อยคุณภาพ แม้ว่าประเทศนั้นจะมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์

เพียงใดก็ไม่อาจทำให้ประเทศชาตินั้นเจริญและพัฒนาให้ทันหรือเท่าเทียมกับประเทศที่มีประชากรที่มีคุณภาพได้

พระรังสรรค์ ดิกขปญโญ (2563) กล่าวว่า คุณภาพชีวิต นับว่ามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากสังคมที่ประชาชนในสังคมส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตที่ดี เชื่อได้ว่าคนในสังคมนั้น ๆ จะสามารถรับผิดชอบหน้าที่ของตนเอง กระทำตนให้เกิดประโยชน์ทั้งต่อสังคมและประเทศชาติ เป็นผู้ที่มีคุณธรรมมีหลักธรรมในการดำเนินชีวิต หากสังคมใดมีบุคคลเหล่านี้อยู่มากก็จะทำให้เกิดสันติสุขเกิดความสงบสุข เกิดความร่มเย็นน่าอยู่อาศัย คุณภาพชีวิตที่แต่ละคนกำหนดหรือสร้างมาตรฐานความต้องการขึ้นนี้ เปรียบเสมือนแรงผลักดันให้เกิดความพัฒนาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ส่วนในประเทศที่ประชากรไม่มีคุณภาพ ขาดการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม สังคมที่ไม่มีการพัฒนาหรือพัฒนาไปได้ช้า มีผลทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะปัญหาที่ทำให้เกิดความเสียหายต่อตนเอง ปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อสังคม หรืออาจส่งผลไปถึงระดับประเทศก็เป็นได้ คุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อทั้งบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้คนที่มีความคุณภาพชีวิตที่ดี จะช่วยให้ตนเองและสังคมเกิดลักษณะดังต่อไปนี้

1. บุคคลจะมีการดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี ใช้วิธีการอันชอบธรรมในการสนองความต้องการในด้านต่างๆ ของตนเอง โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น
2. บุคคลจะมีการสร้างสรรค์พัฒนา คิดปรับปรุงตนเอง สังคมและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
3. บุคคลจะใช้ภูมิปัญญา เหตุผล และวิธีการแห่งสันติในการแก้ไขปัญหาต่างๆ
4. บุคคลจะมีการยอมรับในคุณค่าและความสำคัญของตนเอง ผู้อื่น สังคม และสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการอยู่ร่วมกันในสังคมจึงมีปัญหาและความขัดแย้งน้อย
5. บุคคลจะเป็นพื้นฐานของครอบครัวและสังคมที่มีความสุขมีความเจริญก้าวหน้ามีเสถียรภาพ ความปลอดภัย ความเป็นปึกแผ่นมั่นคง และความเป็นระเบียบเรียบร้อย

อดุลย์ กันธิดา และเสน่ห์ ฆมวโร (2564) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อบุคคลและสังคม ทุกคนสามารถพัฒนาตนเองให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นได้ โดยการศึกษา การมีแนวคิดและเจตคติที่ดี การรู้จักบริหารตนเอง ความเอื้ออาทรต่อบุคคลอื่น การมีอาชีพมีรายได้ และมีคุณธรรมและศีลธรรม การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในสังคมจะช่วยยกระดับสังคมให้เจริญก้าวหน้า พัฒนาไปสู่สังคมอุดมคติ ปัญหาต่างๆ ในสังคมจะลดลงหรือหมดไป ประเทศต่างๆ จึงพยายามพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้น เพื่อให้ทุกคนมีความกินดีอยู่ดี มีความสุขสมบูรณ์

พระครูสมุห์ชาเตอร์ จันทสโร และคณะ (2566) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตมีความสำคัญทั้งต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างยิ่ง โดยผู้ที่มีความคุณภาพชีวิตจะช่วยให้ตนเองและสังคมเกิดลักษณะดังต่อไปนี้

1. บุคคล มีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมสามารถดำรงชีวิตในแนวทางที่ดี โดยใช้วิธีการอันชอบธรรมในการสนองความต้องการด้านต่างๆ ของตน โดยไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น

บุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะเป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม ยึดมั่นในหลักนิติธรรม รู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม ส่งผลให้สังคมมีความมั่นคง ปลอดภัย และความสงบร่มเย็น

2. สังคม มีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมสามารถพัฒนาตนเองและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นอยู่เสมอ สังคมที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีจะเป็นแหล่งบ่มเพาะคนดี มีวัฒนธรรมและประเพณีที่ดีงาม ส่งผลให้สังคมมีความเจริญก้าวหน้า ยั่งยืน และน่าอยู่

อัสมะ สะมะแอ และคณะ (2566) กล่าวว่า ความสำคัญของคุณภาพชีวิตไว้ดังนี้

1. ความสำคัญของคุณภาพชีวิตระดับตนเองและครอบครัว คือ การมีร่างกายที่สมบูรณ์ แข็งแรง มีสุขภาพพลานามัยที่ดี ไม่เจ็บป่วย ทำให้สามารถลดค่าใช้จ่ายส่วนตน และสามารถประกอบอาชีพการงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดี มีครอบครัวที่อบอุ่นไร้ซึ่งปัญหา

2. ความสำคัญของคุณภาพชีวิตระดับสังคมและประเทศชาติ เมื่อประชากรในสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมทำให้คุณภาพชีวิตในสังคมและประเทศชาติดีขึ้นไปด้วย แต่ทั้งนี้รัฐบาลจะต้องมีนโยบายที่จะเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร เช่น สภาพแวดล้อม การศึกษาการประกอบอาชีพ และรายได้ของประชากร เป็นต้น

Shek, D. T. (2021) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตที่ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลไม่ใช่เฉพาะแต่เพียงตัวบุคคล หากแต่ยังส่งผลไปถึงประเทศชาติ การมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา เมื่อประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีย่อมส่งผลดีต่อประเทศชาติโดยรวมประเทศชาติจะมีประชาชนที่มีสุขภาพแข็งแรง มีสติปัญญา มีความสุข และสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความหมาย ซึ่งจะเป็พลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

Skevington et al. (2021) กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาองค์การโดยเกี่ยวข้องกับการเพิ่มขึ้นของผลผลิต และการปรับปรุงคุณภาพซึ่งเกี่ยวข้องกัพนักงาน ในการมีส่วนร่วมตัดสินใจในเรื่องซึ่งเกี่ยวข้องกับการทำงานการตอบสนองความต้องการ ความพึงพอใจของพนักงาน ทำให้พนักงานมีความตั้งใจทำงานอย่างเต็มที่ ดังนั้น นักพัฒนาองค์การจึงพยายามหาวิธีการอย่างเป็นระบบเพื่อสร้างสภาพการทำงานให้มีแรงจูงใจความพึงพอใจ และสร้างความผูกพันในองค์การ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เพิ่มผลการปฏิบัติงานขององค์การซึ่งก็คือคุณภาพชีวิตการทำงานนั่นเอง โดยคุณภาพชีวิตการทำงานทำให้เกิดประโยชน์ที่ดี 3 ด้าน คือ 1) ผลโดยตรงในการเพิ่มความรู้สึกพึงพอใจในการทำงานสร้างความรู้สึผูกพันต่อบุคลากร และลดอัตราการเปลี่ยนงาน 2) ทำให้ผลผลิตสูงขึ้น และ 3) เพิ่มประสิทธิผลขององค์การ เช่น ในเรื่องผลกำไรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นการบรรลุเป้าหมายขององค์การ ฯลฯ

Martini et al. (2022) ได้ทำการสรุปความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพชีวิต ได้ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิต เปรียบเสมือนเข็มทิศนำทางให้บุคคลและสังคมมุ่งสู่นาคตที่ดีขึ้น ช่วยให้ทุกคนดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สงบสุข ไร้กังวล

2. กระตุ้นให้บุคคลและสังคมตื่นตัว ร่วมมือร่วมใจ พัฒนาตนเอง ปรับปรุงสังคม และรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

3. ส่งเสริมให้บุคคลรู้จักคิด วิเคราะห์ แก้ไขปัญหาด้วยปัญญา เหตุผล คุณธรรม จริยธรรม หลักจิตวิทยา และหลักการบริหาร นำไปสู่สังคมที่เปี่ยมด้วยภูมิปัญญา

4. หล่อหลอมให้บุคคลและสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ ช่วยลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างสังคมที่เอื้อเพื่อเอื้อแก่

5. ปลุกฝังให้บุคคลและสังคมมีความรู้ ความเข้าใจ ร่วมมือร่วมใจ ส่งเสริมศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และค่านิยมที่ดีงาม ร่วมกันสร้างสรรค์สังคมที่มีคุณภาพ

สรุปได้ว่า การมีคุณภาพชีวิตที่ดีเป็นสิ่งสำคัญสำหรับปัจเจกบุคคลและสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายนี้สิ่งสำคัญสำหรับแต่ละคนและครอบครัวของพวกเขาคือ การให้ความสำคัญกับการมีร่างกายที่แข็งแรงและความเป็นอยู่ที่ดีโดยรวม โดยการรักษาสุขภาพที่ดีที่เราสามารถหลีกเลี่ยงความเจ็บป่วยและประหยัดเงินได้ ในเรื่องค่ารักษาพยาบาล นอกจากนี้ยังช่วยให้เรามีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จในการทำงานมากขึ้นนำไปสู่ชีวิตที่สุขสบายสภาพแวดล้อมในครอบครัวที่เกื้อกูลและกลมเกลียวช่วยเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีในระดับกว้างเมื่อประชาชนทั่วไปมีคุณภาพชีวิตที่ดี ย่อมส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติโดยรวมจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลจะต้องดำเนินนโยบายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนนโยบายเหล่านี้ควรมุ่งเน้นไปที่ด้านต่างๆ เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยความสะดวกเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ การส่งเสริมโอกาสการจ้างงานที่ดีขึ้น และการรับประกันระดับรายได้ที่เพียงพอสำหรับทุกคน

2.1.3 องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต

คุณภาพชีวิตถูกกำหนดโดยองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิต เช่น องค์ประกอบทางร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และจิตวิญญาณ เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับสภาพความเป็นอยู่ของตนเอง และวัดจากความพึงพอใจที่มีต่อความเป็นอยู่โดยรวม ความสุข สุขภาพกายและใจ การเข้าถึงอาหาร และทรัพยากรที่จำเป็น และความสามารถในการเจริญเติบโตในสิ่งแวดล้อมและสังคม

พระศุภชัย ปญญาวิโร (2562) และพระมหาชัยยนต์ คมภีรวาทิ (2563) ได้เน้นคุณภาพชีวิตว่ามีองค์ประกอบ 4 ด้าน คือ

1. ด้านความพึงพอใจในชีวิต เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสภาวะภายนอก โดยได้รับอิทธิพลจากภูมิหลังของพระสงฆ์ บุคลิกลักษณะ สิ่งแวดล้อม และสถานะทางสุขภาพ พระสงฆ์จะรู้สึกพึงพอใจในชีวิตเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ มีสุขภาพที่ดี และอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

2. ด้านอัทมโนทัศน์ เป็นความเชื่อและความรู้สึกของพระสงฆ์ที่มีต่อตนเอง ความเชื่อและความรู้สึกเหล่านี้มาจากการรับรู้ปฏิภิกิริยาของผู้อื่นที่มีต่อตนเอง พระสงฆ์จะมีอัทมโนทัศน์ที่ดีเมื่อได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีคุณค่าในตนเอง และมีความมั่นใจในการปฏิบัติศาสนกิจ

3. ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย เป็นเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับบุคคลกับสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์จะมีสุขภาพและการทำงานของร่างกายที่ดีเมื่อได้รับการดูแลรักษาสุขภาพอย่างเหมาะสม รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ และออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ

4. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นการประเมินการประกอบศาสนกิจ การศึกษา และรายได้ของพระสงฆ์ พระสงฆ์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีในด้านสังคมและเศรษฐกิจเมื่อสามารถประกอบศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการศึกษาที่เพียงพอ และได้รับรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพ

พระครูฉันทธรรมานุสิฐ ฉนฺทสมโม (2563), พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑฒโน และคณะ (2565) และพระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไฟ (2566) ได้จำแนกองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ไว้ดังนี้

1. ความสมบูรณ์ด้านร่างกายและสติปัญญา หมายถึง การที่มนุษย์จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้นั้นจะต้องมีความเป็นปกติของร่างกายและสติปัญญาเป็นพื้นฐาน ได้แก่ การมีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรง มีผลกำลั้งที่สามารถทำกิจการงานได้ดีเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ สามารถศึกษาเล่าเรียนคิดไตร่ตรองหาเหตุผลต่างๆ รวมทั้งสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้

2. ความสมบูรณ์ด้านจิตใจและอารมณ์ หมายถึง การเป็นผู้มีจิตใจที่ดี อารมณ์แจ่มใสมั่นคง ไม่แปรปรวน หงุดหงิด โมโหง่าย มีคุณธรรม มองโลกในแง่ดี โอบอ้อมอารีช่วยเหลือผู้อื่น การมีพื้นฐานจิตใจที่ดีจะช่วยให้บุคคลเกิดความสุขและสงบในการดำรงชีวิต

3. ความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม หมายถึง การเป็นคนที่ได้รับการยอมรับจากคนทั่วไป อันเนื่องมาจากมนุษยสัมพันธ์อันดี มีความสามารถในการปรับตัว ยอมรับความสามารถและความสำคัญของผู้อื่น ดังนั้น จึงเป็นผู้ที่เห็นคุณค่าของบุคคลและสิ่งแวดล้อม และการมีความคิดที่จะปรับปรุงพัฒนาให้สิ่งแวดล้อมเหล่านั้นคงคุณค่าและประโยชน์ตลอดไป การมีความสมบูรณ์ด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้บุคคลมีชีวิตที่เหมาะสมกลมกลืน และเข้ากันได้ดีกับสังคมและสิ่งแวดล้อม

4. ความสมบูรณ์ด้านปัจจัยการดำรงชีพ หมายถึง ความสามารถที่จะจัดหาสิ่งจำเป็นต่างๆ ที่จะช่วยให้ชีวิตดำรงอยู่ได้อย่างดีตามฐานะของตนเอง ตลอดจนสภาพของสังคม เศรษฐกิจ และยุคสมัย ปัจจัยจำเป็นเหล่านี้ ได้แก่ ปัจจัย 4 อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย ยารักษาโรค สิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่างๆ การพักผ่อน บุคคลจะต้องจัดหาให้มีความจำเป็นในสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมของตน การมีปัจจัยจำเป็นในการดำรงชีวิตที่พอเพียง ย่อมช่วยให้บุคคลมีความสุขสบายไม่ลำบาก และย่อมนำไปสู่ความสุขและความพอใจในชีวิต

พระครูสมุห์ชาเตอร์ จันทสาโร และคณะ (2566) กล่าวว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิต ออกเป็น 6 ด้าน คือ ด้านร่างกาย จิตใจ ระดับความเป็นอิสระของบุคคล ความสัมพันธ์ทางสังคม สิ่งแวดล้อมและความเชื่อส่วนบุคคล ต่อมาในปีค.ศ. 1995 ทีมพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกจัดองค์ประกอบใหม่โดยรวมองค์ประกอบบางด้านเข้าด้วยกัน คือ ด้านร่างกายกับด้านระดับความเป็นอิสระของบุคคล และด้านจิตใจ กับด้านความเชื่อส่วนบุคคล จึงเหลือเพียง 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย (Physical Health) คือ การรับรู้ทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน ได้แก่ การรับรู้สภาพความสมบูรณ์แข็งแรงในร่างกาย การรับรู้ในความรู้สึกสุขสบายไม่มีความเจ็บป่วย การรับรู้ความสามารถที่จะจัดการกับความเจ็บปวดทางร่างกาย การรักษาทางการแพทย์ การรับรู้ถึงผลกำลังในการดำเนินชีวิตประจำวัน ในการพักผ่อนนอนหลับการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน การทำงาน การรับรู้เหล่านี้ มีผลต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน พระสงฆ์ควรดูแลรักษาสุขภาพร่างกายให้แข็งแรง รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ และเข้ารับการตรวจสุขภาพเป็นประจำ นอกจากนี้ พระสงฆ์ควรมีจิตใจที่เข้มแข็ง มั่นคง ไม่หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุดต่างๆ

2. ด้านจิตใจ (Psychological) คือ การรับรู้สภาพทางจิตใจของตนเอง ได้แก่ การรับรู้ความรู้สึกทางบวกที่บุคคลมีต่อตนเอง การรับรู้ภาพลักษณ์ของตนเอง ความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ความมั่นใจในตนเองการรับรู้ถึงความคิด ความจำ สมาธิ การตัดสินใจ ความสามารถในการจัดการกับความเครียด ความกังวลการรับรู้ถึงความเชื่อด้านจิตใจศาสนา การให้ความหมายของชีวิตและความเชื่ออื่นๆ ที่มีผลในทางที่ดีต่อการดำเนินชีวิต มีผลต่อการชนะอุปสรรค พระสงฆ์ควรฝึกฝนเจริญสติ สมาธิ และปัญญา เพื่อให้มีจิตใจที่สงบนิ่ง เบิกบาน มองเห็นคุณค่าของชีวิต มีความสุขกับสิ่งที่มี และไม่ยึดติดกับสิ่งใดๆ

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social Relationship) คือ การรับรู้ด้านความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น การรับรู้ถึงการได้รับความช่วยเหลือจากบุคคลอื่นในสังคม การได้รับรู้ว่าตนได้เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือบุคคลอื่นในสังคม รวมทั้งการรับรู้ในเรื่องอารมณ์ทางเพศหรือการมีเพศสัมพันธ์ พระสงฆ์ควรสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น ทั้งพระภิกษุ สามเณร อุบาสก อุบาสิกา และบุคคลทั่วไป เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสร้างสังคมที่สันติสุข

4. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือ การรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต เช่น การรับรู้ว่าตนมีชีวิตอยู่อย่างอิสระไม่ถูกกักขัง มีความปลอดภัยและมั่นคงในชีวิต อยู่ในสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่ดีการคมนาคมสะดวก มีแหล่งประโยชน์ ด้านการเงิน สถานบริการสุขภาพ การบริการทางสังคม การรับรู้ว่า ตนมีโอกาสที่จะได้รับข่าวสาร มีกิจกรรมสันทนาการและมีกิจกรรมในเวลาว่าง เป็นต้น พระสงฆ์ควรรักษาสิ่งแวดล้อมให้สะอาด ร่มรื่น น่าอยู่ เพื่อส่งเสริมสุขภาพที่ดีและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคม

Zin et al. (2020) กล่าวว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตจำแนกตามความต้องการด้านต่างๆ ของชีวิต 6 ด้าน คือ

1. ด้านร่างกาย ได้แก่ ปัจจัย 4 สุขภาพอนามัย พลังงาน การอ้อมทรัพย์ สิ่งอำนวยความสะดวกในครอบครัวและการประกอบอาชีพ
2. ด้านอารมณ์ ได้แก่ การพักผ่อนหย่อนใจที่มีคุณภาพ ประโยชน์ ความนิยมชมชอบในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ความสัมพันธ์ที่อบอุ่นในครอบครัวและ ในชุมชน ความรักและความเป็นเจ้าของที่มีต่อหมู่คณะ
3. สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ ภาวะแวดล้อมที่บริสุทธิ์ สะอาด และเป็นระเบียบปราศจากมลภาวะในดิน น้ำ อากาศ และเสียง มีทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการคมนาคมที่สะดวก
4. สภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรม ได้แก่ โอกาสในการศึกษาและประกอบอาชีพที่เท่าเทียมกัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การปกครองที่ให้สิทธิเสรีภาพและความเสมอภาค ความเป็นธรรมในสังคม ความร่วมมือร่วมใจในชุมชน ความเป็นระเบียบวินัย ความเห็นอกเห็นใจ ค่านิยมที่สอดคล้องกับหลักธรรมในศาสนา
5. ด้านความคิด ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับโลก ชีวิตและชุมชน การศึกษาวิชาชีพ ความสามารถในการป้องกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของตนเอง ครอบครัวและชุมชน การเป็นที่ยอมรับในชุมชน การสร้างความสำเร็จด้วยตนเอง การยอมรับตัวเองและการมีเป้าหมายในชีวิตที่เหมาะสม
6. ด้านจิตใจ ได้แก่ การมีคุณธรรมในส่วนตัวและในสังคม เช่น ความซื่อสัตย์ สุจริตเมตตา กรุณา ช่วยเหลือเกื้อกูล กตัญญูกตเวที ความจงรักภักดีต่อชาติ ความศรัทธาต่อศาสนาความเสียสละ และความละเว้นจากอบายมุข

Skevington et al. (2021) กล่าวว่า คุณภาพมีองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนา (Development) คือ การพัฒนาทั้งในด้านวิธีการและการดำเนินงานด้านต่างๆ ที่จะก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดีและมีการพัฒนาในด้านคุณภาพชีวิตของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของสิทธิมนุษยชน และแนวคิดประชาธิปไตยที่เคารพในศักดิ์ศรีของแต่ละบุคคล
2. การเคารพและยอมรับในศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ (Dignity) คือ การได้รับการตอบสนองความพึงพอใจ ได้รับการยกย่องหรือยอมรับในความสามารถ การที่บุคคลได้รับการยอมรับจากบุคคลรอบข้างว่าตนมีความสำคัญต่อองค์กรจะทำให้บุคคลนั้นเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้มากยิ่งขึ้น ส่งผลให้องค์กรได้ผลผลิตมากขึ้น
3. การปฏิบัติงานในแต่ละวัน (Daily Practice) กล่าวคือ โดยทั่วไปบุคคลต้องใช้เวลาอย่างน้อย 8 ชั่วโมงกับการทำงานในแต่ละวัน ย่อมต้องมีการปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน การพัฒนาคุณภาพ

ชีวิตของบุคคลรวมทั้งการปรับปรุงการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นที่องค์กรจะต้องมีระเบียบวิธีปฏิบัติในการทำงาน มีการประสานงานที่ดีเพื่อให้บุคคลสามารถไปถึงเป้าหมายได้

Amir et al. (2022) กล่าวว่า องค์ประกอบของคุณภาพชีวิตว่ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต ได้แก่

1. ปัจจัยที่เป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เช่น ปัจจัยสี่ (อาหาร ที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค) การศึกษา การมีงานทำ สุขภาพ
2. ปัจจัยที่เป็นความต้องการทางสังคม เช่น ศาสนา สิ่งแวดล้อม มาตรฐานการครองชีพ เป็นต้น
3. ปัจจัยที่เป็นความต้องการทางจิตใจ เช่น ความพึงพอใจ ในสิ่งต่างๆ จากความต้องการพื้นฐานและความต้องการทางสังคม

จึงสรุปได้ว่า แนวคิดของการศึกษาองค์ประกอบคุณภาพชีวิตมีความหลากหลาย โดยองค์ประกอบคุณภาพชีวิตของแต่ละแนวคิดนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายด้าน บุคคลที่จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีนั้น จะต้องได้รับการตอบสนองในด้านต่าง ๆ เหล่านี้ อย่างเหมาะสม ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยของ พระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) มาปรับใช้ในการศึกษา โดยกำหนดองค์ประกอบคุณภาพชีวิตตามงานวิจัย ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสภาพแวดล้อม และด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

2.1.4 ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดี

พระสุกษชัย ปญญาวชิโร (2562) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดีว่าทำให้เกิดความรู้สึกที่ดีต่อตัวเอง สร้างความพึงพอใจ และมีส่วนร่วมในงาน ประโยชน์ทางด้านร่างกาย เช่น มีสุขภาพดี ไม่เจ็บป่วย มีร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ประโยชน์ทางด้านจิตใจ เช่น มีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิต รู้สึกมีคุณค่า และมีกำลังใจในการใช้ชีวิต

พระรังสรรค์ ติกุขปญโญ (2563) กล่าวว่า ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดีของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. ส่งผลดีต่อสุขภาพกายและจิตของพระสงฆ์ ส่งผลให้พระสงฆ์มีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ จิตใจสงบ มีสติ มีสมาธิ สามารถนำความรู้และหลักธรรมไปเผยแผ่และช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ส่งผลดีต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ส่งผลให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มกำลัง เต็มความสามารถ เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม
3. ส่งผลดีต่อชุมชนและสังคม ส่งผลให้ชุมชนและสังคมมีสิ่งแวดล้อมที่ดี ประชาชนมีความสุข มีศีลธรรม จริยธรรม ห่างไกลจากอบายมุข

พระอดิคุณ จิตวโร และคณะ (2564) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดี มีดังนี้

1. ด้านร่างกาย ช่วยให้พระสงฆ์มีสุขภาพกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มกำลัง

2. ด้านจิตใจ ช่วยให้พระสงฆ์มีจิตใจที่ผ่องใส ปลอดโปร่ง มีสติสัมปชัญญะ สามารถนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านสังคม ช่วยให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน

พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑฒโน และคณะ (2565) และพระครูสมุห์ชาเตอร์ จันทสาโร และคณะ (2566) กล่าวว่า ประโยชน์ของคุณภาพชีวิตที่ดีของพระสงฆ์ ดังนี้

1. ด้านร่างกาย ช่วยให้พระสงฆ์มีอายุยืนยาว มีสุขภาพกายที่แข็งแรง ปราศจากโรคร้ายไข้เจ็บ สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเต็มกำลัง

2. ด้านจิตใจ ช่วยให้พระสงฆ์มีจิตใจที่ผ่องใส ปลอดโปร่ง มีสติสัมปชัญญะ สามารถนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

3. ด้านสังคม ช่วยให้พระสงฆ์เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน สามารถเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตที่ดีของพระสงฆ์นั้นมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เป็นอย่างมาก เพราะครอบคลุมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์จึงเป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายแม้พระสงฆ์แล้วควรตระหนักและให้ความสำคัญเพื่อประโยชน์ของพระสงฆ์เอง สังคม และพระพุทธศาสนาต่อไป

2.1.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพชีวิต

พระศุภชัย ปณณฺวารชิโร (2562) กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาจะต้องประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

1.1 ส่งเสริมการพัฒนาอาชีพและรายได้ให้แก่ประชาชนในพื้นที่ เช่น จัดตั้งศูนย์การเรียนรู้การเกษตรอินทรีย์ สอนให้ชาวบ้านปลูกพืชผักปลอดสารพิษ และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการเพาะปลูก

1.2 ส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว จัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรมต่างๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

2. ปัจจัยที่ไม่ใช่ทางเศรษฐกิจ

2.1 ส่งเสริมค่านิยมความขยันหมั่นเพียร โดยจัดอบรมทักษะอาชีพแก่เยาวชนในพื้นที่

2.2 ส่งเสริมจิตอาสา โดยจัดตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย

3. ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ

3.1 ส่งเสริมความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ โดยส่งพระสงฆ์ไปศึกษาและแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับพระสงฆ์จากประเทศจีน

3.2 ส่งเสริมการลงทุนจากต่างประเทศ โดยจัดประชุมสัมมนาเพื่อเชิญนักลงทุนต่างประเทศมาลงทุนในพื้นที่

ระดับคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบคุณภาพชีวิตหลายประการ ดังนี้ (พระครูฉันทธรรมานุสิฐ ฉนทธมโม และคณะ, 2563)

1. ปัจจัยด้านชีววิทยาและสรีรวิทยา เป็นพื้นฐานของสภาวะสุขภาพของบุคคล ครอบคลุมตั้งแต่ระดับโมเลกุลและเซลล์ ไปจนถึงอวัยวะและระบบต่างๆ ของร่างกาย เช่น การมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ การมีสมรรถภาพทางกายที่ดี การมีภาวะโภชนาการที่ดี เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านอาการและอาการแสดง หมายถึง การรับรู้ของบุคคลถึงความผิดปกติทางร่างกาย อารมณ์ หรือความคิด ซึ่งอาจเกิดขึ้นจากปัจจัยด้านชีววิทยาและสรีรวิทยา หรือปัจจัยอื่นๆ เช่น สภาพแวดล้อม การใช้ชีวิต เป็นต้น อาการและอาการแสดงเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการทำหน้าที่ของบุคคล

3. ปัจจัยด้านการทำหน้าที่ หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ได้ตามปกติ เช่น การทำงาน การดำรงชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เป็นต้น ปัจจัยด้านอาการและอาการแสดง จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความสามารถในการทำหน้าที่ของบุคคลลดลง

4. ปัจจัยด้านการรับรู้ภาวะสุขภาพทั่วไป หมายถึง ความพึงพอใจหรือความกังวลของบุคคลเกี่ยวกับสุขภาพของตน โดยพิจารณาจากองค์ประกอบต่างๆ ของสุขภาพ เช่น สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต สุขภาพสังคม เป็นต้น

5. ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล หมายถึง ลักษณะเฉพาะของบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา อาชีพ ความเชื่อ ศาสนา เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้อาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลแตกต่างกันไป

6. ปัจจัยด้านลักษณะของสิ่งแวดล้อม หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคล เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นต้น สภาพแวดล้อมที่ดีอาจส่งเสริมให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้

นอกจากนี้ นัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีภรรยา อินทรสาด (2564) ได้กล่าวถึงปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลแต่ละคน ซึ่งต่างกันไปตามลักษณะต่างๆ ดังนี้

1. อายุ อายุเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญเกี่ยวกับคุณภาพชีวิต เนื่องจากผู้สูงอายุมีความสามารถในการทำกิจกรรมต่างๆ ที่ลดลงเนื่องจากการเสื่อมลงของร่างกาย และความสามารถในการดูแลตนเองลดลง

2. เพศ เพศมีผลต่อบทบาทและบุคลิกภาพในสังคม ซึ่งอาจส่งผลให้ความรู้สึกและคุณค่าของเพศแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน โดยการกำหนดบทบาทและค่านิยมต่างๆ

3. สถานภาพสมรส สถานภาพสมรสมีความสำคัญต่อคุณภาพชีวิต เนื่องจากมีผลต่อการสนับสนุนทางสังคมและความรู้สึกของบุคคลในครอบครัว

4. ระดับการศึกษา การศึกษามีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความรู้ สติปัญญา และทักษะชีวิตที่ดี

5. รายได้ รายได้มีผลต่อการดำรงชีวิตและการเข้าถึงบริการสุขภาพและกิจกรรมทางสังคม

6. ลักษณะครอบครัว และบทบาทในครอบครัว ครอบครัวมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและดูแลตนเองของบุคคล ทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ภณทิลา น้อยเจริญ (2565) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงาน แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ทำงาน เช่น อายุ สถานภาพ การศึกษา ต่อเนื่อง การฝึกอบรม ประสบการณ์ทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ ลักษณะสายงาน เหตุผลในการเข้าสู่วิชาชีพ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น อายุที่มากขึ้น อาจส่งผลให้ผู้ทำงานมีประสบการณ์และทักษะมากขึ้น ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน หรือสถานภาพสมรส อาจส่งผลต่อความรับผิดชอบในการทำงาน เป็นต้น

2. ปัจจัยด้านงาน ได้แก่ ลักษณะงานที่ผู้ทำงานรับผิดชอบ เช่น ลักษณะงาน ปริมาณงาน ระยะเวลาทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยตรง เช่น ลักษณะงานที่น่าท้าทาย อาจส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน หรือระยะเวลาทำงานที่มากเกินไป อาจส่งผลต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต เป็นต้น

3. ปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ สภาพแวดล้อมในการทำงาน เช่น นโยบายและวัฒนธรรมองค์กร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานโดยอ้อม เช่น นโยบายและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากร อาจส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงาน หรือความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กรที่ดี อาจส่งผลต่อบรรยากาศในการทำงาน เป็นต้น

พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑูมโน และคณะ (2565) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตประกอบด้วย

1. ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สุขภาพ การศึกษา ภูมิหลังครอบครัว อาชีพก่อนบวช เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวกำหนดศักยภาพและความสามารถของพระสงฆ์ในการดำรงชีวิตและปฏิบัติศาสนกิจ

2. ปัจจัยนำ ได้แก่ ปัจจัยภายนอกที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ เช่น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้สามารถส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ได้ทั้งทางบวกและทางลบ

3. ปัจจัยเอื้อ ได้แก่ ปัจจัยที่สนับสนุนให้พระสงฆ์สามารถดำรงชีวิตและปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีคุณภาพ เช่น การสนับสนุนจากคณะสงฆ์ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์

4. ปัจจัยเสริม ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์โดยอ้อม เช่น ปัจจัยทางจิตใจ ปัจจัยทางอารมณ์ ปัจจัยทางจิตวิญญาณ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ทั้งในด้านกายและใจ

พระครูสมุห์ชาเตอร์ จันทสโร และคณะ (2566) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการศึกษา พระสงฆ์ที่มีการศึกษาสูง มีความสามารถในการเรียนรู้ และเข้าใจธรรมะได้ดียิ่งขึ้น สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตนเองและสังคม จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านอายุ พระสงฆ์ที่มีอายุมากขึ้น มีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น มีความเข้าใจในธรรมะมากขึ้น จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านสุขภาพ พระสงฆ์ที่มีสุขภาพดี มีร่างกายแข็งแรง มีจิตใจสงบ จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี

2. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม ด้านสถานที่จำพรรษา สถานที่จำพรรษาที่สะอาด ร่มรื่น สงบเงียบ เหมาะสมกับการทำสมาธิภาวนา จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านการสนับสนุนจากสงฆ์และฆราวาส การสนับสนุนจากสงฆ์และฆราวาสในด้านต่างๆ เช่น ปัจจัย 4 การดูแลสุขภาพ การศึกษา การฝึกอบรม จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี

3. ปัจจัยด้านสังคม ด้านนโยบายของรัฐ นโยบายของรัฐที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ เช่น การสนับสนุนการศึกษาพระสงฆ์ การสนับสนุนการเข้าถึงบริการสุขภาพ เป็นต้น จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี ด้านความเข้าใจของสังคม ความเข้าใจของสังคมที่มีต่อบทบาทและหน้าที่ของพระสงฆ์ การสนับสนุนให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างสะดวกและเหมาะสม จึงส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตที่ดี

พระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) กล่าวว่า ระดับคุณภาพชีวิตของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือองค์ประกอบ คุณภาพชีวิตหลายประการ ดังนี้

1. อายุ พระสงฆ์ที่มีอายุมากขึ้น ความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันจะลดลง เนื่องจากมีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจ ทำให้รู้สึกไม่แข็งแรง อ่อนเพลียง่าย เหนื่อยล้า เหนื่อยใจ ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจ

2. เพศ เพศชายและเพศหญิงมีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกันในสังคมไทย พระสงฆ์เพศชายโดยทั่วไปมีภาระหน้าที่มากกว่าพระสงฆ์เพศหญิง เช่น การศึกษาพระธรรมวินัย การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การปกครองสงฆ์ เป็นต้น ทำให้พระสงฆ์เพศชายมีภาระและความเครียดมากกว่าพระสงฆ์เพศหญิง ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ

3. สถานภาพสมรส พระสงฆ์ที่สมรสแล้วย่อมได้รับการสนับสนุนจากคู่สมรสในด้านต่างๆ มากกว่าพระสงฆ์ที่ยังไม่สมรส ทำให้พระสงฆ์ที่สมรสแล้วมีคุณภาพชีวิตด้านสังคมและจิตใจดีกว่าพระสงฆ์ที่ยังไม่สมรส

4. ระดับการศึกษา พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสูงย่อมมีความรู้และความเข้าใจในธรรมวินัย และหลักการดำเนินชีวิตที่ดีมากกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาน้อย ทำให้พระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาสูงมีคุณภาพชีวิตด้านจิตใจและสังคมดีกว่าพระสงฆ์ที่มีระดับการศึกษาน้อย

5. รายได้ พระสงฆ์ที่มีรายได้เพียงพอสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานในการดำรงชีพได้ดีกว่าพระสงฆ์ที่มีรายได้น้อย ทำให้พระสงฆ์ที่มีรายได้เพียงพอมีคุณภาพชีวิตด้านร่างกายและจิตใจดีกว่าพระสงฆ์ที่มีรายได้น้อย

จากเอกสารที่ประมวลข้างต้น สามารถสรุปได้ดังในตาราง

ตารางที่ 2.1 ตารางสรุปปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต

พระศุภชัย ปณฺญาวชิ โร (2562)	พระครู ฉันทธรรมมา นุสิฐ ฉนฺทมโม และคณะ, 2563	นัสมล บุตร วิเศษ และ อุปรีฎฐา อินทรสาด (2564)	ภัณฑิลา น้อยเจริญ (2565)	พระครู ธรรมธรรต ิวิวัฒน์ สิริวิ ฑฒโน และคณะ (2565)	พระครู สมุห์ชา เตอร์ จณ ทสาโร และคณะ (2566)	พระครูอุ เทนปัญญา รังษี และ สุพัตรา ปวนไฟ (2566)	Skevingto n et al. (2021)	Amir et al. (2022)
- ปัจจัย ทาง เศรษฐกิจ - ปัจจัยที่ ไม่ใช่ทาง เศรษฐกิจ - ความสัมพั ธ์ทาง เศรษฐกิจ ระหว่าง ประเทศ	- ปัจจัย ด้าน ชีววิทยา และ สรีรวิทยา - ปัจจัย ด้านอาการ และอาการ แสดง - ปัจจัย ด้านการทำ หน้าที่ - ปัจจัย ด้านการ	- อายุ - เพศ - สถานภาพ สมรส - ระดับ การศึกษา - รายได้ - ลักษณะ ครอบครัว และ บทบาทใน ครอบครัว	- ปัจจัย ด้านบุคคล - ปัจจัย ด้านงาน - ปัจจัย ด้าน องค์การ	- ปัจจัย ทางด้าน ลักษณะ ส่วนบุคคล - ปัจจัยนำ - ปัจจัย เอื้อ - ปัจจัย เสริม	- ปัจจัย ส่วนบุคคล - ปัจจัย ด้าน สภาพแวดล้อม - ปัจจัย ด้านสังคม	- อายุ - เพศ - สถานภาพ สมรส - ระดับ การศึกษา - รายได้	- เพศ - อายุ - ระดับ การศึกษา - สถานภาพ สมรส	- เพศ - อายุ - ระดับ การศึกษา - ความเครียด

รับรู้ภาวะ สุขภาพ ทั่วไป - ปัจจัย ลักษณะ ส่วนบุคคล - ปัจจัย ด้าน ลักษณะ ของ สิ่งแวดล้อม								
---	--	--	--	--	--	--	--	--

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตมีหลายปัจจัยซึ่งทิศทางและความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยจะแตกต่างกันออกไป ปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลของพระสงฆ์ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส ความเชื่อ ทักษะชีวิตที่มีต่อสุขภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อผลลัพธ์ทางสุขภาพของพระสงฆ์ และปัจจัยด้านลักษณะของสิ่งแวดล้อม เช่น การได้รับแรงสนับสนุนทางสังคมจากญาติโยม เพื่อนพระภิกษุสงฆ์ เจ้าหน้าที่ทางพระพุทธศาสนา รวมทั้งจากแหล่งอื่นๆ หรือสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ เช่น สภาพวัด สภาพสังคม

2.1.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต

เมื่อคุณภาพชีวิต หมายถึง ระดับของการดำรงชีวิตที่ดีและเหมาะสม อย่างไรก็ตามสิ่งสำคัญคือต้องสังเกตว่าคุณภาพชีวิตของแต่ละคนนั้นแตกต่างกัน เนื่องจากความต้องการและประสบการณ์แตกต่างกันไปตามปัจจัยต่างๆ เช่น อายุ เชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ระบบสังคมและเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และประสบการณ์ชีวิตของแต่ละคน บุคคลที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีมักมีสุขภาพที่ดี มีความสุข รู้สึกพึงพอใจในชีวิต และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างอิสระและไม่ถูกจำกัด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตมีหลากหลายทฤษฎี ซึ่งแต่ละทฤษฎีมีมุมมองที่แตกต่างกันไป ในที่นี้จะอธิบายรายละเอียดของทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต 3 ทฤษฎี ดังนี้ (อรพินทร์ ชูชม และคณะ, 2563)

1. ทฤษฎีสุขภาวะ (Theory of Well-being) อธิบายถึงภาวะที่บุคคลมีสุขภาพดีทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม มีลักษณะเป็นองค์รวม หมายถึง การที่บุคคลมีสุขภาพดีในทุกด้าน ไม่ได้หมายถึงการมีสุขภาพดีเพียงด้านเดียว ทฤษฎีสุขภาวะมีแนวคิดสำคัญ ดังนี้

1.1 เป็นภาวะที่บุคคลรับรู้ว่าคุณภาพดี เป็นความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสุขภาพของตนเอง ไม่ได้ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของแพทย์หรือผู้เชี่ยวชาญ

1.2 เป็นภาวะที่บุคคลมีสุขภาพดีในทุกด้าน หมายความว่า สุขภาวะไม่ได้หมายถึงการมีสุขภาพดีเพียงด้านเดียว แต่หมายถึงการมีสุขภาพดีทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม

1.3 เป็นภาวะที่บุคคลมีสุขภาพดีอย่างสมดุล หมายความว่า สุขภาวะไม่ใช่ภาวะที่บุคคลมีสุขภาพดีเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่หมายถึงการที่บุคคลมีสุขภาพดีในทุกด้านอย่างสมดุล

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ ได้แก่ ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น การมีสุขภาพแข็งแรง ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ปัจจัยด้านจิตใจ เช่น การมีอารมณ์ดี มีความสุข มีความพึงพอใจในชีวิต ปัจจัยด้านสังคม เช่น การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับคนรอบข้าง อยู่ในสังคมที่มีความมั่นคงและปลอดภัย

2. ทฤษฎีความต้องการตามลำดับขั้น (Theory Hierarchy of Needs) มาสโลว์ (Abraham H. Maslow, 1968) เป็นนักจิตวิทยาที่มีชื่อเสียงได้พัฒนาทฤษฎีความต้องการของบุคคลขึ้น โดยให้ความสนใจกับความต้องการของบุคคล ซึ่งสร้างความกดดันและแรงขับในการแสดงพฤติกรรม โดย Maslow ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ 3 ข้อ (อริยา คูหา และคณะ, 2564)

2.1 มนุษย์ย่อมมีความต้องการอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการใดความต้องการหนึ่งได้รับการตอบสนองแล้ว ก็จะมีความต้องการใหม่เกิดขึ้น

2.2 ความต้องการที่ได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่ทำให้เกิดพฤติกรรมหรือที่เรียกว่าลดแรงขับต่อพฤติกรรมลง (Drive Reduction)

2.3 ความต้องการของมนุษย์นั้นจะเรียงลำดับตามความสำคัญจากความต้องการระดับต่ำ (Lower Needs) ไปสู่ความต้องการระดับสูง (Higher Needs) สามารถแบ่งลำดับขั้นความต้องการของมนุษย์ออกเป็น 5 ระดับ ต่อไปนี้

ลำดับขั้นที่ 1 ความต้องการทางกาย (Physiological Needs) เป็นความต้องการขั้นพื้นฐานของชีวิตที่มนุษย์ทุกคนจะต้องได้รับ เพื่อดำรงชีวิตอยู่ตามธรรมชาติ ได้แก่ อาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน และเสื้อผ้า เป็นต้น ซึ่งบุคคลจะตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานจากรายได้ปกติที่พนักงานได้รับจากการทำงาน

ลำดับขั้นที่ 2 ความต้องการความมั่นคงและปลอดภัย (Safety and Security Needs) มนุษย์จะต้องการความมั่นคงแน่นอน และความปลอดภัยในชีวิต ทั้งในด้านเศรษฐกิจและด้านอารมณ์ความรู้สึกโดยบุคคลจะแสวงหาความมั่นคงให้แก่ตัวเองและครอบครัว ดังจะเห็นได้ว่ามนุษย์พยายามสร้างและสะสมหลักประกันในการดำรงชีวิตในรูปแบบต่างๆ โดยสมาชิกขององค์กรจะพิจารณาความมั่นคงในงาน ตำแหน่ง และสถานะขององค์กร ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อรายได้และการใช้จ่ายของครอบครัว

ลำดับขั้นที่ 3 ความต้องการความรักและเป็นเจ้าของ (Love and Belongingness Needs) มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่ต้องการมีปฏิสัมพันธ์และความผูกพันกับบุคคลอื่นตลอดจนได้รับการยอมรับว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นเมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตได้รับการตอบสนองและได้หลักประกันว่าพนักงานสามารถจะดำรงชีวิตได้อย่างปลอดภัยก็จะเข้าเป็นสมาชิกใน

สังคมโดยเฉพาะการยอมรับและการสนับสนุนทางด้านจิตใจจากภายใน ซึ่งนับเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเป็นสมาชิกกลุ่ม

ลำดับขั้นที่ 4 ความต้องการการยอมรับนับถือ (Esteem Needs) เป็นความต้องการที่จะมีความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง ซึ่งเกิดจากการยกย่องและนับถือจากบุคคลอื่น โดยความรู้สึกภาคภูมิใจของบุคคลจะมาจากชื่อเสียง เกียรติยศ และการชื่นชมจากสังคมดังที่เราจะเห็นได้จากบุคคลที่มีหน้าที่การงานและรายได้มั่นคง มีตำแหน่งหน้าที่ และมีชื่อเสียงเป็นที่ยอมรับของกลุ่มโดยจะเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เพื่อให้ได้รับการยอมรับและชื่นชมจากบุคคลอื่น ซึ่งองค์กรจะต้องจัดตำแหน่งงานหรือความรับผิดชอบในงาน เพื่อให้บุคคลเกิดความภาคภูมิใจ

ลำดับขั้นที่ 5 ความต้องการบรรลุความสำเร็จของตนเอง (Needs of Self Actualization) แต่ละบุคคลจะมีความต้องการที่จะกระทำในสิ่งที่ตนเองสนใจ เพื่อให้ได้ใช้ศักยภาพหรือตระหนักถึงศักยภาพของตนอย่างเต็มที่ อาจกล่าวได้ว่าความต้องการบรรลุในสิ่งที่ตั้งใจถือเป็นความปรารถนาที่บุคคลอยากจะเป็นอย่างอื่นนอกจากที่เป็นอยู่

3. ทฤษฎีความเป็นอยู่ที่ดี (Theory of Well-being) เป็นทฤษฎีที่อธิบายองค์ประกอบของความเป็นอยู่ที่ดี ของนักจิตวิทยาชื่อ มาร์ติน เซลิคแมน ซึ่งผู้บุกเบิกการศึกษาจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) เซลิคแมน (1998) ได้นิยามความเป็นอยู่ที่ดีว่า หมายถึง ภาวะที่บุคคลสามารถบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเองได้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ เรียกรวมกันว่า PERMA model (จิรวุฒิ พงษ์โสภณ และคณะ, 2564) ดังนี้

P (Positive Emotion) อารมณ์เชิงบวก เช่น ความสุข ความรัก ความพึงพอใจ

E (Engagement) การมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่

R (Relationships) การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

M (Meaning) การค้นพบความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิต

A (Accomplishment) การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ทฤษฎี PERMA แสดงให้เห็นว่า ความเป็นอยู่ที่ดีไม่ได้ขึ้นอยู่กับอารมณ์เชิงบวกเพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ต้องอาศัยองค์ประกอบอื่นๆ ร่วมด้วย เช่น การมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การค้นพบความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิต และการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เซลิคแมน (Seligman) เชื่อว่า บุคคลสามารถพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองได้ โดยการฝึกฝนและพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของความเป็นอยู่ที่ดี สามารถฝึกฝนได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. การฝึกฝนเชิงบวก (Positive Interventions) เป็นการฝึกฝนเพื่อส่งเสริมอารมณ์เชิงบวก การมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ และการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น เช่น การเขียนบันทึกความขอบคุณ การใช้เวลากับคนที่เรารัก การช่วยเหลือผู้อื่น เป็นต้น

2. การฝึกฝนเชิงอัตถิภาวะ (Existential Interventions) เป็นการฝึกฝนเพื่อค้นหาความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิต และการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น การไตร่ตรองเกี่ยวกับเป้าหมายในชีวิต การวางแผนอนาคต การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ เป็นต้น

การฝึกฝนเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาความเป็นอยู่ที่ดีของบุคคลได้ในระยะยาว ช่วยให้บุคคลรู้สึกมีความสุข พึงพอใจในชีวิต และบรรลุศักยภาพสูงสุดของตนเองได้

สรุปได้ว่า ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตทั้ง 3 ทฤษฎี ต่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบต่างๆ ของคุณภาพชีวิต โดยทฤษฎีสุขภาวะเน้นที่องค์ประกอบด้านสุขภาพทั้งทางกาย ทางจิต และทางสังคม ทฤษฎีความต้องการเน้นที่องค์ประกอบด้านความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ ทฤษฎีความเป็นอยู่ที่ดีเน้นที่องค์ประกอบด้านอารมณ์เชิงบวก การมีสมาธิจดจ่อกับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ การมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การค้นพบความหมายและจุดมุ่งหมายในชีวิต และการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ บุคคลสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ โดยการฝึกฝนและพัฒนาองค์ประกอบต่างๆ ของคุณภาพชีวิตตามทฤษฎีต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้น

2.1.7 ลักษณะคุณภาพชีวิตที่ดี

พระศุภชัย ปญญาวชิโร (2562) กล่าวว่า ลักษณะคุณภาพชีวิตที่ดีทางพระพุทธศาสนา มีรายละเอียด ดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางกาย (Development of physical quality of life) หมายถึง การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพในทางที่เกื้อกูลและได้ผลดีในการดำเนินชีวิต เพื่อความแข็งแรงสมบูรณ์ของร่างกายต่อการพัฒนาอินทรีย์ทั้ง 6 คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ที่ใช้สำหรับสัมพันธ์กับโลกภายนอกให้ได้ผลดี ในทางพุทธศาสนาสอนว่า การที่จะเข้าถึงความจริงนั้น การใช้อายตนะหรืออินทรีย์ คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจในการที่จะพิสูจน์สิ่งใดสิ่งหนึ่ง การพัฒนาร่างกายให้มีความแข็งแรงสมบูรณ์ทุกๆ ด้าน หรือการปราศจากความเจ็บป่วย

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางศีล (Development of moral quality of life) หมายถึง การมีพฤติกรรมที่ดีงามต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนมนุษย์ โดยตั้งอยู่ในวินัยในการพัฒนาหรือฝึกตนเองให้หลีกเลี่ยงโทษทางกาย และวาจา ซึ่งเป็นกิเลสระดับที่หยาบ มิให้กำเริบขึ้น และเป็นการบำเพ็ญบุญบารมีที่สูงกว่าการให้ทั้งปวงการพัฒนา คุณภาพชีวิตทางด้านศีล ส่งผลต่อการอยู่ร่วมกันในสังคม โดยต้องรู้จักการให้อภัย ไม่เก็บปัญหา เล็กๆ น้อยๆ มาขยายเป็นประเด็นปัญหาให้เกิดความแตกแยก และทำลายความสุขให้กับสังคม

3. การพัฒนาคุณภาพทางจิต (Development of mental quality of life) หมายถึง การฝึกจิตให้เจริญขึ้นในด้านคุณธรรม ความดีงามให้มีความอดทน ในสังคมปัจจุบันจะพบปัญหาทางด้านอารมณ์ที่มีต่อกัน การควบคุม อารมณ์ให้ได้ดี ต้องเป็นคนที่อดทนต่อปัญหาอุปสรรคต่างๆ สิ่ง

ที่สำคัญที่สุด คือ การอยู่ร่วมกันใน สังคม ชั้นดี จึงเป็นปัจจัยที่ใช้วัดการรู้เท่าทัน ความเข้าใจ และ ความคุมอารมณ์

4. การพัฒนาด้านคุณภาพชีวิตทางปัญญา (Development of intellectual quality of life) หมายถึง การฝึกอบรมเจริญปัญญาเพื่อก่อให้เกิดความรู้ ความคิด ให้เข้าใจกับปัญหาสามารถ แก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ด้วยปัญญา หากผู้สูงอายุได้ฝึกฝน ให้มีความรู้สามารถมองเห็นถึงเหตุและผล ทำ ความเข้าใจในสภาวะทั้งหลายจนเข้าใจถึงความจริง การพิจารณาตัดสินทุกสิ่งทุกอย่างให้เข้าใจอย่าง ถ่องแท้ด้วยสติ และสามารถนำไปพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในช่วงบั้นปลายของชีวิตให้มีความสุข

พระรังสรรค์ ติกขปัญโญ (2563) กล่าวว่า ผู้ที่ต้องการดำเนินชีวิตให้เจริญก้าวหน้าประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะด้านการศึกษาหรือประกอบอาชีพ พึงปฏิบัติตามหลักธรรมที่จะนำพาชีวิตไปสู่ ความเจริญ ที่เรียกว่า “จักร” ซึ่งมี 4 ข้อ คือ

1. ปฏิรูปเทสวาสะ เลือกอยู่ถิ่นที่เหมาะสม คือ เลือกหาถิ่นที่อยู่ที่เหมาะสมแก่การพัฒนาชีวิต และความก้าวหน้าในชีวิต

2. สัปปริสุปัสสยะ เสาะเสวนาคนดี คือ รู้จักคบหาคนดี ผู้ที่จะเกื้อกูลแก่การแสวงหาธรรม ความรู้ ความงอกงาม ความเจริญ

3. อตตสัมมาปณิธิ ตั้งตนไว้ถูกวิธี คือ ดำรงตนมั่นอยู่ในธรรม อยู่ในทางดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ตั้งเป้าหมายชีวิตและการงานให้ชัดเจนแน่วแน่เพื่อนำตนไปสู่เป้าหมาย

4. ปุพเพกตปุญญตา มีทุนดีได้เตรียมไว้ ทุนดีส่วนหนึ่ง คือ ความมีสติปัญญา ความถนัด และ ร่างกาย และอีกส่วนหนึ่งคือ อาศัยพื้นเดิมเท่าที่ตัวเองมี รู้จักแก้ไขปรับปรุง ศึกษาหาความรู้ สร้าง ความดีงาม ฝึกฝนจนชำนาญ

นัสมล บุตรวิเศษ และอุปปฏิฐา อินทรสาด (2564) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถ แบ่งออกได้เป็น 4 มิติ ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางร่างกาย (Physical quality of life) ได้แก่ การให้ความสำคัญ กับสุขภาพ รู้จักบริโภค อาหารอย่างถูกสุขลักษณะและครบ 5 หมู่ หาเวลาพักผ่อนและออกกำลังกายเป็นประจำ เพื่อสุขภาพร่างกายที่ แข็งแรง สมบูรณ์

2. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางอารมณ์ (Emotional quality of life) เป็นการสร้างเสริม สุขภาพจิตที่ดี รู้จักควบคุม อารมณ์ โดยการหมั่นฝึกให้ทาน การทำงานอดิเรกที่ชื่นชอบ การเข้าร่วม กิจกรรมสันทนาการการฝึกสมาธิ เป็นต้น

3. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสังคม (Social quality of life) เป็นการสร้างการยอมรับและ ยกย่องจากสังคม อันได้แก่ การเข้าร่วมกิจกรรมกับเพื่อน

4. การพัฒนาคุณภาพชีวิตทางสติปัญญา (Intellectual quality of life) เป็นการเพิ่มทักษะ ทางด้านความรู้ให้กับตนเอง อาทิ เช่น การอ่านหนังสือ การเข้ารับการอบรมเพื่อเพิ่มความรู้ ทักษะ

และประสบการณ์ในด้านต่างๆ การศึกษาข้อมูลด้วยตนเองจากสื่อสารสนเทศ วิทยุ โทรทัศน์ รวมไปถึง การหัดสังเกตและติดตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

อดุลย์ กันธิดา และเสน่ห์ ธมวโร (2564) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย

1. การดำรงชีวิตทั่วไป (Normal Life) หมายถึง การที่บุคคลปราศจากข้อจำกัดทางด้านร่างกายและจิตใจ สามารถประกอบกิจกรรมการดำเนินชีวิตต่างๆ ได้ มีอายุที่ยืนยาว สามารถแสวงหาสิ่งต่างๆ ที่ตนเองต้องการ โดยเปรียบเทียบกับประชากรที่มีอายุอยู่ในกลุ่มเดียวกันหรือกลุ่มที่มีสุขภาพปกติ

2. องค์กรทางสังคม (Social Utility) หมายถึง การที่บุคคลสามารถคงไว้ซึ่งบทบาททางสังคมและการได้รับการยอมรับจากสังคมจากบทบาทของตน เช่น บทบาทของการเป็นครูบิดา มารดา การประกอบอาชีพ การจ้างงาน เป็นต้น

3. องค์กรรวม (Utility) ความหมายของคุณภาพชีวิตตามแนวคิดนี้ แบ่งได้เป็น 2 มุมมอง คือ มุมมองด้านเศรษฐศาสตร์และด้านจิตวิทยา มุมมองทางเศรษฐศาสตร์ ระดับ สุขภาพของบุคคลนั้นๆ เปรียบเทียบเกณฑ์อ้างอิงของประชากรปกติ การเปรียบเทียบใช้ดัชนีชี้วัดที่มีค่าระหว่าง 0 ถึง 1 กล่าวคือ หากบุคคลมีค่าดัชนีสุขภาพเป็น 0 หมายถึง การเสียชีวิต ในขณะที่ค่าดัชนีเท่ากับ 1 หมายถึง การมีสุขภาพสมบูรณ์

ณัชยศ โมธินา (2566) กล่าวว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิต ก่อให้เกิดผลสำคัญต่อการดำรงชีวิต คือ

1. มาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) หมายถึง ความเป็นอยู่ในชีวิตประจำวันของประชากร เกี่ยวข้องกับรายได้ต่อบุคคล สุขภาพ การศึกษา ที่อยู่อาศัย และการ สังคมสงเคราะห์ สิ่งต่างๆ นี้ เป็นส่วนสำคัญทำให้มาตรฐานการครองชีพ ของมนุษย์เปลี่ยนแปลงได้

2. การเปลี่ยนแปลงของประชากร (Population Dynamics) หมายถึง ประชากรอันเป็นผลมาจากการเกิด การตาย และการย้ายถิ่นที่อยู่อาศัย มีผลให้ประชากรเปลี่ยนแปลงไปในทางที่เพิ่มจำนวนหรือลดลง การเปลี่ยนแปลงประชากรมีผลกระทบต่อสถานการณ์หลายด้าน ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม ตลอดจนการจัดบริการสาธารณสุข ปลอดภัยต่างๆ ล้วนมีผลต่อคุณภาพชีวิต

3. ระบบสังคมและวัฒนธรรม (Socio - Cultural Factors) มนุษย์เมื่อรวมกันมาก จำเป็นต้อง มีระบบ มีกฎเกณฑ์ที่เรียกว่า รูปแบบการปกครอง กฎหมาย และมีแนวปฏิบัติ อันเกิดจากความเชื่อและศรัทธาในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้การดำรงชีวิตร่วมกันมีความสงบสุข ซึ่งจะนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดี

4. กระบวนการพัฒนา (Process of Development) การพัฒนาเป็นกระบวนการที่ ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น โดยจะต้องกระทำอย่างต่อเนื่องกันและสัมพันธ์กับปัจจัยทาง

สังคม สภาพแวดล้อมและทรัพยากร ด้านคุณภาพชีวิตทั้งระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และประเทศ นั้นประชากรแต่ละกลุ่มจะต้องมีการพัฒนาอยู่เสมอ เพื่อให้บรรลุถึง เป้าหมายการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

5. ทรัพยากร (Resources) เป็นองค์ประกอบที่สำคัญอีกประการหนึ่ง ประเทศที่มี ทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพมีผลทำให้มาตรฐานการดำรงชีวิต อยู่ในระดับสูง ประเทศใดมีสภาพตรงกันข้ามก็จะมีมาตรฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น ทรัพยากรจึงเป็นเครื่องกำหนดลักษณะประเทศที่ร่ำรวยและประเทศที่ยากจนได้

สรุปได้ว่า การพัฒนาคุณภาพชีวิตมีความสำคัญต่อสังคม เนื่องจากช่วยให้ประชาชนมี คุณภาพชีวิตที่ดี มีสุขภาพแข็งแรง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีทักษะในการดำรงชีวิต มีความสัมพันธ์ที่ดีกับ ผู้อื่น และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ส่งผลให้สังคมมีความสุข มั่นคง และเจริญก้าวหน้า การ พัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องและยั่งยืน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาค ส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน เพื่อให้ทุกคนสามารถมีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีความสุข ผู้วิจัยเชื่อว่าคุณภาพชีวิตที่ดีคือ การที่บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข มีสุขภาพกายและใจ ที่ดี ได้รับการตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน มีทักษะในการดำรงชีวิต มีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น และมีส่วนร่วมในสังคม

2.1.8 การประเมินคุณภาพชีวิต

พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวิฑูมโน และคณะ (2565) ได้ประมวลเอกสารเกี่ยวกับการพัฒนา คุณภาพชีวิตไว้ดังนี้

1. การประเมินคุณภาพชีวิตของต่างประเทศ

1.1 แบบจำลองการสำรวจคุณภาพชีวิตของ ESCAP (Economic and Social Commission for Asia and the Pacific) คณะผู้แทนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและ วางแผนพัฒนาของคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียและแปซิฟิก จาก 54 ประเทศ พร้อมกับสมาชิกอีก 5 เขตการปกครอง ได้ร่วมกันสร้างแบบจำลองการสำรวจคุณภาพชีวิตของ ประชากรในภาคพื้นเอเชียและแปซิฟิก โดยมีส่วนประกอบ 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านชีวิตการทำงาน ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านชีวิตชุมชน และสังคม ชีวิต วัฒนธรรม ชีวิตจิตใจ และชีวิตเวลาเสรี

1.2 การประเมินคุณภาพชีวิตของประเทศมาเลเซีย ประเทศมาเลเซียได้สร้างตัวบ่งชี้ คุณภาพชีวิตโดยพิจารณาจากเกณฑ์ 3 เกณฑ์ คือ ความสำคัญของตัวบ่งชี้ ความสามารถที่สะท้อนมิติ เหล่านั้น และการมีข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ และได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตว่าเป็น ผลรวมของส่วนประกอบ 10 ด้าน คือ ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ด้านการขนส่งและการ สื่อสาร ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านที่อยู่อาศัย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านชีวิตครอบครัว ด้านการมี ส่วนร่วมทางสังคม ด้านความปลอดภัยสาธารณะ และด้านวัฒนธรรม และการใช้เวลาเสรี

2. การประเมินคุณภาพชีวิตในประเทศไทย

2.1 ตัวบ่งชี้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวคิดในการประเมินการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศขึ้นมา โดยได้เรียกแนวคิดนี้ว่า “ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” ระบุว่า หมายถึงการมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ มีความรู้ มีงานทำที่ทั่วถึง มีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ มีครอบครัวที่อบอุ่นมั่นคง อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี และอยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการที่ดีของภาครัฐ โดยกำหนดส่วนประกอบของความอยู่ดีมีสุขไว้ 7 ด้าน คือ ด้านสุขภาพอนามัย ด้านความรู้ ด้านชีวิตการทำงาน ด้านรายได้และการกระจายรายได้ ด้านชีวิตครอบครัว ด้านสภาพแวดล้อม และด้านการบริหารจัดการที่ดี

2.2 ดัชนีความก้าวหน้าของคน ตามโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Program: UNDP) ประจำประเทศไทยได้จัดพิมพ์รายงานการพัฒนาคนของประเทศไทยขึ้นมา ในรายงานฉบับนี้ได้จัดสร้าง “ดัชนีความก้าวหน้าของคน” (Human Achievement Index: HAI) ขึ้นมา ซึ่งพัฒนามาจาก “ดัชนีความขาดสน” (Human Deprivation Index: HDI) วัตถุประสงค์ในการพัฒนาดัชนีความก้าวหน้าของคน เพื่อใช้แสดงความก้าวหน้าของการพัฒนาคนมากกว่าที่จะพิจารณาในเรื่องความขาดสน เป็นการมองภาพของผลการพัฒนาในเชิงบวกมากกว่าจะมุ่งเน้นที่ความขาดแคลนขาดสน โดยดัชนีความก้าวหน้าของคน มีลักษณะเป็นหลายด้าน และมีนัยเชิงนโยบาย ดัชนีความก้าวหน้าของคนนั้น มีการวัดผลใน 8 ด้าน คือ ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา ด้านการทำงาน ด้านรายได้ ด้านที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ด้านชีวิตครอบครัวและชุมชน ด้านการคมนาคมและการสื่อสาร และด้านการมีส่วนร่วม

2.3 ดัชนีคุณภาพชีวิตของคนไทย โดยคณะกรรมการอำนวยการงานพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน (พชช) วัดคุณภาพชีวิตของคนไทย จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) ซึ่งจัดเก็บในเขตชนบท และข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งจัดเก็บในเขตเมือง โดยมีเครื่องมือในการวัดผลคุณภาพชีวิตเป็นเครื่องชี้วัด จำนวน 5 หมวด 30 ตัวชี้วัด หมวดที่ 1 สุขภาพดี (คนไทยมีสุขภาพและอนามัยดี) มี 7 ตัวชี้วัด หมวดที่ 2 มีบ้านอาศัย (คนไทยมีบ้านอาศัย และมีสภาพแวดล้อมเหมาะสม) มี 8 ตัวชี้วัด หมวดที่ 3 ฝึกฝนการศึกษา (คนไทยมีการศึกษาที่เหมาะสม) มี 5 ตัวชี้วัด หมวดที่ 4 รายได้ก้าวหน้า (คนไทยมีงานทำและมีรายได้ มี 4 ตัวชี้วัด หมวดที่ 5 ปลูกฝังค่านิยมไทย (คนไทยประพฤติดี และมีคุณธรรม) มี 6 ตัวชี้วัด

2.4 เครื่องมือประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREP-THAI) เป็นเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่พัฒนามาจากกรอบแนวคิดของคำว่าคุณภาพชีวิต ซึ่งเป็นการประเมินค่าที่เป็นจิตพิสัย (Subjective) บริบททางวัฒนธรรม สังคม และสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยข้อคำถาม 2 ชนิด คือ แบบภาวะวิสัย (Perceived objective) และอัต

วิสัย (Self-report subjective) จะประกอบด้วยองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสุขภาพกาย (Physical domain) คือการรับรู้สุขภาพทางด้านร่างกายของบุคคล ซึ่งมีผลต่อชีวิตประจำวัน ด้านจิตใจ (Psychological domain) คือการรับรู้สุขภาพทางจิตใจของตนเอง ด้านสัมพันธภาพทางสังคม (Social relationships) คือการรับรู้เรื่องความสัมพันธ์ของตนเองกับบุคคลอื่น และด้านสิ่งแวดล้อม (Environment) คือการรับรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินชีวิต

2.5 เครื่องมือประเมินคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพฉบับภาษาไทย The medical outcomes study short form health survey (MOS SP-36) หรือ SF-36 สร้างและพัฒนา โดย The medical outcome trust ของประเทศสหรัฐอเมริกา มีองค์ประกอบ 8 มิติ (Dimension) คือ มิติด้านร่างกายเป็นกิจกรรมที่สามารถปฏิบัติได้ (Physical finetuning) มิติด้านข้อจำกัดทางร่างกาย อันเนื่องมาจากปัญหาสุขภาพ (Role limitation due to physical problems) มิติด้านการเจ็บปวดทางร่างกาย (Body pain) มิติด้านคุณภาพชีวิตโดยรวม (General health) มิติด้านสังคม (Social functioning) มิติด้านความมีชีวิตชีวา (Vitality) มิติด้านข้อจำกัดทางจิตใจ (Role limitation due to emotion problems) และมิติด้านสุขภาพจิต (Mental health)

พระศุภชัย ปญญาวชิโร (2562) ได้รายงาน คุณภาพชีวิตว่ามีวิธีประเมินคุณภาพชีวิตมีหลายวิธี เช่น ประเมินจากด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านภาวะวิสัย (Objective) เป็นการประเมินคุณภาพชีวิตโดยใช้ข้อมูลที่เป็นรูปธรรมมองเห็นได้วัดได้ และเป็นปัจจัยหรือตัวบ่งชี้ทางสังคม ได้แก่ ข้อมูลด้านเศรษฐกิจสังคม เช่น รายได้ การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย อาหาร อากาศและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับบุคคล เป็นต้น

2. ด้านอัตวิสัย (Subjective) เป็นการประเมินคุณภาพชีวิตโดยใช้ตัวบ่งชี้ทางจิตสังคมและการรับรู้ของบุคคล ประเมินโดยการสอบถามความรู้สึกและเจตคติที่มีต่อประสบการณ์ชีวิตการรับรู้ต่อสภาพความเป็นอยู่ในการดำรงชีวิตและสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความพึงพอใจในชีวิต ความผาสุก ความรู้สึกเป็นสุข ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง ตลอดจนการตัดสินใจ หรือการรับรู้ต่อคุณค่าและความหมายในชีวิตของบุคคลหรือประเมินคุณภาพชีวิตตามมิติต่างๆ ดังนี้

2.1 การประเมินมิติเดียว โดยมีทัศนะว่า คุณภาพชีวิตมีโครงสร้างมิติเดียว แบบประเมินคุณภาพชีวิตจึงประกอบด้วยคำถามเพียงข้อเดียวที่หมายถึงคุณภาพชีวิตโดยรวม Cantril (1965) กล่าวว่า การรับรู้คุณภาพชีวิตของบุคคลเป็นการมองภาพรวมเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิตที่แคบหรือสร้างจึงมีข้อคำถามเพียงข้อเดียว

2.2 การประเมินหลายมิติ โดยมีทัศนะว่าคุณภาพชีวิตมีโครงสร้างหลายมิติแบบประเมินคุณภาพ ชีวิตจึงประกอบด้วยคำถามตามองค์ประกอบมิติต่างๆ ของคุณภาพชีวิตการประเมินคุณภาพชีวิตหลายมิติแบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

1) แบบประเมินคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป

ก) แบบประเมินคุณภาพชีวิตของ Zhan (1992) ที่ประเมินคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านพึงพอใจ ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย ด้านอัตมโนทัศน์ และด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ข) แบบประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization Quality of Life 100:WHOQOL-100) หรือมี 100 ตัวชี้วัด ประเมินคุณภาพชีวิต 6 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านระดับความเป็นอิสระไม่ต้องพึ่งพา ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความเชื่อส่วนบุคคลต่อมาได้พัฒนาแบบประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกจนเหลือ 26 ตัวชี้วัด เป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกฉบับย่อ (WHOQOL-BREF หรือ WHOQOL-26) ประเมินคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (<http://www.drnh.go.th/test/whoqol>) ประเมินคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกฉบับย่อมีการแปลและใช้ภาษาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษ จีน อินโดนีเซีย รัสเซีย และภาษาไทย (http://www.who.int/substanceabuse/research_tools/whoqolbref/en/)

ค) แบบประเมินคุณภาพชีวิตฉบับย่อ (Short Form 36: SF-36) เป็นการประเมินคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปมี 36 ข้อ ที่ประเมิน 8 ด้าน คือ ด้านความสามารถทางกายภาพความจำกัดบทบาทหน้าที่ โดยความเจ็บป่วยทางกายความเจ็บปวดของร่างกาย การรับรู้เกี่ยวกับสุขภาพทั่วไปของตนเอง ความมีกำลังหรือมีความเหนื่อยล้า ความสามารถทางสังคม ความจำกัดบทบาทหน้าที่โดยความเจ็บป่วยทางใจ และความรู้สึกละสบายทางใจ

แบบประเมินคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปมีข้อดีคือ สามารถเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตระหว่างกลุ่มโรคได้ แต่ไม่เหมาะในการประเมินโรคใดโรคหนึ่ง เนื่องจากความไวต่อการเปลี่ยนแปลงของโรค หรือสุขภาพค่อนข้างต่ำ เช่น ภาวะโรคไตเรื้อรังที่มีผลต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญสำหรับโรคนี้ นอกจากนี้แบบประเมินคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป เช่น แบบประเมินคุณภาพชีวิตฉบับย่อไม่มีคำถามที่ครอบคลุมถึงเรื่องนี้

2) แบบประเมินคุณภาพชีวิตเฉพาะโรค

ก) แบบประเมินคุณภาพชีวิตโรคไตฉบับย่อ (Kidney Disease Quality of Life Short Form) แบบประเมินคุณภาพชีวิตโรคไตฉบับย่อ มี 2 ส่วน คือ คำถามทั่วไปมาจากแบบประเมินคุณภาพชีวิตฉบับย่อ และคำถามเฉพาะโรคไตเรื้อรัง แบบประเมินคุณภาพชีวิตโรคไตฉบับย่อ มี 11 ด้าน คือ ด้านอาการและปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้ป่วย ผลของสภาพโรคไตต่อผู้ป่วยความยากลำบากจากสภาวะโรคไตสถานะภาพในการทำงาน สมรรถภาพในการรับรู้คุณภาพในการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม สมรรถภาพทางเพศ การนอนหลับ การได้รับการสนับสนุนทางสังคม การให้กำลังใจจาก

เจ้าหน้าที่ ความพึงพอใจของผู้ป่วยเอง และสุขภาพโดยรวมของผู้ป่วยแบบประเมินคุณภาพชีวิตโรคไต
ฉบับย่อมีการแปลและใช้ภาษาอื่นมากกว่า 20 ภาษา

ข) แบบประเมินคุณภาพชีวิตเฉพาะโรคไตเรื้อรัง (Choice Health Experience Questionnaire) แบบประเมินคุณภาพชีวิตเฉพาะโรคไตเรื้อรังมีคำถาม 83 คำถาม ประกอบด้วยคำถามทั่วไปจากแบบประเมินคุณภาพชีวิตฉบับย่อ คำถามสำหรับผู้ป่วยไตเรื้อรัง และคำถามสำหรับผู้ป่วย ฟอกเลือดด้วยเครื่องไตเทียมและล้างไตทางช่องท้อง โดยเน้นที่การประเมินเปรียบเทียบผลกระทบของวิธีการและความถี่/ระยะเวลาของการล้างไตที่แตกต่าง อนึ่งแบบ ประเมินคุณภาพชีวิตโรคไตฉบับย่อมีการแปล และใช้ภาษาอื่นมากกว่า 20 ภาษา แสดงว่าแบบประเมินคุณภาพชีวิตโรคไตฉบับย่อนี้มีคนใช้อย่างกว้างขวางถือได้ว่าเป็นแบบประเมินคุณภาพชีวิตเฉพาะโรคที่ตีฉบับหนึ่ง

ค) แบบประเมินคุณภาพชีวิตเฉพาะโรค จะเป็นแบบสอบถามเฉพาะผู้ป่วยโรคไตวายเรื้อรัง ซึ่งเป็นแบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคลจำนวน 15 ข้อ ประกอบด้วยข้อมูลทั่วไป และข้อมูลเกี่ยวกับความเจ็บป่วยและการรักษาพยาบาลของผู้ป่วย

พระครูสมุห์ชาเตอร์ จันทสโร และคณะ (2566) ได้เสนอแนะว่าแนวทางในการประเมินคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย ว่าควรประเมินทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม และให้ครอบคลุมในโครงสร้าง 4 ด้าน ของบุคคล คือ

1. ด้านความพึงพอใจในชีวิต เป็นความรู้สึกพึงพอใจ ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้สำคัญในการประเมินคุณภาพชีวิตของบุคคล
2. ด้านอัตมโนทัศน์ เป็นเรื่องราวของความปกติสุขด้านจิตใจ เป็นความรู้สึกนึกคิด ของผู้ป่วยที่มีต่อตนเอง รวมทั้งความรู้สึกที่มีคุณค่า (Self-esteem) ภาพลักษณ์ (Self-image)
3. ด้านสุขภาพและการทำงานของร่างกาย เป็นการรับรู้ถึงความปกติสุขด้านร่างกาย ซึ่งในการประเมินคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยด้านสุขภาพ และการทำงานของร่างกาย ถือเป็นเรื่องสำคัญมาก เพราะสุขภาพและการทำงานของร่างกายจะมีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิต
4. ด้านสังคมและเศรษฐกิจ เป็นเรื่องราวความปกติสุขในด้านสังคม ซึ่งสิ่งสำคัญที่ต้องประเมินในด้านนี้คือ อาชีพ รายได้ และการศึกษา

พระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม เพื่อให้เข้าใจถึงคุณภาพชีวิตของบุคคลแต่ละคนได้อย่างลึกซึ้ง เครื่องมือ WHOQOL-BREF-THAI เป็นหนึ่งในเครื่องมือที่ได้รับการพัฒนาและปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ประกอบด้วย 4 มิติหลัก ดังนี้

1. ด้านสุขภาพกาย (Physical domain) เป็นการประเมินความสามารถของร่างกายในการทำงานและกิจกรรมต่างๆ เช่น การเคลื่อนไหว การที่ร่างกายมีพลังงานเพียงพอ การนอนหลับอย่างเหมาะสม และความรู้สึกเจ็บปวด ที่เป็นตัวบ่งชี้เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของบุคคล

2. ด้านสุขภาพจิต (Psychological) เป็นการประเมินความสุขที่มาจากด้านใจและความคิด เช่น ความรู้สึกเชิงบวกต่อชีวิต ความมั่นใจในตนเอง การมีเสถียรภาพในการคิด และความสุขสบายใจที่มาจากความสะดวกสบายในชีวิตประจำวัน

3. ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) เป็นการประเมินความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วมกับผู้อื่นและสังคมโดยรอบ เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การได้รับการสนับสนุนและเชื่อมั่นจากสังคม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคมต่างๆ

4. ด้านสภาพแวดล้อม (Environment) เป็นการประเมินความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมที่ร่วมอยู่ เช่น สภาพแวดล้อมที่เป็นกันเอง ความปลอดภัยในสถานที่ที่อยู่ การบริการด้านสุขภาพที่เหมาะสม และโอกาสในการพักผ่อนและผ่อนคลายที่เหมาะสมในชีวิตประจำวัน

วิธีการประเมินคุณภาพชีวิต มี 2 แนวทางหลัก ดังนี้

1. ด้านภาวะวิสัย (Objective) เน้นข้อมูลเชิงรูปธรรม เช่น ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ สังคม การศึกษา อาชีพ ที่อยู่อาศัย อาหาร อากาศ และสิ่งแวดล้อม

2. ด้านอัตวิสัย (Subjective) เน้นความรู้สึกและเจตคติของบุคคลต่อประสบการณ์ชีวิต ความเป็นอยู่ สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความพึงพอใจ ความผาสุก ความรู้สึกเป็นสุข ความมีคุณค่าในตนเอง ตลอดจนการตัดสินใจและรับรู้ต่อคุณค่าและความหมายในชีวิต การประเมินด้านอัตวิสัยสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

2.1 การประเมินด้านเดียว เน้นการประเมินด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น เช่น ด้านร่างกาย ด้านความจำ ด้านการนอนหลับ หรือการเจ็บปวด

2.2 การประเมินหลายด้าน เน้นการประเมินคุณภาพชีวิตโดยรวม ผ่านคำถามที่ครอบคลุมองค์ประกอบต่างๆ ของคุณภาพชีวิต

เครื่องมือ WHOQOL-BREF-THAI เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการประเมินคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพ เหมาะสำหรับใช้กับบุคคลทั่วไป ผู้ป่วย โปรแกรมส่งเสริมสุขภาพ และงานวิจัย ข้อดีของเครื่องมือ WHOQOL-BREF-THAI มีความน่าเชื่อถือและถูกต้อง ใช้งานง่าย ได้ความผลได้ง่าย เหมาะสำหรับใช้กับกลุ่มประชากรที่หลากหลาย ข้อจำกัดของเครื่องมือ WHOQOL-BREF-THAI อาจไม่เหมาะกับบางกลุ่มประชากร เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้พิการ อาจไม่เหมาะกับการประเมินปัญหาเฉพาะทาง

พระครูฉันทธรรมานุสิฐ ฉันทมโม และคณะ (2563) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพชีวิตเกี่ยวกับสุขภาพ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท

1. แบบประเมินคุณภาพชีวิต แบบ Health-related quality of life (HRQOL) แบบประเมินคุณภาพชีวิตในกลุ่มนี้ ประเมินผลกระทบของสุขภาพที่ผิดปกติ เช่น ภาวะเป็นโรคหรือความพิการ ที่มีต่อองค์ประกอบของคุณภาพชีวิต สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มคือ

1.1 แบบประเมิน HRQOL แบบเฉพาะเจาะจง (Specific HRQOL questionnaire) แบบประเมินในกลุ่มนี้ จะเป็นแบบประเมินที่พัฒนาขึ้น เพื่อใช้สำหรับเฉพาะกลุ่มตัวอย่าง ที่มีปัญหาสุขภาพเหมือนกันหรือได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคเดียวกัน แบบประเมินมีข้อความที่เกี่ยวกับอาการของโรค อาการแทรกซ้อน ผลกระทบที่เกิดจากโรค ตัวอย่างของแบบประเมินชนิดนี้ได้แก่ Asthma Quality of Life Questionnaire (AQLQ) เป็นเครื่องมือ ประเมินคุณภาพชีวิตในโรคหอบหืด และ The Rheumatoid Arthritis Quality of Life questionnaire (RAQOL) เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพชีวิตในรูมาตอยด์ เป็นต้น

1.2 แบบประเมิน HRQOL แบบทั่วไป (Generic HRQOL questionnaire) เป็นแบบประเมินที่ศึกษา ผลกระทบของโรค หรือความเจ็บป่วยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิต แบบประเมินในกลุ่มนี้ จึงสามารถนำไปใช้ประเมิน คุณภาพชีวิตในกลุ่มตัวอย่างที่มีโรค หรือความพิการที่แตกต่างกัน จุดมุ่งหมายหลักของแบบประเมินในกลุ่มนี้ คือ การศึกษาผลกระทบของโรค หรือความเจ็บป่วยที่มีต่อองค์ประกอบย่อย ที่ผู้วิจัยกำหนดไว้ ตัวอย่างของแบบประเมินในกลุ่มนี้ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงในการศึกษาคุณภาพชีวิต ได้แก่ Medical Outcomes Study Short Form 36: SF-36 และ Quality of Life Index.

2. แบบประเมินคุณภาพชีวิตแบบองค์รวม (Holistic quality of life) เป็นการประเมินปัจจัยพื้นฐานที่มีผลต่อ คุณภาพชีวิต ตามที่ผู้ศึกษาได้ให้คำจำกัดความ ไว้ก่อนการศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบด้านร่างกาย จิตใจ ความสามารถในการทำกิจกรรม การมีส่วนร่วมทางสังคม ฐานทางเศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม ทางกายภาพ สิ่งแวดล้อมทางสังคม ความเชื่อทางศาสนาจิตวิญญาณ ตัวอย่างแบบประเมินที่ได้รับความนิยม ได้แก่ Health Organization Quality of Life Questionnaire-100: WHOQOL-100 และ World Health Organization Quality of Life Questionnaire-BREF: WHOQOL-BREF เป็นต้น

สรุปได้ว่า การประเมินคุณภาพชีวิตด้วยเครื่องมือ WHOQOL-BREF-THAI เป็นเครื่องมือที่ถูกพัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดคุณภาพชีวิต โดยเน้นการประเมินเชิงจิตวิสัยผ่านบริบททางวัฒนธรรม สังคม และสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยข้อความ 2 ชนิดคือ แบบภาวะวิสัย (Perceived objective) และแบบอัตวิสัย (Self-report subjective) เครื่องมือนี้ถือเป็นมาตรฐานที่น่าเชื่อถือในการประเมินคุณภาพชีวิตและได้รับการใช้ศึกษาอย่างแพร่หลาย ในการศึกษาครั้งนี้ได้เลือกใช้แบบประเมินของพระครูอุเทนปัญญารังษี (วงศ์สุวรรณ) และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) ซึ่งมีความเชื่อมั่นในคุณภาพและมาตรฐานของข้อมูลที่ได้รับจากการใช้แบบประเมินนี้เนื่องจากการพัฒนาและตรวจสอบความถูกต้องโดยผู้เชี่ยวชาญในสาขาด้านนี้ ประกอบด้วย ด้านสุขภาพกาย (Physical domain) ด้านสุขภาพจิต (Psychological) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) และด้านสภาพแวดล้อม (Environment)

2.1.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูฉันทธรรมานุกสิฐ ฉน.ทธ.มโ. และคณะ (2563) ได้ศึกษา คุณภาพชีวิตของ พระสังฆาธิการ ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษา ปัญหาและอุปสรรค คุณภาพชีวิตของพระสังฆาธิการ ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก 2) และศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพระสังฆาธิการ ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก และตลอดจนเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ พระสังฆาธิการ ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ประชากรเป้าหมาย ประกอบด้วย พระสังฆาธิการ ในเขตตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 5 รูป พบว่า โดยภาพรวมแล้วพระสังฆาธิการส่วนใหญ่อยู่ในวัยสูงอายุ ที่มีโรคประจำตัวและโรคเรื้อรัง เช่นความดัน ไขมัน เบาหวาน เป็นส่วนใหญ่ ในด้านการเข้าถึงบริการสุขภาพภาครัฐบาลนั้น ยังไม่เข้าถึงบริการ เท่าที่ควร จะเห็นได้จากในยามที่เจ็บป่วย จะไปซื้อยามันเองหรือไปรักษาที่คลินิกเอกชน จึงสิ้นเปลือง ค่าใช้จ่ายส่วนตัว และการดูแลสุขภาพก็ไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับไม่ค่อยได้ออกกำลังกาย จึงทำให้สุขภาพและกำลังอ่อนแอลง บางท่านมีน้ำหนักตัวที่เพิ่มขึ้นตามวัย ทำให้เวลาปฏิบัติศาสนกิจ มีอาการเหนื่อยง่ายกว่าปกติอีกทั้งพระสังฆาธิการเองขาดซึ่งความรู้ และความใส่ใจเรื่องสุขภาพด้วย ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของพระสังฆาธิการทั้ง 4 ด้าน คือ ปัจจัยทางด้านลักษณะส่วนบุคคล ปัจจัยนำ ปัจจัยเอื้อ และปัจจัยเสริม มีความสัมพันธ์กันและมีผลต่อคุณภาพชีวิตของพระสังฆาธิการ ทั้งสิ้น แต่ผลที่เกิดขึ้นอาจจะแตกต่างกันไปตามตัวบุคคล สภาพที่อยู่อาศัยและสภาพแวดล้อม ของแต่ละท่าน การรับรู้ประโยชน์ของการกระทำ การสร้างความตระหนักรู้จะเป็นสิ่งเน้นย้ำให้ พระสังฆาธิการเอง ปฏิบัติดูแลสุขภาพได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น แนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ พระสังฆาธิการ ควรปฏิบัติตามแนวทางหลักกัจจัตถ์ 10 อย่าง มีบัณฑิตเลี้ยวชีพ กวาดอวาสวิหาร ลานเจดีย์ เป็นต้น ควรจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกาย ตามแนวพระพุทธศาสนาที่เหมาะสมกับ สมณสารูป ควรเน้นกิจกรรมการเคลื่อนไหวของร่างกายอย่าง มีแบบแผน โดยมีการกำหนดความถี่ ความนาน ความแรง ระยะเวลาในการอบอุ่นร่างกายและระยะเวลาผ่อนคลายร่างกายที่ถูกต้อง และกระทำเป็นประจำเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างสมรรถภาพ ช่วยให้ห่างไกล โรคภัยและมีสุขภาพที่ดี

พระมหาณัฐฐานันท์ อนาลโย และคณะ (2565) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนทางสังคมและความคงอยู่ของพระคิลานุปัฏฐากในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 7 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทคุณภาพชีวิตของพระคิลานุปัฏฐาก ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 7 2) ศึกษาปัจจัยที่สนับสนุนการคงอยู่ของพระคิลานุปัฏฐาก ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 7 และ 3) แสวงหารูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระคิลานุปัฏฐากในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 7 เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ศึกษาทั้งกลุ่มตัวอย่าง 330 รูป ในจังหวัดเชียงใหม่ ลำพูน และ แม่ฮ่องสอน และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูล 20 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1) บริบท

คุณภาพชีวิตของพระคิลานุปัฏฐาก พบว่า ด้านร่างกาย มีการเจ็บปวดตามร่างกาย ในระดับมากที่สุด ด้านจิตใจ มีความเครียดและวิตกกังวล ในระดับปานกลาง ด้านความสัมพันธ์ทางสังคมพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น ในระดับมาก และด้านสิ่งแวดล้อม ได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิต ในระดับมาก 2) ปัจจัยสนับสนุนการคงอยู่ของพระคิลานุปัฏฐาก ได้แก่ ปัจจัยสนับสนุนทางสังคม มีการเอาใจใส่ดูแลให้การสนับสนุนและการช่วยเหลือจากองค์กรต้นสังกัด 3) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต พบว่า ตามหลักภาวนา 4 ดังนี้ 1) ด้านร่างกาย ตามหลักกายภาวนา 2) ด้านจิตใจ ตามหลักจิตตภาวนา 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม ตามหลักศีลภาวนา และ 4) ด้านสิ่งแวดล้อม ตามหลักปัญญาภาวนา ส่วนด้านวิชาการ การอบรมโครงการอาสาสมัครส่งเสริมสุขภาพประจำวัด ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ การสนับสนุนทางสังคม การสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ โดยเฉพาะองค์กรศาสนา และด้านการคงอยู่การปลูกฝังอุดมการณ์ให้ยึดมั่นในบทบาทและพันธกิจ

พระครูอุเทนปัญญารังษี และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) ได้ศึกษา รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ผู้พิการตามหลักพุทธจริยศาสตร์ จริยศาสตร์ คือหลักการของศีลธรรม อันเป็นความสำนึกถึงมาตรการความประพฤติ เป็นการศึกษาถึงเรื่องหน้าที่ ความดีสูงสุด อุดมการณ์สูงสุดของชีวิต มนุษย์ตามขอบเขตแห่งเสรีภาพ เป็นสิทธิซึ่งเป็นอำนาจที่บุคคลมีเพื่อเรียกร้อง หรือเป็นกฎเกณฑ์ ในทางสังคมที่คนจะต้องปฏิบัติเพื่อความดีงามและความสงบสันติในสังคม มนุษย์ทุกคนแม้กระทั่งผู้พิการ มีสิทธิที่จะได้รับสวัสดิการเพื่อคุณภาพชีวิตในทุกด้านที่เท่าเทียมกัน ควรได้รับโอกาสและสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมทุกระบบตามแนวความคิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านวัฒนธรรม และด้านจิตใจ ด้วยคุณธรรมและจริยธรรมกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ผู้พิการ ในสมมุติฐาน คุณค่าของผู้พิการ จริยธรรมการพัฒนา และแนวคิด ทฤษฎีโดยการมองเห็นถึงความสำคัญของพระสงฆ์ผู้พิการ จริยศาสตร์กับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้พิการ คือการสนับสนุนส่งเสริมขีดศักยภาพของพระสงฆ์ผู้พิการและผู้พิการให้มีความเท่าเทียมกัน ไม่ถูกเหยียดหยาม รังเกียจหรือลดคุณค่าของผู้พิการ และให้สำนักอยู่เสมอว่า หากเปรียบเทียบเป็นตนเองที่พิการบ้าง จะรู้สึกหรือเป็นอย่างไร

พระครูสมุห์ชาเตอร์ จนทสาโร และคณะ (2566) ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้หลักพุทธกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ประเทศมาเลเซีย 2) ศึกษาหลักพุทธกิจที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เน้นการศึกษาเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียการพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของบุคคลในมิติ

ต่างๆ จากสภาพเดิมๆ ให้ดีขึ้น ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เป็นการเรียนรู้และเข้าใจความจริงของชีวิตที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข 2) หลักพุทธกิจที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาหลักพุทธกิจ หมายถึง หลักการที่เป็นกิจวัตรที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญประจำวัน มี 5 อย่าง คือ (1) เวลาเช้าเสด็จออกบิณฑบาตโปรดสัตว์ (2) เวลาเย็น ทรงแสดงธรรม (3) เวลาค่ำ ทรงประทานโอวาทแก่พระภิกษุ (4) เวลาเที่ยงคืน ทรงตอบปัญหาเทวดา และ (5) เวลาเช้ามีด ทรงตรวจดูสัตว์โลกที่ควรเสด็จไปโปรด พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญพุทธกิจ 5 ประการนี้ เป็นกิจวัตรประจำวันมิได้ว่างเว้นตลอด 45 พรรษา และ 3) การประยุกต์ใช้หลักพุทธกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ประเทศมาเลเซีย หลักพุทธกิจ เป็นหลักกิจวัตรที่พระพุทธองค์ทรงบำเพ็ญประจำวันโดยสามารถนำมาเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยามในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซียใน 4 ด้าน คือ ด้านกาย ด้านศีล ด้านจิต และด้านปัญญาเพื่อการมีคุณภาพชีวิตที่ดี

Zin et al. (2020) ได้ศึกษา การประเมินคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเมืองและเขตปริมณฑล กรุงเทพมหานคร ประเทศเมียนมาร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวัตถุประสงค์ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตที่ต่ำของผู้สูงอายุในเขตเมืองและย่านชานเมืองของย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาร์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับรายได้และการมีเพื่อนสนิทส่งผลต่อคะแนนคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในทุกด้าน ในขณะที่ระดับการศึกษาและสถานภาพสมรสส่งผลต่อสุขภาพจิต สังคมสัมพันธ์ และสภาพแวดล้อม การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนบ้านส่งผลต่อคะแนนคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพกาย สังคมสัมพันธ์ และสภาพแวดล้อม การอาศัยอยู่ในเขตชานเมืองสัมพันธ์กับคะแนนคุณภาพชีวิตที่ต่ำลงในด้านสุขภาพกาย สุขภาพจิต และสภาพแวดล้อม ในขณะที่การมีส่วนร่วมในกิจกรรมกลุ่มส่งผลต่อคะแนนคุณภาพชีวิตในด้านเหล่านี้ดีขึ้น การมีโรคประจำตัวส่งผลต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพจิตและสภาพแวดล้อม ในขณะที่ความถี่ในการออกไปข้างนอกส่งผลต่อสุขภาพกาย และความถี่ในการปฏิบัติศาสนกิจส่งผลต่อสังคมสัมพันธ์

Skevington et al. (2021) ได้ศึกษา การยกระดับการประเมินคุณภาพชีวิตหลายมิติ: บทนำสู่ WHOQOL-Combi มีวัตถุประสงค์มุ่งพัฒนาแนวคิดคุณภาพชีวิต (QoL) เชิงอัต subjective quality of life) ในระดับสากล โดยอาศัยเครื่องมือ WHOQOL-BREF เพื่อประเมินว่าสามารถต่อยอดเป็นเครื่องมือที่ครอบคลุม และมีคุณสมบัติทางจิตเวชที่ดีขึ้นได้ ผลการศึกษาพบว่า การสร้างแบบจำลองยืนยันความเหมาะสมของชุดข้อ 36 ข้อที่ให้คะแนนเป็นโปรไฟล์ 5 มิติ ประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 24 ข้อจาก WHOQOL-BREF และ 12 ข้อใหม่จากโมดูล ด้านสังคมและจิตวิทยา แข็งแรงขึ้นด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 3 ข้อ คุณภาพชีวิตด้านจิตวิญญาณแข็งแรงขึ้นด้วย 5 ข้อ และคุณภาพชีวิตด้านร่างกายแข็งแรงขึ้นด้วย 1 ข้อ WHOQOL-Combi แสดงความเหมาะสมของแบบจำลอง (model fit) ที่ยอดเยี่ยม ความสอดคล้องภายใน (internal consistency) ที่ดีเยี่ยม (α

= .95) และคะแนนสามารถแยกแยะหว่างกลุ่มประชากรตามข้อมูลทางสังคมประชากร (socio-demographic) ความตรงตามเกณฑ์ (concurrent validity) ร่วมกับ EQ-5D-5L ได้รับการยืนยันสำหรับมิติทางร่างกายและจิตวิทยา ประสิทธิภาพใกล้เคียงกับ WHOQOL-BREF

Gagliardi, Brettschneider & König (2021) ได้ศึกษา คุณภาพชีวิตที่สัมพันธ์กับสุขภาพของผู้ลี้ภัย: บทวิจารณ์เชิงระบบของงานวิจัยที่ใช้เครื่องมือ WHOQOL-Bref กับประชากรผู้ลี้ภัยทั่วไป และประชากรผู้ลี้ภัยที่มีภาวะทางคลินิกในชุมชน มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่สัมพันธ์กับสุขภาพ (HRQOL) ที่วัดโดยเครื่องมือ WHOQOL-Bref ของผู้ลี้ภัย ผลการวิจัยพบว่าผู้ลี้ภัยในกลุ่มที่มีภาวะทางคลินิก มีคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าประชากรผู้ลี้ภัยทั่วไป อย่างไรก็ตาม ระหว่างสองกลุ่มนี้ ยังสามารถสรุปเป็นรูปแบบที่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาในแต่ละมิติของ HRQOL กลุ่มประชากรผู้ลี้ภัยทั่วไปมีคะแนนสูงในมิติทางกายภาพ แต่มีคะแนนต่ำในมิติสิ่งแวดล้อม ในขณะที่กลุ่มประชากรผู้ลี้ภัยที่มีภาวะทางคลินิก มีคะแนนสูงในมิติสิ่งแวดล้อม แต่มีคะแนนต่ำในมิติทางจิตใจ คะแนนที่ต่ำเหล่านี้อาจเป็นผลมาจากภาวะทางจิตใจที่รุนแรง ภาวะการแสดงอาการทางกายจากความเครียด (somatization) การถูกตีตรา และอุปสรรคในการเข้าถึงระบบบริการสุขภาพของประเทศที่รับรองผู้ลี้ภัย

Martini et al. (2022) ได้ศึกษา การประเมินคุณภาพชีวิตและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในผู้ป่วยหลังโรคหลอดเลือดสมองด้วยแบบสอบถามคุณภาพชีวิตทั่วไปย่อ (WHOQOL-BREF) ขององค์การอนามัยโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุว่าด้านใดของสุขภาพที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดจากโรคหลอดเลือดสมอง และมีปัจจัยอื่นใดนอกเหนือจากการฟื้นฟูที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต ผลการวิจัยพบว่า ผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองที่เข้าร่วมการศึกษีมักมีอายุมากกว่า 50 ปี (76.9%) และเป็นเพศชาย (55.8%) อย่างไรก็ตาม มีเพียง 48.1% ของผู้ป่วยเหล่านั้นที่เข้าร่วมโครงการฟื้นฟูสภาพทางการแพทย์ ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มอายุสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตในด้านสุขภาพจิต ($p = 0.021$) อย่างมีนัยสำคัญ การเข้าร่วมโครงการฟื้นฟูสภาพทางการแพทย์สัมพันธ์กับด้านสังคมสัมพันธ์ ($p = 0.026$) อย่างมีนัยสำคัญ และระดับการศึกษาสัมพันธ์กับสุขภาพกาย ($p = 0.005$) สุขภาพจิต ($p = 0.035$) และการรับรู้สุขภาพ ($p = 0.003$) อย่างมีนัยสำคัญ ระดับการศึกษาที่ต่ำสัมพันธ์กับการรับรู้คุณภาพชีวิตที่ต่ำ ซึ่งเป็นหนึ่งในด้านของ QoL และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลมากที่สุดต่อคุณภาพชีวิตของผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง

Vu et al. (2022) ได้ศึกษา คุณภาพชีวิตของวัยรุ่นเวียดนาม: การวิเคราะห์ความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวัดคุณภาพชีวิต (WHOQOL-BREF) ขององค์การอนามัยโลก มีวัตถุประสงค์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของ WHOQOL-BREF ภาษาเวียดนามในการประเมินคุณภาพชีวิตของวัยรุ่นเวียดนาม ผลการศึกษพบว่า ผลการวิเคราะห์ EFA และ CFA ชี้ว่า รูปแบบปัจจัย 3 อย่าง มีความเหมาะสมมากกว่ารูปแบบปัจจัย 4 อย่างตามทฤษฎี โดยความสอดคล้องภายในของปัจจัยที่ 1 “ชีวิตภายนอก” และ ปัจจัยที่ 2 “ชีวิตภายใน” อยู่ในเกณฑ์ดีเยี่ยม

(0.931) และดี (0.864) ตามลำดับ ในขณะที่ความสอดคล้องภายในของปัจจัยที่ 3 “สุขภาพกายและสุขภาพจิต” อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างดี (0.690) ผลการศึกษาบ่งชี้ว่า รูปแบบปัจจัย 3 อย่าง มีความสอดคล้องกันภายในและภายนอกที่ดี และมีความแตกต่างกันปานกลาง ปัจจัย “ชีวิตภายนอก” และ “ชีวิตภายใน” มีผลการทำนายคุณภาพชีวิตโดยทั่วไป สุขภาพโดยทั่วไป และคุณภาพชีวิตโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) ในขณะที่ปัจจัยที่ 3 “สุขภาพกายและสุขภาพจิต” สามารถทำนายได้ เฉพาะสุขภาพโดยทั่วไปและคุณภาพชีวิตโดยรวม ($p < 0.05$)

จึงสรุปได้ว่า คุณภาพชีวิตของบุคคลมีผลจากปัจจัยหลายด้าน ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้านหลักได้แก่ ด้านสุขภาพกาย (Physical domain) ด้านสุขภาพจิต (Psychological) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships) และด้านสภาพแวดล้อม (Environment) ปัจจัยแต่ละด้านจะมีผลต่อคุณภาพชีวิตของบุคคลโดยตรง ตัวอย่างเช่น การรักษาร่างกายให้ดีจะช่วยเพิ่มความสุขและสมรรถนะของบุคคลในการปฏิบัติกิจกรรมประจำวัน การปรับปรุงสุขภาพจิตจะช่วยเสริมความเข้มแข็งในการเผชิญกับความท้าทาย และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมจะส่งผลต่อความสุขและความพึงพอใจในชีวิตของบุคคลด้วย ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือการประเมินคุณภาพชีวิต WHOQOL-BREP-THAI ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับในการวิจัยและใช้ในการศึกษา และได้ปรับปรุงเพื่อให้เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้ โดยมีการนำเสนอผลลัพธ์การวิจัยนี้ให้เป็นข้อมูลสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ในชุมชนในประเทศไทย โดยพระครูอุเทนปัญญารังษี (วงศ์สุวรรณ) และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) ได้นำมาปรับปรุงใช้ในการศึกษา ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยจึงนำมาใช้ในการศึกษา

2.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดเชิงอนาคต

2.2.1 ความหมายของการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาถึงสิ่งที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างรอบคอบและรอบคอบ โดยอาศัยองค์ความรู้และประสบการณ์ที่มีอยู่ นำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อคาดการณ์แนวโน้มและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และสามารถนำสิ่งที่คาดการณ์นั้นมาวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม

พระวีระพงษ์ ปาसानนท์ (2563) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาถึงความเปลี่ยนแปลงของโลกและสังคมในอนาคต มองเห็นแนวโน้มของปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้น ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคเหล่านั้น วางแผนและดำเนินการแก้ไขและอุปสรรคเหล่านั้นอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

อริยา คูหา และคณะ (2564) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาถึงแนวโน้มของเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้สติปัญญาเพื่อหามองเห็นภาพในอนาคตได้ชัดเจนขึ้น

ปวันรัตน์ ธัญญะผล (2564) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง กระบวนการที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถสำรวจและค้นพบถึงความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หรือการนำเสนออนาคตที่ควรจะเป็น เป็นลักษณะของการวางวิสัยทัศน์และทางเลือกโดยมีการตั้งสมมติฐานที่รองรับความเป็นไปได้นั้น โดยทักษะการคิดเชิงอนาคตเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การมองการณ์ไกล หรือการคิดเชิงความเชื่อมโยงระหว่างรุ่น ซึ่งมีความจำเป็นต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

พระวิสาร ญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถในการมองการณ์ไกล พิจารณาถึงแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมและโลก บุคคลที่มีความสามารถในการคิดเชิงอนาคตสามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาพระพุทธศาสนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและโลกได้อย่างเหมาะสม

ปวันรัตน์ ธัญญะผล และคณะ (2565) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถในการสำรวจ ตรวจสอบ วิเคราะห์ คาดการณ์ และประเมินแนวโน้มที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต เพื่อกำหนดอนาคตที่ควรจะเป็น และคิดย้อนกลับมาสู่ปัจจุบันเพื่อวางแผน พัฒนากลยุทธ์ที่จะนำไปสู่อนาคตที่ได้ตั้งเป้าหมายไว้ หรือสามารถนำสิ่งที่คาดการณ์นั้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

Siew & Rahman (2019) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง ทักษะที่เกิดจากการบูรณาการความสามารถในการคิดเชิงระบบเกี่ยวกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หรือที่เกี่ยวข้องกับคนรุ่นใหม่ เพื่อค้นหาแนวทางที่นำไปสู่ความยั่งยืนเป็นการตรวจสอบถึงการตัดสินใจต่างๆ ที่ผ่านมามีในอดีตที่ส่งผลกระทบต่อมาในปัจจุบัน และคาดการณ์ไปสู่อนาคต

Kitawi (2021) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง การที่บุคคลศึกษาข้อมูลจากอดีตและปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลนั้นมาใช้พยากรณ์เหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การคาดคะเนนี้ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็วัตถุและสิ่งที่อยู่ในความคิด โดยใช้ข้อมูลและการวิเคราะห์มากกว่าการพึ่งพาความรู้สึกในการสร้างภาพอนาคต

Patel et al. (2022) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคต หมายถึง กระบวนการที่มีส่วนช่วยให้ผู้เรียนสามารถสำรวจ ค้นพบถึงความเป็นไปได้ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หรือการนำเสนออนาคตที่ควรจะเป็น เป็นลักษณะของการวางวิสัยทัศน์และทางเลือกโดยมีการตั้งสมมติฐานที่รองรับความเป็นไปได้นั้น โดยทักษะการคิดเชิงอนาคตเป็นหนึ่งในองค์ประกอบสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า ความหมายของการคิดเชิงอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้หลักคาดการณ์ที่เหมาะสม โดยอาศัยทักษะต่างๆ ในการคิด

วิเคราะห์ สังเคราะห์ การเชื่อมโยงข้อมูล การมองภาพรวม และวิสัยทัศน์ ความสามารถในการคิดเชิงอนาคตมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบันที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้ที่มีความรู้และความสามารถในการคิดเชิงอนาคตจะสามารถปรับตัวและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.2 ความสำคัญของการคิดเชิงอนาคต

การคิดเชิงอนาคต มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากโลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลงไปด้วย ดังนั้นบุคคลจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ นี้ โดยอาศัยการคิดเชิงอนาคตเพื่อพิจารณาถึงแนวทางในการดำรงชีวิตการอยู่ในสังคมและแก้ปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) ได้กล่าวถึง ความสำคัญการคิดเชิงอนาคต ดังนี้

1. ส่งเสริมการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต โลกในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นตลอดเวลา ภูมิอากาศเปลี่ยนแปลง สถานการณ์ทางการเมืองและเศรษฐกิจมีความไม่แน่นอน การคิดเชิงอนาคตช่วยให้เรามองเห็นแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ และเตรียมพร้อมรับมือกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้

2. เป็นทักษะและความสามารถสำหรับการตัดสินใจเพื่ออนาคต ดังนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการตัดสินใจในเชิงกลยุทธ์และยุทธศาสตร์ต่างๆ

3. ช่วยให้บุคคลตระหนักว่าบุคคลมีฐานะเป็นทั้ง “ผู้กระทำ” และ “ผู้ถูกกระทำ” จากอนาคต ตระหนักว่าอนาคตนั้นไม่ได้ถูกกำหนดไว้ตายตัว สามารถสร้างอนาคตที่เราต้องการได้ผ่านการกระทำของเราในปัจจุบัน

4. ช่วยให้เรามองโลกกว้างไกล ไม่มองแคบใกล้ มองเห็นภาพรวมของสถานการณ์และมองข้ามเรื่องเฉพาะหน้าไปได้ จึงสามารถตัดสินใจได้อย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. ช่วยให้เราปรับตัวเตรียมพร้อม สามารถเชื่อมโยงกับโลกที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้อย่างเหมาะสม โลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การคิดเชิงอนาคตช่วยให้เราปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้ทันท่วงที

พระวีระพงษ์ ปาसानนท์ (2563) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการคิดเชิงอนาคตไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมให้สนใจมองสู่ออนาคต

2. เพื่อฝึกความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

3. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเขียนและการใช้ภาษาในการสื่อสาร

4. เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างสร้างสรรค์

5. เพื่อส่งเสริมความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อพัฒนาความสามารถในด้านการคิด

วิเคราะห์

อริยา คูหา และคณะ (2564) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการคิดเชิงอนาคตไว้ว่าเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และเป็นลักษณะหนึ่งที่จะทำให้บุคคลมีความพากเพียรพยายามต่อสู้อุปสรรค เพื่อความเจริญของตนเองและประเทศชาติ จะเห็นได้ว่าการคิดเชิงอนาคต เป็นลักษณะที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ ถ้าสังคมใดมีบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคตจำนวนมากสังคมนั้นจะพัฒนาได้อย่างรวดเร็ว เพราะบุคคลในสังคมจะประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในอนาคต สังคมจะสงบไม่มีปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ในทางตรงกันข้าม สังคมที่มีบุคคลที่ขาดการคิดเชิงอนาคต คือ ประพฤติปฏิบัติโดยหวังผลในเพียงปัจจุบันเท่านั้น ไม่คำนึงถึงผลกระทบที่จะตามมาสังคมนี้อาจจะพัฒนาได้ล่าช้า สังคมไม่สงบมีแต่ความวุ่นวาย

ปวันรัตน์ ธัญญะผล (2564) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการศึกษาอนาคตศาสตร์ (Future Studies) ไว้ดังนี้

1. ช่วยในกระบวนการตัดสินใจ ดังนี้

1.1 ช่วยกำหนดกรอบการทำงานในการตัดสินใจเพื่อการวางแผน กล่าวคือ แผนนโยบายหรือการตัดสินใจใดๆ จะไม่สามารถกระทำได้หากขาดข้อตกลงเบื้องต้น (Assumption) หรือหากมีแต่เป็นข้อตกลงเบื้องต้นที่ผิดพลาดก็จะนำไปสู่ความเสียหาย ซึ่งข้อตกลงเบื้องต้นนี้สามารถได้มาด้วยการศึกษาอนาคต แม้จะเป็นเพียงความเป็นไปได้หรือความน่าจะเป็นมากกว่าความถูกต้องแน่นอน แต่ก็ยังเป็นหลักเกณฑ์ที่จะช่วยให้นักวางแผนนำไปพิจารณาประกอบการวางแผน การกำหนดนโยบาย หรือการตัดสินใจ

1.2 ช่วยในการตัดสินใจหาทางป้องกันปัญหาที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก่อนจะกลายเป็นปัญหาขั้นวิกฤติ และการตัดสินใจเพื่อให้มีการกระทำกับโอกาสที่คาดว่าจะเป็นไปได้และเหมาะสม

1.3 ช่วยในการตัดสินใจเลือกวิธีการป้องกันปัญหาจากหลายๆ วิธีที่นักอนาคตได้เสนอทางเลือกไว้ให้

1.4 สามารถประเมินเหตุการณ์หรือแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม

2. ช่วยในการเตรียมคนสำหรับอนาคตที่กำลังเปลี่ยนแปลง กล่าวคือ การศึกษาความเป็นไปได้ของอนาคตจะทำให้ประชาชนเกิดความมั่นใจในตนเอง ทำให้คนเริ่มมองไปข้างหน้าคำนึงถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งที่เป็นปัญหาและไม่เป็นปัญหา การมุ่งไปข้างหน้าไม่ถอยหลังจะเป็นเหตุให้ประชาชนได้มีโอกาสเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ ขึ้น นอกจากนี้ยังจะทำให้เกิดความมั่นใจและมองอนาคตในแง่ดี สามารถจัดการกับปัญหาต่างๆ ด้วยความตื่นตัวสนใจมากกว่าจะกลัว ช่วยให้ประชาชนยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้ง่ายขึ้น เนื่องจากได้รับการบอกเตือนล่วงหน้าสามารถปรับตัวได้และจะทำให้เดินทางเข้าสู่อนาคตนั้นได้โดยมีความสับสนวุ่นวายทางจิตใจน้อยที่สุด

3. ส่งเสริมให้เกิดความปรองดองและร่วมมือ การมุ่งอนาคตจะทำให้คนลืมอดีต แต่จะเริ่มต้นปรองดองและร่วมมือกันได้เพราะการมุ่งอนาคตจะทำให้ผู้คนคำนึงถึงแต่ในด้านดีและมีความมุ่งมั่น

4. ช่วยในการสร้างสรรค์ การศึกษาอนาคตจะสามารถชักจูงและให้ความสนใจต่อการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพราะการมองอนาคตที่ห่างไกลออกไปมากกว่าปัญหาที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า ย่อมทำให้สามารถคิดได้อย่างสบายอารมณ์และสร้างสรรค์ ซึ่งลักษณะความมีอิสระในการคิดเช่นนี้จะก่อให้เกิดกระแสความคิดที่หลั่งไหลเข้าไปในสำนึก และเมื่อได้รับการประเมินในภายหลังแล้วก็สามารถนำไปใช้ได้

5. เป็นเทคนิคในการศึกษาอนาคตเป็นเครื่องมือที่เชื่อมโยงอย่างหนึ่งที่จะช่วยชักจูงให้บุคคลเกิดการเรียนรู้ เกิดความตระหนักว่าสามารถสร้างโลกที่ดีกว่าที่คนอื่น ๆ คิด และทำให้ทราบได้ว่าบุคคลไม่สามารถจะจัดการใดๆ กับอดีต เพราะทุกอย่างของอดีตเป็นประวัติศาสตร์ที่ลงตัวแน่นอนไปแล้วจะเปลี่ยนแปลงใดๆ อีกไม่ได้ มีเพียงแต่อนาคต เท่านั้นที่ยังเปิดโอกาสให้สามารถเปลี่ยนแปลงหรือควบคุมได้อยู่

6. ช่วยในการสร้างปรัชญาแห่งชีวิต การศึกษาอนาคตจะช่วยให้บุคคลเกิดความคิด เกี่ยวกับเป้าหมายชีวิตอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิด “ปรัชญาชีวิต” ของแต่ละคนขึ้น อันจะทำให้บุคคล เปลี่ยนบทบาทของตนเองจากการมีปฏิกริยากับปัญหาเป็นการเตรียมตัวป้องกันต่อปัญหาล่วงหน้า

พระวิสาร ญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวว่า การคิดเชิงอนาคตมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีใหม่ๆ เกิดขึ้นมากมาย สภาพสังคมและเศรษฐกิจก็เปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุนี้การคิดเชิงอนาคตจึงช่วยให้สามารถปรับตัวและประสบความสำเร็จในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้

สรุปได้ว่า การคิดเชิงอนาคตมีความสำคัญช่วยให้มองเห็นภาพอนาคต การคิดเชิงอนาคตช่วยให้สามารถคาดการณ์แนวโน้มของเหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคต สิ่งนี้จะช่วยให้สามารถวางแผนรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ช่วยให้หลีกเลี่ยงความเสี่ยง การคิดเชิงอนาคตช่วยให้สามารถมองเห็นความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต หากสามารถมองเห็นความเสี่ยงเหล่านี้ได้ ก็จะสามารถหลีกเลี่ยงหรือลดความเสี่ยงเหล่านั้นได้ ช่วยสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ การคิดเชิงอนาคตช่วยให้สามารถมองเห็นโอกาสใหม่ๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หากสามารถมองเห็นโอกาสเหล่านี้ได้ ก็จะสามารถสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ และนำไปสู่การพัฒนาที่ก้าวหน้า

2.2.3 องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคตมีดังนี้

1. หลักความสัมพันธ์เชิงเหตุปัจจัย (Principle of causality) สรรพสิ่งในโลกนี้ล้วนแต่มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันเหตุหนึ่งย่อมนำไปสู่ผลหนึ่ง ผลหนึ่งย่อมเกิดจากเหตุหนึ่ง เช่นเดียวกับการกระทำย่อมนำไปสู่ผลของการกระทำ การกระทำที่ดีย่อมนำไปสู่ผลที่ดี การกระทำที่ไม่ดีย่อมนำไปสู่ผลที่ไม่ดี

2. หลักความต่อเนื่อง (Principle of continuity) เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในโลกปัจจุบันนี้ย่อมจะมีวิวัฒนาการมาจากอดีต และสิ่งที่เกิดขึ้นในวันนี้ย่อมจะมีผลต่อเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เช่นเดียวกับการกระทำในปัจจุบันย่อมส่งผลต่ออนาคต การกระทำที่ดีในปัจจุบันย่อมส่งผลดีต่ออนาคต การกระทำที่ไม่ดีในปัจจุบันย่อมส่งผลไม่ดีต่ออนาคต

3. หลักการเปรียบเทียบ (Principle of analogy) สรรพสิ่งส่วนใหญ่ จะเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผน เพราะอยู่ภายใต้กฎระเบียบ ทั้งกฎของธรรมชาติและกฎทางสังคมที่มนุษย์กำหนดขึ้น การคาดการณ์ตามหลักอุปมานั้นต้องแน่ใจว่ารูปแบบทั้งสองที่นำมาเปรียบเทียบนั้นใกล้เคียงกัน เช่นเดียวกับการทำนายอนาคตนั้นต้องอาศัยข้อมูลหรือหลักฐานที่เป็นปัจจุบันและใกล้เคียงกับอนาคตมากที่สุด

4. หลักดุลยภาพ (Principle of balance) สรรพสิ่งในโลกนี้มีแนวโน้มที่จะปรับตัวเข้าสู่ภาวะดุลยภาพเสมอ เพราะหากระบบใดขาดความสมดุลแล้วย่อมเกิดปัญหา หรือวิกฤต ดังนั้น ระบบจึงพยายามที่จะปรับตัวเองให้เข้าสู่ภาวะสมดุล เช่นเดียวกับการดำเนินชีวิตต้องตั้งอยู่ในหลักของความพอดี ไม่มากหรือน้อยจนเกินไป

5. หลักสติปัญญา (Principle of mindfulness) การคิดจินตนาการของมนุษย์เป็นการท้าทายให้เกิดสิ่งใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่มีอยู่อย่างไม่จำกัดและไม่สิ้นสุด ซึ่งจะทำให้เกิดความหวังความคิด ความพยายามที่จะแสวงหาวิธีการในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ ตลอดเวลา เช่นเดียวกับการเจริญสติปัญญา 4 ที่เป็นการฝึกฝนจิตใจให้สงบ รู้เท่าทันอารมณ์ และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้

อริยา คูหา และคณะ (2564) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคตว่า ประกอบด้วย 6 ประการ ได้แก่

1. ด้านการมองการณ์ไกล หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งในแง่ของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น แนวโน้มของเหตุการณ์ และผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ผู้ที่คิดเชิงอนาคตได้ดีจะมีความตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นรอบตัว รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลและแนวโน้มต่างๆ ได้อย่างแม่นยำ และสามารถคาดการณ์ถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

2. ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถในการรวบรวมข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อใช้ในการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ที่คิดเชิงอนาคตได้ดีจะมีความรอบคอบในการตัดสินใจ มีการวางแผนและเตรียมความพร้อมอย่างรอบคอบ มีความคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลได้ดี

3. ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่างๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ผู้ที่คิดเชิงอนาคตได้ดีจะเข้าใจถึงผลกระทบของสิ่งต่างๆ ที่มีต่อกันและกัน สามารถเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ เข้าด้วยกันได้อย่างเป็นระบบ

4. ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ผู้ที่คิดเชิงอนาคตได้ดีจะมีความยืดหยุ่นในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลง รู้จักปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและความคิดให้เหมาะสมกับสถานการณ์

5. ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง หมายถึง ความสามารถในการกำหนดเป้าหมายและวางแผนอนาคตของตนเองอย่างมีเป้าหมาย ผู้ที่คิดเชิงอนาคตได้ดีจะมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการกำหนดเป้าหมายของตนเอง สามารถวางแผนและดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

6. ด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต หมายถึง ความสามารถในการมองโลกในแง่ดี มองเห็นโอกาสและศักยภาพของตนเอง ผู้ที่คิดเชิงอนาคตได้ดีจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง มองโลกในแง่ดี มีทัศนคติที่ดีต่ออนาคต

ปวันรัตน์ ัญญะผล (2564) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคตเป็นกระบวนการหลัก 4 ชั้น ดังนี้

1. การเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน (Understanding the Current Situation) หมายถึง การระบุสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน และอธิบายสาเหตุของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว

2. การระบุแนวโน้มสำคัญของสถานการณ์ (Identifying Key Trends) หมายถึง การเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและปัจจุบัน และวิเคราะห์ผลกระทบของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน และแนวโน้มสำคัญของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว

3. การวิเคราะห์แรงขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้อง (Analyzing Relevant Drivers) หมายถึง การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกันของแนวโน้มต่างๆที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ระบุสาเหตุ ปัจจัย หรือจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำมาสู่สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว

4. การพัฒนารูปแบบสถานการณ์ในอนาคตที่เป็นไปได้และสถานการณ์ในอนาคตที่น่าจะเป็น (Development of Possible and Probable Future Scenarios) หมายถึง การรวบรวม ตรวจสอบ ข้อมูลและวิเคราะห์ปัจจัย แนวโน้มรวมถึงผลกระทบของแนวโน้มและแรงขับเคลื่อนที่มีต่ออนาคตในหลากหลายรูปแบบ

5. การเลือกอนาคตที่ควรจะเป็น (Selecting Preferable Futures) หมายถึงการตัดสินใจเลือกรูปแบบอนาคตที่ควรจะเป็น จากรูปแบบอนาคตทั้งหมดที่สร้างขึ้น และระบุเหตุผลที่เลือกรูปแบบอนาคตดังกล่าว

พระวิสาร ญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคตมีดังนี้

1. การมีเป้าหมายสูงสุดในชีวิต การคิดเชิงอนาคตจะช่วยให้สามารถวางแผนและเตรียมความพร้อมเพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าวได้

2. ช่วยในการตัดสินใจในวันนี้ได้ดี เพื่ออนาคตที่ดีกว่า การคิดเชิงอนาคตจะช่วยให้สามารถคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและเตรียมความพร้อมรับมือได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้การตัดสินใจในปัจจุบันส่งผลดีในอนาคตที่ถูกต้องและแม่นยำ

3. ช่วยให้ตระหนักต่อการเป็นทั้งผู้กระทำและผู้ถูกกระทำในอนาคตที่ต้องอาศัยปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกด้วย ดังนั้น พระสงฆ์จึงควรตระหนักว่าตนเองเป็นผู้กระทำและผู้ถูกกระทำในอนาคตไปพร้อมๆ กัน

4. ช่วยให้มีมองกว้างไกลไม่มองแคบและใกล้ โลกในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว บุคคลจึงควรมองโลกอย่างกว้างไกล ไม่ยึดติดอยู่กับกรอบความคิดเดิมๆ เพื่อที่จะปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. เชื่อมโยงกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยการตระหนักว่าโลกในปัจจุบันเชื่อมโยงสัมพันธ์กันทั้งในระดับภายในและภายนอก ดังนั้นจึงควรมองสิ่งต่างๆ อย่างองค์รวมและสามารถเตรียมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้

จึงสรุปได้ว่า องค์ประกอบของการคิดเชิงอนาคตเป็นการคิดถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นในกาลข้างหน้า โดยอาศัยข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อคาดการณ์แนวโน้มของเหตุการณ์และสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต การคิดเชิงอนาคตเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับทุกคนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากโลกกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การคิดเชิงอนาคตจะช่วยให้เราเข้าใจถึงแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ และเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นได้อย่างทันท่วงที ในการศึกษาครั้งนี้ได้นำแนวคิดของ อริยา คูหา และคณะ (2564) มาปรับใช้ ซึ่งประกอบด้วย ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง และด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต

2.2.4 ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) กล่าวว่า ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต มีดังนี้

1. ช่วยให้ได้ข้อมูลสำคัญ และจำเป็นเกี่ยวกับอนาคตที่จะนำมาใช้ในกระบวนการตัดสินใจ การกำหนดนโยบาย และการวางแผน

2. ช่วยเตรียมมนุษย์ ให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องชีวิตบนโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและสับสน การรับรู้หรือโน้มน้าว

3. ช่วยให้ผู้เห็นความสำคัญ และความสัมพันธ์ของระบบต่างๆ ทำให้เกิดความร่วมมือกันมากขึ้น

4. ช่วยชี้แนะและเสริมสร้างความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และความคิด

5. ช่วยให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพราะไม่ติดอยู่กับปัญหาในอดีตและปัจจุบัน
 6. ช่วยกระตุ้นให้มนุษย์ ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ใฝ่หาความรู้โดยการเป็นผู้สร้างความรู้มากกว่าเรียนสิ่งที่ผู้อื่นบอกหรือทำมาแล้วเพียงอย่างเดียว
 7. ให้แนวคิดในการพัฒนาปรัชญาชีวิตที่ผสมกลมกลืน
 8. ให้สันติภาพและความสนุกเพลิดเพลิน
- บวันรัตน์ ัญญะผล (2564) กล่าวว่า ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต มีดังนี้

1. ด้านการพัฒนา การคิดเชิงอนาคตช่วยในการพัฒนาด้วยการส่งเสริมสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ (Learning environment) เพื่อให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลากหลายสาขาวิชาและประสบการณ์ ได้มีโอกาสมาร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองต่ออนาคตร่วมกัน สิ่งนี้จะช่วยเปิดมุมมองใหม่ๆ ในการคิดและสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ได้

2. ด้านการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบาย การคิดเชิงอนาคตสามารถนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายได้ โดยช่วยให้ผู้นำและผู้กำหนดนโยบายสามารถมองเห็นภาพอนาคตที่เป็นไปได้และประเมินผลกระทบของการตัดสินใจหรือนโยบายในปัจจุบันต่ออนาคตได้ ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายนั้นๆ เป็นไปอย่างรอบคอบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

พระวิสาร ญาณวิโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต มี ดังนี้

1. ช่วยในเรื่องกระบวนการตัดสินใจ โดยจะมีการจัดเตรียมขอบเขตของเรื่องที่ต้องตัดสินใจ พิจารณาอันตรายและโอกาสต่างๆ รวมทั้งข้อเสนอแนะแนวทางที่เป็นไปได้เพื่อแก้ปัญหา นอกจากนี้ยังช่วยในการประเมินการปฏิบัติทำให้มองเห็นปัจจุบันได้ชัดเจน เพิ่มพูนความสามารถในการเลือกสิ่งต่างๆ อีกทั้งยังช่วยให้มีการกำหนดเป้าหมายและแยกแยะแนวทางเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้น

2. จัดเตรียมให้บุคคลสามารถดำรงชีพอยู่ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วได้โดยเป็นการจัดเตรียมประสบการณ์ให้บุคคลพร้อมที่จะเผชิญกับเหตุการณ์ เข้าใจเรื่องธรรมชาติของการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้บุคคลตื่นตัวในการเผชิญกับอนาคตมากขึ้น

3. ทำให้เกิดความคิดเชิงวิทยาศาสตร์และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์กระตุ้นให้ใฝ่หาความรู้ เมื่อได้มีเวลาคิดถึงเหตุการณ์ในอนาคตที่ไกลจากสภาพปัญหาในปัจจุบันหรือเหตุการณ์เฉพาะหน้า ก็จะสามารถคิดถึงเหตุการณ์หรือปัญหานั้นหลายแง่มุมมากขึ้น โดยที่ไม่มีเวลามาเป็นข้อจำกัดในการคิด จึงทำให้ผลิตผลของความคิดมีคุณภาพ

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของการคิดเชิงอนาคต ช่วยให้สามารถปรับตัวได้เท่าทันกับสถานการณ์ ช่วยให้สามารถคาดการณ์แนวโน้มสืบเนื่องจากสภาพการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ช่วยให้สามารถมองเห็นภาพสิ่งนั้น เรื่องนั้น เหตุการณ์นั้นในอนาคต ช่วยให้สามารถเตรียมความพร้อมหรือการแก้ไข บางส่วนของปัจจุบัน ช่วยให้สามารถใช้ประโยชน์จากอนาคต ในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การ

คิดเชิงอนาคตเป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับทุกคน ช่วยให้สามารถเผชิญกับความท้าทายและโอกาสในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.5 ปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงอนาคต มีดังนี้

1. ปัจจัยภายใน หมายถึง ลักษณะเฉพาะตัวของบุคคล เช่น ความสามารถในการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ทักษะการแก้ปัญหา ความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ และความสามารถในการคิดเชิงคาดการณ์ บุคคลที่มีปัจจัยภายในเหล่านี้อยู่ในระดับสูง ย่อมมีแนวโน้มที่จะคิดเชิงอนาคตได้ดี

2. ปัจจัยภายนอก หมายถึง สภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคล เช่น ครอบครัว โรงเรียน สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี สภาพแวดล้อมเหล่านี้อาจส่งเสริมหรือขัดขวางการคิดเชิงอนาคตของบุคคลได้ เช่น ครอบครัวที่สนับสนุนให้เด็กคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ย่อมส่งเสริมให้เด็กมีทักษะการคิดเชิงอนาคตที่ดี

3. ประสบการณ์ หมายถึง การเรียนรู้และการทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตที่ผ่านมา ประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยให้คุณมีความเข้าใจโลกรอบตัวมากขึ้น และสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

4. การกระตุ้น หมายถึง แรงจูงใจต่างๆ ที่กระตุ้นให้บุคคลคิดถึงอนาคต เช่น เหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นในชีวิต สถานการณ์ที่ทำลาย หรือแรงจูงใจจากผู้อื่น การกระตุ้นเหล่านี้จะช่วยให้คุณมีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะคิดถึงอนาคต

พระวีระพงษ์ ปาसानนท์ (2563) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงอนาคตไว้ดังต่อไปนี้

1. การเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต (Prior Experience) บุคคลที่มีประสบการณ์ในอดีตที่ไม่ดี เช่น เคยประสบความล้มเหลวหรือความเจ็บปวดมาก่อน มักจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึงอนาคตในแง่ลบ และเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของตนเอง เพื่อหลีกเลี่ยงความล้มเหลวหรือความเจ็บปวดซ้ำอีก

2. การเลียนแบบจากผู้อื่น (Model) บุคคลที่เติบโตมาในครอบครัวหรือสังคมที่ให้ความสำคัญกับอนาคต มักจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึงอนาคตในแง่บวก และเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต

3. ความรับผิดชอบต่อทางสังคม (Social Responsibility) บุคคลที่มีภาระความรับผิดชอบต่อผู้อื่น เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือชุมชน มักจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึงอนาคตในแง่บวก และเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของตนเอง เพื่อช่วยเหลือผู้อื่น

4. วัฒนธรรม (Culture) วัฒนธรรมบางวัฒนธรรมให้ความสำคัญกับอนาคตมากกว่าวัฒนธรรมอื่นๆ บุคคลที่เติบโตมาในวัฒนธรรมที่ให้ความสำคัญกับอนาคต มักจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึง

อนาคตในแง่บวก และเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต

5. อายุ (Age) บุคคลที่มีอายุมากขึ้นมักจะมีแนวโน้มที่จะคิดถึงอนาคตในแง่บวก และเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของตนเอง เพื่อบรรลุเป้าหมายในอนาคต สาเหตุอาจเป็นเพราะบุคคลที่มีอายุมากขึ้นมักจะมีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น และตระหนักถึงคุณค่าของการวางแผนและการเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคต

ปวันรัตน์ ธัญญะผล (2564) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบสำคัญที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นนักคิดเชิงอนาคตได้ คือ บุคคลต้องมีการพัฒนา ทักษะคติและลักษณะนิสัยด้านการคิดเชิงอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วยวิธีการต่างๆ ดังนี้ คือ การเชื่อว่าตนเองเป็นผู้สามารถกำหนดอนาคตได้ การทำสิ่งใดควรคิดถึงผลที่จะตามมา ไม่ควรเรียนรู้จากอดีตเท่านั้น ถ้าทำท้อต่อภาพอนาคตที่ไม่แน่นอน และฝึกคิดและวางแผนอนาคตให้เป็นนิสัย จากวิธีดังกล่าวนอกจากตัวบุคคลเองแล้ว สิ่งแวดล้อมก็มีส่วนให้เกิดการคิดในลักษณะนี้ด้วย นั่น คือ การคิดของบุคคลจะขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ของตัวบุคคลเอง จากสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ ทั้งจากสภาพแวดล้อมในครอบครัว และสภาพแวดล้อมทางสังคม

อริยา คูหา และคณะ (2564) กล่าวว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะการคิดเชิงอนาคตไว้ดังนี้

1. ความสำเร็จในการทำงาน หมายถึง การประสบผลสำเร็จในการทำงานหรือในกิจกรรมต่างๆ จะทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกภาคภูมิใจ และมองเห็นคุณค่าของตนเอง ส่งผลให้เกิดความคิดที่จะพัฒนาตนเองและการทำงานให้ดียิ่งขึ้นในอนาคต

2. การได้เห็นประสบการณ์ของผู้อื่น หมายถึง การได้เห็นหรือเรียนรู้จากประสบการณ์ของผู้อื่น ไม่ว่าจะประสบความสำเร็จหรือความล้มเหลว จะช่วยให้บุคคลเกิดความเข้าใจถึงแนวทางในการดำเนินชีวิตและการทำงานที่ประสบผลสำเร็จหรือหลีกเลี่ยงความผิดพลาดในอนาคต

3. การพูดชักจูงจากผู้อื่น หมายถึง การได้รับคำพูดหรือคำแนะนำที่ดีจากผู้อื่น จะช่วยให้บุคคลเกิดแรงบันดาลใจและกระตุ้นความคิดเชิงอนาคต เช่น การให้กำลังใจ การชี้ให้เห็นถึงโอกาสและความท้าทายในอนาคต เป็นต้น

4. การตื่นตัวทางอารมณ์ หมายถึง การมีความรู้สึกหรืออารมณ์ที่หลากหลาย จะช่วยให้บุคคลมีมุมมองที่กว้างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ส่งผลให้เกิดความคิดเชิงอนาคตที่สร้างสรรค์และเป็นไปได้จริง

พระวิสาร ญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตจะเกิดได้ต้องอาศัยพื้นฐานด้านความคิดและสติปัญญา เนื่องจากบุคคลที่มุ่งอนาคตจะต้องเป็นผู้ที่คาดการณ์ได้ว่า จะเกิดอะไรขึ้นในอนาคตเห็นคุณค่าของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตมากกว่าสิ่งเล็กน้อยที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน และจะต้องเป็นผู้ที่เชื่อว่าสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตจะเกิดขึ้นกับตนเองได้จริง ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าบุคคลที่จะมีลักษณะมุ่งอนาคต จะต้องเป็นผู้ที่มีพัฒนาการด้านการคิดที่เป็นนามธรรม ทั้งนี้ เพราะการคิดว่าสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สิ่งนั้นยังไม่มีตัวตน ต้องอาศัยการ

อ้างอิง ซึ่งอยู่ในรูปของนามธรรมหรือสัญลักษณ์ และการเห็นความสำคัญของสิ่งที่ยังเป็นนามธรรม หรือสัญลักษณ์ต้องใช้ความสามารถทางการคิดเชื่อมโยงกับหน่วยการคิดอื่นๆ ดังนั้น บุคคลที่มีความรู้ ด้านการรู้คิดสูงย่อม จะง่ายต่อการพัฒนาลักษณะมุ่งอนาคตให้สูงขึ้นด้วย

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการคิดเชิงอนาคตสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ได้แก่ ปัจจัยภายนอก และปัจจัยภายใน ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของเรา เช่น สภาพเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคม และการเมือง เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้มีอิทธิพลต่ออนาคตของเราเป็นอย่างมาก ดังนั้น การคิดเชิงอนาคตจึงต้องอาศัยการติดตามและวิเคราะห์ปัจจัยเหล่านี้อย่างรอบด้าน ปัจจัยภายใน ได้แก่ ปัจจัยต่างๆ ที่เกิดจากตัวเราเอง เช่น ความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ ทศนคติ และความเชื่อ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้เป็นตัวกำหนดความสามารถของเราในการคิดเชิงอนาคต ดังนั้น การพัฒนาปัจจัยภายในของเราจึงมีความสำคัญต่อการคิดเชิงอนาคต

2.2.6 ลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทร์สา (2563) กล่าวว่า ลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคตนักคิดเชิงอนาคตคือ บุคคลที่ศึกษาข้อมูลจากในอดีตและปัจจุบัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้พยากรณ์เหตุการณ์ต่างๆ ในอนาคตที่อาจเกิดขึ้น ดังนี้

1. เป็นคนใจกว้างที่จะรับประสบการณ์ในรูปแบบต่างๆ เป็นผู้ที่ยอมรับความคิดเห็นในทุก รูปแบบ ซึ่งโดยข้อเท็จจริงทำให้ดูเหมือนว่านักคิดเชิง อนาคตกำลังแสวงหาข้อมูลใหม่ๆเกี่ยวกับความเป็นไปของโลก และเมื่อเขาค้นพบความคิดที่ แปลกใหม่ ก็มีได้หยุดหรือพอใจแต่เพียงสิ่งที่ค้นพบแต่จะยังคงแสวงหาความคิดอื่นๆ ต่อไปอีก
2. เป็นผู้ที่มีมองสิ่งต่างๆ ในโลกกว้าง ชอบท่องเที่ยวไปในที่ต่างๆ และมักย้ายที่อยู่อาศัยไกลจากถิ่นกำเนิดของตน นักคิดเชิงอนาคตมักจะ มองอะไรในแง่ระดับโลกมากกว่าระดับชาติ
3. มีความรู้เรื่องอดีตย้อนหลังไปเป็นเวลานาน แม้ว่าโดยความหมายนักคิดเชิงอนาคตจะเป็นผู้ที่ให้ความสนใจในเรื่องอนาคต แต่สิ่งที่เขาใช้เชื่อมโยงไปสู่อนาคตคือเรื่องราวหรือ เหตุการณ์ในอดีต ดังนั้นจึงมีความรู้ในเรื่องวิวัฒนาการของมนุษย์จากกาลเวลา และจะอาศัยอดีตเป็นกุญแจสำคัญไปสู่ อนาคต
4. ความสนใจในด้านนิเวศวิทยา มักจะเกี่ยวข้องกับเรื่องมนุษย์และสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ด้วยเสมอ มีส่วนรับผิดชอบเกี่ยวกับการรักษาสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถถูกทำลายได้โดยง่ายจากความเจริญของเทคโนโลยี และจากการเปลี่ยนแปลงของโลก
5. ทำงานที่เกี่ยวข้องกับมนุษยชาติ เนื่องจากมีความคิดเกี่ยวกับเรื่องในระดับโลก และช่วงเวลาในอดีตและในอนาคต ความรู้สึกในเรื่องมนุษยชาติของนักคิดเชิงอนาคตมิได้จำกัดอยู่เฉพาะเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือสถานที่ใดสถานที่หนึ่งเท่านั้น แต่พยายามที่จะทำความเข้าใจมนุษยชาติที่อยู่

ห่างไกลออกไปจากเขา หรือจากมนุษย์ในอดีตจะให้ความสนใจกับบุคคลรอบข้างเสมือนกับให้ความสนใจในเรื่องของตนเอง

6. ความเป็นผู้มีเหตุผล แม้ว่านักคิดเชิงอนาคตจะต้องเป็นผู้ยอมรับในประสบการณ์ต่าง ๆ แต่เขาก็มีข้อสังเกต หรือความคิดในเชิงวิทยาศาสตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักคิดเชิงอนาคต จะไม่เสียเวลาไปในเรื่องการพยากรณ์สิ่งลึกลับต่างๆ แต่จะให้ความสนใจในข้อเท็จจริงเชิงวิทยาศาสตร์มากกว่า และอาศัยข้อเท็จจริงต่างๆ มาสร้างและตรวจสอบ มโนทัศน์ของเขา

7. เป็นนักปฏิบัตินิยม จะให้ความสนใจว่าจะอะไรที่จะทำได้อะไร ที่เกิดผลต่อการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ในระยะยามของมนุษย์ได้อย่างแท้จริงทดสอบ ประสิทธิภาพไม่ได้คิดแต่เพียงว่าควรเป็นชายหรือขว แต่ขึ้นอยู่กับข้อมูล และวิธีการที่ดีที่เกี่ยวกับมนุษย์โดยส่วนรวมสามารถประเมินค่าตามความเป็นจริง และมีแผนงานที่วางไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี

8. ความเป็นจริงของการเลือก ตระหนักถึงการที่บุคคลแต่ละคนมีอิสระที่จะตัดสินใจในสิ่งที่อาจก่อให้เกิดผลดีหรือผลเสียได้ นักคิดเชิงอนาคตมักจะเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจในปัจจุบัน แต่เป็นการตัดสินใจเพื่อสร้างอนาคต

9. ความสนใจในคุณค่า จะให้ความสนใจคุณค่าต่างๆ อันเป็นเกณฑ์ที่ใช้ตัดสินเลือกทำอย่างใดอย่างหนึ่ง คุณค่าที่นักคิดเชิงอนาคตให้ความสนใจ คือ ความสุขของมวลมนุษย์ในทุกกาลเวลาและทุกสถานที่

10. มองโลกในแง่ดี จะมีความเชื่อว่ามนุษยชาติจะอยู่รอดได้และจะมีความสุข ความมั่งคั่งในอนาคตถ้ามนุษย์จะได้ใช้สติปัญญาชีวิตในอนาคตจะเป็นไปอย่างที่เขาต้องการ

11. ความรู้สึกด้านความมั่งหวัง มักจะมีความรู้สึกว่าการกระทำที่กล้าทำเป็นสิ่งสำคัญ และเป็นสิ่งที่จะช่วยสร้างโลกอนาคตให้ดีกว่าเดิม

พระวีระพงษ์ ปาसानนท์ (2563) กล่าวว่า ลักษณะของการคิดเชิงอนาคต และบุคคลที่มีลักษณะดังกล่าว ได้แก่

1. สามารถคาดคะเนสิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างแม่นยำ
2. สามารถคาดหวังเกี่ยวกับเหตุการณ์ข้างหน้าได้
3. รู้คุณค่าของกาลเวลา
4. สามารถวางแผนและมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคตตามภาพการณ์ปัจจุบัน
5. มีความอดทนในการทำงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในอนาคต

อริยา คูหา และคณะ (2564) ได้ศึกษาเกี่ยวกับลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคต โดยได้เน้นความสำคัญว่ามีผลต่อการดำเนินชีวิตและการทำงาน เนื่องจากช่วยให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ ลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคต แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้เชิงอนาคต (Future Knowledge) เป็นความรู้เกี่ยวกับเหตุการณ์ในอนาคต เช่น แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี เป็นต้น บุคคลที่มีความรู้เชิงอนาคตสูง จะสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างแม่นยำ

2. ด้านทักษะการคิดเชิงอนาคต (Future Thinking Skills) เป็นทักษะในการคิดวิเคราะห์ ข้อมูล สังเคราะห์ข้อมูล และสร้างภาพอนาคต เช่น ทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ เป็นต้น บุคคลที่มีทักษะการคิดเชิงอนาคตสูง จะสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างรอบด้าน

3. ด้านทัศนคติเชิงอนาคต (Future Orientation) เป็นทัศนคติที่มองโลกในแง่บวก เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง และพร้อมที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต บุคคลที่มีทัศนคติเชิงอนาคตสูง จะสามารถคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างมีสติ

พระวิสาร ญาณวิโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวว่า ลักษณะบุคคลที่มีการคิดเชิงอนาคต ซึ่งมีองค์ประกอบของการมองเชิงอนาคตและเครื่องมือการมองอนาคต (Foresight Tool) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. มุมมองต่ออนาคต (Perspectives about the Futures) เป็นองค์ประกอบที่มุ่งเน้นการมองภาพอนาคตที่เป็นไปได้หลากหลาย เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะสำหรับการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ในปัจจุบันให้เป็นที่ไปตามอนาคตที่คาดหวัง

2. การวางแผน (Implications for Planning) เป็นองค์ประกอบที่มุ่งเน้นการมองอนาคตที่มีนัยยะต่อการตัดสินใจและการกำหนดทิศทางในอนาคต โดยอาจรวมถึงการเรียงลำดับของประเด็นที่สำคัญก่อนหลัง (Prioritization) และการระบุความเสี่ยงในอนาคต (Risk Identification)

3. กระบวนการตัดสินใจร่วมกัน (Participatory and Deliberative Process) เป็นองค์ประกอบที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อนำไปสู่แนวทางในการขับเคลื่อนไปสู่อนาคตที่ยั่งยืน

สรุปได้ว่า แนวคิดการคิดเชิงอนาคตมีรากฐานมาจากทฤษฎีการคาดการณ์ ซึ่งอธิบายถึงกระบวนการในการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลและความรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ทฤษฎีการคาดการณ์มีหลากหลายวิธี เช่น การใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ การใช้ประสบการณ์และความรู้ส่วนบุคคล หรือการใช้การคาดการณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ทักษะการคิดเชิงอนาคตสามารถพัฒนาได้ โดยการฝึกฝนทักษะต่างๆ เช่น การรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล การคิดอย่างเป็นระบบและรอบคอบ การคิดอย่างสร้างสรรค์และจินตนาการ การคิดเชิงวิพากษ์และการประเมินผล ในโลกปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การคิดเชิงอนาคตเป็นทักษะที่สำคัญที่ทุกคนควรมี เพื่อช่วยให้สามารถใช้ชีวิตและทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งส่งผลต่อทุกคนในสังคม ไม่ว่าจะบุคคลทั่วไป องค์กร หรือสังคมโดยรวม ทุกคนควรมีทักษะการคิดเชิงอนาคต เพื่อช่วยให้สามารถใช้

ชีวิตและทำงานได้อย่างประสบความสำเร็จ และช่วยให้สังคมสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างยั่งยืน

2.2.7 แนวทางการพัฒนาการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) กล่าวว่า การพัฒนาการคิดเชิงอนาคต ดำเนินการได้ดังนี้

1. การฝึกทักษะฉายภาพในอนาคต หมายถึง การฝึกฝนความสามารถในการมองเห็นภาพอนาคต โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การวิเคราะห์แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในโลก การศึกษาข้อมูลและสถานการณ์ในอนาคต หรือการคาดการณ์สถานการณ์ต่างๆ โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์

2. การฝึกทักษะการคิดในอนาคต หมายถึง การฝึกฝนความสามารถในการคิดเกี่ยวกับอนาคตอย่างมีเหตุผล โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต การประเมินทางเลือกต่างๆ ในการแก้ไขปัญหา และการตัดสินใจเลือกทางเลือกที่เหมาะสม

3. การพัฒนาให้เป็นผู้มองไกล หมายถึง การพัฒนาทัศนคติและมุมมองที่มองการณ์ไกล โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การส่งเสริมให้บุคคลมีความสนใจในสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัว การฝึกฝนการคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ กัน

4. คิดเพื่ออนาคตมากขึ้นจนเป็นนิสัย หมายถึง การทำให้การคิดเชิงอนาคตเป็นกิจวัตรประจำวัน โดยอาจใช้วิธีการต่างๆ เช่น การกำหนดเป้าหมายในอนาคต การตั้งคำถามเกี่ยวกับอนาคต อยู่เสมอ หรือการวางแผนเพื่ออนาคต

พระวีระพงษ์ ปาसानนท์ (2563) กล่าวว่า การพัฒนาการคิดเชิงอนาคตมี ดังนี้

1. การศึกษาและการวิจัยอนาคต เป็นการแสวงหาความรู้และข้อมูลเกี่ยวกับอนาคต โดยอาจศึกษาจากแหล่งต่างๆ เช่น เอกสารวิชาการ บทความ รายงานวิจัย บทวิเคราะห์ แนวโน้มทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เป็นต้น การศึกษาและการวิจัยอนาคตจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคต ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนและตัดสินใจ

2. การอบรมสมาธิและสติ การฝึกสมาธิและสติจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตมีจิตใจที่สงบและมั่นคง มีความสามารถในการอยู่กับปัจจุบันและรับรู้ถึงสิ่งต่างๆ รอบตัวได้อย่างรอบด้าน การฝึกสมาธิและสติจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตสามารถแยกแยะความคิดและอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการคิดเชิงอนาคตที่รอบคอบและสร้างสรรค์

3. การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่า การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตมีมุมมองที่กว้างไกลและเข้าใจถึงความหมายของชีวิต การดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตสามารถมองเห็นคุณค่าของสิ่งต่างๆ รอบตัว และตระหนักถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองต่อผู้อื่นและสังคม ซึ่งจะเป็นสิ่งสำคัญในการคิดเชิงอนาคตที่คำนึงถึงผลกระทบในระยะยาว

4. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตได้เรียนรู้ประสบการณ์จริงจากการทำงานร่วมกับผู้อื่น การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมจะช่วยให้ผู้คิดเชิงอนาคตเข้าใจถึงปัญหาและความต้องการของสังคม และสามารถคิดเชิงอนาคตได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของสังคม

พระวิสาร ญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวถึง การพัฒนาการคิดเชิงอนาคตไว้ดังนี้

1. การวางแผนกลยุทธ์หรือออกแบบการจัดการ หมายถึง การพัฒนาทักษะในการวางแผน ออกแบบ และจัดการกิจกรรมต่างๆ ของพระสงฆ์ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยพระสงฆ์ควรฝึกฝนการวางแผนกิจกรรมต่างๆ ในแต่ละวัน สัปดาห์ เดือน และปี รวมถึงการฝึกฝนการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาอย่างรอบคอบ

2. การสร้างแรงจูงใจการกระตุ้นและเสริม หมายถึง การสร้างแรงจูงใจให้พระสงฆ์มีความสนใจและมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง โดยพระสงฆ์ควรหาแนวทางในการกระตุ้นตนเอง เช่น การตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย การหาแรงบันดาลใจจากผู้อื่น และการจดบันทึกความสำเร็จของตนเอง

3. สร้างปฏิสัมพันธ์แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การสร้างโอกาสให้พระสงฆ์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทำงานร่วมกัน โดยพระสงฆ์ควรเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับชุมชน เช่น การอบรม สัมมนา การจัดกิจกรรมทางศาสนา และการทำงานอาสาสมัคร

4. การเรียนรู้เชิงรุกและการเรียนรู้ หมายถึง การพัฒนาทักษะในการแสวงหาความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ โดยพระสงฆ์ควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ศึกษาค้นคว้าข้อมูลใหม่ๆ และฝึกฝนทักษะใหม่ๆ อยู่เสมอ

5. ด้านการประเมินกระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองอย่างสม่ำเสมอ โดยพระสงฆ์ควรตั้งคำถามกับตนเองว่า ตนเองได้เรียนรู้อะไรบ้าง และสามารถนำความรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ได้อย่างไร

6. การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ หมายถึง การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยพระสงฆ์ควรจัดสรรเวลาและสถานที่สำหรับการเรียนรู้ที่เหมาะสม รวมถึงสร้างบรรยากาศที่ผ่อนคลายและน่าเรียนรู้

สรุปได้ว่า การพัฒนาการคิดเชิงอนาคต เป็นกระบวนการเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการคิดเชิงอนาคต เพื่อให้สามารถคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการคิดเชิงอนาคตจึงเป็นทักษะที่สามารถพัฒนาส่งเสริมให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้ ประกอบด้วย ทักษะการรวบรวมข้อมูล ทักษะการสังเคราะห์ข้อมูล ทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะการคิดเชิงสร้างสรรค์ การพัฒนาการคิดเชิงอนาคต จะช่วยให้เราสามารถคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถวางแผนอนาคตได้อย่างรอบคอบ ซึ่งมีความสำคัญในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

2.2.8 การประเมินการคิดเชิงอนาคต

ณัฐนิชา จันทราสา (2563) กล่าวว่า การประเมินการคิดเชิงอนาคต สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1. การสังเกต (Observation) หมายถึง การสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกในเชิงสร้างสรรค์มาสโลว์ (Abraham H. Maslow, 1968) ได้ศึกษาแบบต่างๆ ของความคิดจินตนาการและได้ใช้วิธีการสังเกตเป็นวิธีการหนึ่งในหลายๆ วิธี เขาพยายามที่จะวัดความคิดจินตนาการของเด็กจากพฤติกรรมการเล่นและการทำกิจกรรม โดยการสังเกตพฤติกรรม การทดสอบ การปรับปรุงและตกแต่งสิ่งต่างๆ เป็นต้น

2. การเขียนภาพฉากทัศน์ (Landscape painting) หมายถึง การให้บุคคลวาดภาพจากทัศน์อนาคตที่อาจจะเกิดขึ้นจริงในอนาคตในประเด็นที่กำหนด

3. แบบทดสอบ (Test) หมายถึง การให้บุคคลทำแบบทดสอบการคิดเชิงอนาคต

ปวันรัตน์ ธีญะผล (2564) กล่าวว่า การประเมินการคิดเชิงอนาคต มีดังนี้

1. การเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน (Understanding the Current Situation) หมายถึง การวิเคราะห์สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ปรากฏในปัจจุบัน ระบุสาเหตุของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว รวมถึงผลกระทบของสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ดังกล่าวที่มีต่ออนาคต

2. การระบุแนวโน้มสำคัญของสถานการณ์ (Identifying Key Trends) หมายถึง การวิเคราะห์ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสถานการณ์หรือปรากฏการณ์ในปัจจุบัน ระบุแนวโน้มที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว รวมถึงผลกระทบของแนวโน้มดังกล่าวที่มีต่ออนาคต

3. การวิเคราะห์แรงขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้อง (Analyzing Relevant Drivers) หมายถึง การวิเคราะห์ความเกี่ยวข้องกันของแนวโน้มต่างๆ ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ระบุสาเหตุ ปัจจัย หรือจุดเปลี่ยนสำคัญที่นำมาสู่สถานการณ์หรือปรากฏการณ์ดังกล่าว

4. การพัฒนารูปแบบสถานการณ์ในอนาคตที่เป็นไปได้และสถานการณ์ในอนาคตที่น่าจะเป็น (Development of Possible and Probable Future Scenarios) หมายถึง การสร้างรูปแบบสถานการณ์ในอนาคตที่เป็นไปได้และสถานการณ์ในอนาคตที่น่าจะเป็น โดยพิจารณาจากแนวโน้มและแรงขับเคลื่อนต่างๆ ที่ส่งผลต่ออนาคต

5. การเลือกอนาคตที่ควรจะเป็น (Selecting Preferable Futures) หมายถึง การตัดสินใจเลือกรูปแบบอนาคตที่ควรจะเป็นจากรูปแบบอนาคตทั้งหมดที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ เช่น เป้าหมาย คุณค่า ความเป็นไปได้ เป็นต้น

พระวิสาร ญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง (2565) กล่าวว่า การประเมินการคิดเชิงอนาคต มีดังนี้

1. เทคนิคเดลฟี (Delphi Technique) เป็นวิธีการคาดการณ์อนาคตโดยการรวบรวมและประมวลความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวนผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมอาจอยู่ระหว่าง 20 ถึง 100 คน

เพราะถ้าน้อยเกินไปการคาดการณ์อนาคตก็จะมีน้ำหนักน้อย ไม่ดีเท่าที่ควรและไม่ควรมากเกินไป เนื่องจากมักจะมีปัญหาการติดตามขอความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เทคนิคเดลไฟ ถูกคิดค้น ขึ้นมาโดยนักคิดเชิงอนาคตในสหรัฐอเมริกาสองคน คือ Olaf Helmer และ Norman Dalkey เมื่อปลายทศวรรษที่ห้าสิบ คำว่า เดลไฟ (Delphi) เป็นชื่อวิหารศักดิ์สิทธิ์ของกรีกโบราณใกล้เขาพาร์นัสซัส (Mount Parnassus) วิหารเดลไฟเป็นวิหารของเทพอะพอลโลตามเทพนิยายกรีกผู้เป็นเทพแห่งเสียงดนตรีและการทำนายอนาคต

2. เทคนิคการสร้างฉากอนาคต (Scenario) เป็นวิธีการคาดการณ์อนาคตหรือ พยากรณ์อนาคตโดยการเขียนหรือสร้างภาพหรือฉากภาพของโลกอนาคต โดยอาศัยความคิดเห็นและจินตนาการของนักคิดเชิงอนาคตฉากอนาคตที่สร้างขึ้นมานักอนาคตศาสตร์อาจเขียนเป็นเชิงสารคดีบรรยายสภาพของโลกที่อาจเกิดขึ้นได้หรือเขียนเป็นนิยายเกี่ยวกับโลกอนาคตก็ได้เช่นกัน บางครั้งอาจเป็นฉากสั้นๆ เข้ากับลักษณะของเรื่องสั้นๆ ในนิยายวิทยาศาสตร์ฉากอนาคตที่สร้างหรือเขียนขึ้นโดยนักคิดเชิงอนาคตมีเป้าหมายได้หลายประการ เช่น เป็นการบรรยายให้เห็นสภาพของโลกอนาคตบางด้านทั้งที่เป็นสภาพของโลกที่ดีและไม่ดีเป็นการเตือนให้มนุษย์โลกได้ตระหนักถึงผลของการเปลี่ยนแปลง หรือผลจากการเคลื่อนไหวหรือเหตุการณ์บางอย่างที่อาจเกิดขึ้นได้ในโลกอนาคต เป้าหมายสำคัญ อีกประการหนึ่งของการสร้างฉากอนาคตคือ เสนอทางเลือกที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต แก่บุคคลหรือ หน่วยงาน หรือสังคม ที่จะต้องรับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกอนาคต และเพื่อให้สังคมได้มี บทบาทที่สร้างสรรค์เพื่อจะได้มีอนาคตที่พึงประสงค์

สรุปได้ว่า การคิดเชิงอนาคตเป็นคุณลักษณะบุคคลในศตวรรษที่ 21 ที่ช่วยให้สามารถดำรงตนอยู่ได้อย่างมีคุณภาพประสบความสำเร็จในชีวิตมณฑลทุกๆ มิติการประเมินการคิดเชิงอนาคตเป็นกระบวนการที่ใช้ในการวัดความสามารถในการคาดการณ์แนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต โดยใช้หลักคาดการณ์ที่เหมาะสมการประเมินการคิดเชิงอนาคตสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การสอบ การสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรม เป็นต้น ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามตามแนวคิดของ อริยา คูหา และคณะ (2564) ประกอบด้วย ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง และด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต

2.2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กฤตยาพร อมรพัฒนานุกูล และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2562) ได้ศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบพยากรณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างและตรวจสอบคุณภาพของกิจกรรมการเรียนรู้แบบพยากรณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 2) ศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบพยากรณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอนาคต สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

ดังนี้ 2.1) ศึกษาความสามารถในการคิดอนาคตของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบพยากรณ์ 2.2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดอนาคตของนักเรียนหลังเรียนด้วยกิจกรรมการเรียนรู้แบบพยากรณ์กับเกณฑ์ร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจ่านกร้อง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบพยากรณ์ 4 แผน และแบบวัดความสามารถในการคิดอนาคต โดยใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้ 12 ชั่วโมง ผลการวิจัยพบว่า 1) กิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยแบบพยากรณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอนาคตมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก และมีประสิทธิภาพเท่ากับ $81.39 / 80.39$ 2) ความสามารถการคิดอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และหลังเรียนอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสามารถในการคิดอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 หลังเรียนเท่ากับ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อริยา คูหา และคณะ (2564) ได้ศึกษา ทูทางจิตวิทยาเชิงบวก การคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ และการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิตของนักศึกษามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ทูทางจิตวิทยาเชิงบวก การคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ และการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิตของนักศึกษา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างทูทางจิตวิทยาเชิงบวกกับการคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ และการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิต 3) อิทธิพลของทูทางจิตวิทยาเชิงบวกที่มีต่อการคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพและการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิต กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 165 คน ปีการศึกษา 2562 เครื่องมือที่ใช้คือ แบบประเมินทูทางจิตวิทยาเชิงบวก การคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพและการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิต ผลการวิจัยพบว่า 1) ทูทางจิตวิทยาเชิงบวกของนักศึกษาอยู่ในระดับสูง การคิดเชิงอนาคตอยู่ในระดับปานกลาง ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพอยู่ในระดับสูง การประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิตอยู่ในระดับสูง 2) ทูทางจิตวิทยาเชิงบวก มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับต่ำกับการคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพและการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิต มีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 3) ทูทางจิตวิทยาเชิงบวกระดับสูงมีผลต่อตัวแปรทั้งสามอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติมากกว่าทูทางจิตวิทยาเชิงบวกระดับต่ำ กล่าวคือ การคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพและการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิต

ศศิพัชร์ พงศ์ธีรวุฒิ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (2565) ได้ศึกษา การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการคิดเชิงอนาคต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาและพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่ 1 กิจกรรมที่ 1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิด จำนวน 3 คน

โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) กิจกรรมที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดศรีสะเกษภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จาก 12 โรงเรียน จำนวน 860 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage random sampling) ระยะที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 8 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านการคิด จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระยะที่ 1 ประกอบด้วย 1 แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้างเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดเชิงอนาคตของนักเรียน 2) แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคิดเชิงอนาคตและแบบวัดการคิดเชิงอนาคตของนักเรียน ระยะที่ 2 เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดมีโครงสร้าง เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการคิดเชิงอนาคตที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงต่อการคิดเชิงอนาคต คือ ความฉลาดทางอารมณ์ บุคลิกภาพ การกำกับตนเอง เจตคติต่อการเรียน และการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อการคิดเชิงอนาคต คือ บุคลิกภาพ การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย การกำกับตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และเจตคติต่อการเรียน และ 2) แนวทางการส่งเสริมการคิดเชิงอนาคตของนักเรียน สรุปผลได้ดังนี้ ส่งเสริมนักเรียนให้ฝึกคิดเป็นเชิงระบบและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายเน้นการทำกิจกรรมร่วมกันเป็นทีม ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง สร้างความตระหนักในการเรียนรู้ของนักเรียนทั้งในและนอกห้องเรียนปฏิบัติเป็นแบบอย่างที่ดี โรงเรียนจัดกิจกรรมที่หลากหลายให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างสร้างสรรค์ผู้ปกครองพูดคุยทำความเข้าใจให้กำลังใจในการเรียนให้โอกาสตัดสินใจด้วยตัวเองอย่างมีเหตุผล

Siew & Rahman (2019) ได้ศึกษา การประเมินความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของแบบทดสอบการคิดอนาคตโดยใช้รูปแบบการวัดแบบ Rasch มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของการทดสอบความคิดถึงอนาคต (Future Thinking Test - FTT) ที่พัฒนาขึ้นโดยใช้โมเดลการวัด Rasch การทดสอบ FTT ประกอบด้วย 12 ข้อเกี่ยวกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ภายภาพซึ่งให้คะแนนโดยใช้โมเดลมาตราส่วนการให้คะแนน ข้อคำถามถูกพัฒนาขึ้นจากห้าโครงสร้างของความคิดถึงอนาคต: i) การเข้าใจสถานการณ์ปัจจุบัน; ii) การระบุแนวโน้ม; iii) การวิเคราะห์ตัวขับเคลื่อนที่เกี่ยวข้อง; iv) การพัฒนาฉากทัศน์ของอนาคตที่เป็นไปได้และมีความเป็นไปได้ และ v) การเลือกอนาคตที่ต้องการโดยมีเหตุผลสนับสนุน การวิเคราะห์ Rasch ถูกดำเนินการกับข้อมูลจากตัวอย่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 66 คน (หญิง 36 คนและชาย 30 คน อายุ 16 ปี) จากสองโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตทาวว รัฐซาบารุ ประเทศมาเลเซีย โดยรวมแล้ว FTT พบว่ามีความเชื่อถือได้ดี โดยมีค่า Cronbach's alpha (KR-20) เท่ากับ 0.69 ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า FTT มีความเชื่อถือได้ของข้อคำถามดีเยี่ยมและค่าการแยกข้อคำถามปานกลางถึงสูงเท่ากับ 0.97 และ 5.92 ตามลำดับ นอกจากนี้ FTT ยังมีความเชื่อถือได้ของบุคคลและค่าการแยกบุคคลที่เพียงพอเท่ากับ 0.67

และ 1.41 ตามลำดับ โครงสร้างย่อยแต่ละส่วนเป็นมิติเดียว และความคิดถึงอนาคตที่ประกอบด้วยห้า โครงสร้างย่อยก็เป็นมิติเดียวเช่นกัน ในขณะที่เดียวกัน ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ FTT ได้รับการ ยืนยันอย่างเหมาะสมผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ยกเว้นหนึ่งข้อ ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่าข้อคำถาม 11 ข้อเหมาะสมในขณะที่หนึ่งข้อจำเป็นต้องถูกตัดออกเพื่อเพิ่มความ เที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ของ FTT การวิจัยนี้บ่งชี้ว่า FTT มีความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้ที่ ยอมรับได้สำหรับการวัดห้าโครงสร้างของความคิดถึงอนาคตในหมู่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ใน โรงเรียนมัธยมศึกษาในชนบท

Kitawi (2021) ได้ศึกษา การคิดเชิงอนาคตสำหรับมหาวิทยาลัยการพัฒนาแอฟริกา แอฟริกา ใหญ่มหาศาลและหลากหลายทุกด้านที่เป็นไปได้ มีคนเกือบล้านคน บางปัญหาเกิดจากอดีตและบาง อันเกิดจากความล้มเหลวของชาติ เข้าศึกษาสูงสุดอยู่ที่ 6% เปรียบเทียบกับโลกที่ 27% มหาวิทยาลัยเผชิญหน้ากับหลายอุปสรรครวมทั้งการสอนที่ไม่ดี การวิจัยที่จำกัด การบริหารจัดการ และการปกครองที่ไม่ดี อย่างไรก็ตาม มีโอกาสในการปรับปรุงการบริหารจัดการผ่านการใช้เทคโนโลยี ใหม่และการคิดโหมดใหม่ มหาวิทยาลัยแอฟริกามีบทบาทในการให้แน่นอนในการดำเนินการให้ผู้นำ และรัฐบาลรับผิดชอบและนโยบายเศรษฐกิจเพื่อการเติบโตและพัฒนาที่ยั่งยืน สถาบันเดียวกัน จำเป็นต้องส่งเสริมทักษะและความสามารถสำหรับอนาคต แนวโน้มใหม่ของงานต้องการนักเรียน จะต้องมีการคิดเชิงอนาคต มหาวิทยาลัยการพัฒนาแอฟริกาต้องเอาใจการคิดเชิงอนาคตเข้าไปใน โครงสร้างโดยรวม ค่านิยม กระบวนการ ผลลัพธ์ การเลี้ยงดูแลผู้นำและโครงสร้างการบริหารจัดการ การเรียนรู้และพารามิเตอร์ของการประเมินคุณภาพควรรวมปัญหาที่เจอในชุมชนและวิธีการแก้ไขใน อนาคต นวัตกรรมทางสังคมที่บรรลุผ่านการเรียนรู้บริการและการอาสาสมัครเป็นฟังก์ชันที่สำคัญของ วารสารการพัฒนาแอฟริกา บทนำอธิบายแนวคิดของการคิดเชิงอนาคต บทบาทของมหาวิทยาลัยการ พัฒนาแอฟริกาและการมีส่วนร่วมของมันในรัฐชาติ

Patel et al. (2022) ได้ศึกษา ความสัมพันธ์แบบกันกลับระหว่างการจดจำแบบเอพิโซดิก และการคิดถึงอนาคต: วิธีที่ผลลัพธ์ของการพยากรณ์ถูกจดจำต่อมา การจดจำมีบทบาทในการจำลอง และการทำนายเกี่ยวกับอนาคต (เช่น การคิดถึงอนาคต) แต่งานวิจัยน้อยมากที่สำรวจถึงว่าผลลัพธ์ ของการทำนายเหล่านั้น (ว่าเหตุการณ์เกิดขึ้นตามที่ทำนายหรือคาดหวังไว้หรือไม่) มีผลต่อการจดจำ ทางเหตุการณ์หลังจากนั้นอย่างไร ในการสำรวจครั้งนี้ เราจะสำรวจว่าการจดจำดีขึ้นสำหรับผลลัพธ์ที่ สอดคล้องกับการทำนาย หรือว่าการจดจำถูกเพิ่มเติมสำหรับผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับการทำนาย หลังจากเกิดเหตุการณ์ที่ถูกทำนายแล้ว ในการทดลองนี้ ผู้เข้าร่วมเรียนรู้คุณลักษณะหลักที่เกี่ยวข้อง กับเป้าหมายทางสังคม (เช่น สูงในการสมาคม) ก่อนที่จะทำการทำนายเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ เป้าหมายจะดำเนินต่อไป ผู้เข้าร่วมจากนั้นถูกแสดงพฤติกรรมที่เป้าหมายทางสังคมจริงๆ ทำ (เช่น ผลลัพธ์จากการทำนาย) ซึ่งอาจเป็นไปได้ในทางที่สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับการทำนาย หลังจากนั้น

ผู้เข้าร่วมจะทำการทดสอบการจำ สำหรับผลลัพธ์ที่ทำนายไว้ สำหรับการระบุ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการจดจำดีขึ้นสำหรับผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะที่เป็นเป้าหมาย (เช่น ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะ) เมื่อเปรียบเทียบกับผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้อง (เช่น ผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะ) การพบความสำเร็จในการจดจำสำหรับผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะชี้ให้เห็นว่าผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับเนื้อหาของการจดจำ มีการจดจำไวกว่าผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับการจดจำ ซึ่งอาจแสดงถึงกระบวนการจดจำที่เป็นการปรับเปลี่ยน สำหรับการรับคืน การจดจำไม่แตกต่างกันระหว่างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับคุณลักษณะและผลลัพธ์ที่ไม่สอดคล้องกับคุณลักษณะ

จึงสรุปได้ว่า การคิดอนาคต (Futuristic Thinking) เป็นทักษะที่จำเป็นต่อบุคคลในยุคปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความท้าทาย ความสามารถในการคิดอนาคตประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการมองการณ์ไกล ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์ ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง และด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต ควรส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดอนาคต เพื่อให้สามารถเตรียมพร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและท้าทายต่างๆ ในอนาคต ความสามารถในการคิดอนาคตมีส่วนเกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ เนื่องจากพระสงฆ์ต้องสามารถมองการณ์ไกล มองเห็นความสัมพันธ์ของสรรพสิ่ง และยอมรับการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างเหมาะสม มีความสุขและพอเพียงกับสมณเพศ

2.3 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

2.3.1 ความหมายของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

พระครูจันทวิริโยภาส (2563) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง การที่พระภิกษุและสามเณรต้องปฏิบัติกิจวัตรของพระสงฆ์อย่างถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา ซึ่งกิจวัตรของพระสงฆ์ประกอบด้วยกิจวัตรประจำวัน กิจวัตรประจำเดือน และกิจวัตรประจำปี กิจวัตรประจำวัน ได้แก่ ตื่นนอน บิณฑบาต ศึกษาพระธรรม เจริญภาวนา เป็นต้น กิจวัตรประจำเดือน ได้แก่ เข้าพรรษา ออกพรรษา เป็นต้น กิจวัตรประจำปี ได้แก่ ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน เป็นต้น ผู้ปฏิบัติต้องรู้จักสถานะแห่งตนว่าเป็นพระภิกษุหรือสามเณร เช่น ผู้มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน ผู้มุ่งมั่นในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นต้น แล้วปฏิบัติให้เหมาะสมแก่ภาวะแห่งตนตามกาลเทศะ เช่น ในช่วงที่มีงานบุญใหญ่ พระสงฆ์อาจต้องปฏิบัติกิจวัตรพิเศษ เช่น เจริญพระพุทธมนต์ เทศนา เป็นต้น

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ (2563) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง กิจที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญเป็นประจำในแต่ละวัน ประกอบด้วย กิจในปุเรกัต คือ เข้าตรูทรงออกบิณฑบาต เพื่อโปรดสัตว์โลกผู้ต้องการบุญ กิจในปัจฉากัต คือ เวลาเย็น ทรงแสดงธรรมแก่

ผู้สนใจในการฟังธรรม กิจในปฐมยาม คือ เวลาค่ำ ทรงประทานโอวาทให้กรรมฐานแก่ภิกษุทั้งหลาย กิจในมัชฌิมยาม คือ เวลาเที่ยงคืน ทรงแสดงธรรม และตอบปัญหาแก่เทวดาทั้งหลาย และกิจในปัจฉิมยาม คือ เวลาใกล้รุ่ง ทรงตรวจดูอุปนิสัยของสัตว์ที่ควรบรรลุนิพพานผู้มีอินทรีย์แก่กล้าแล้วเสด็จไปโปรดสั่งสอน

พระอริการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง หน้าที่อันเหล่าพุทธสาวกทั้งหลายพึงปฏิบัติในพระศาสนา อันได้แก่ การศึกษา และปฏิบัติตามหลักคำสอนขององค์พระบรมศาสดาจนได้ประสบผลคือความสุข หลุดพ้น ตามกำลังความสามารถของตน แล้วเพื่อแม่ แนะนำหลักปฏิบัติเพื่อความสุขนั้นให้แก่สังคมผู้ให้ความอุปถัมภ์ เพื่อความอยู่ผาสุกร่วมกันของคนในสังคมเกิดเป็นสังคมแห่งความสุขไร้การเบียดเบียน

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา) (2565) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง การดำเนินชีวิตตามระบบมัชฌิมาปฏิปทา เพื่อการพัฒนาศักยภาพของตนเองสู่ความเป็นอิสระจากกองกิเลส บรรลุความเจริญองงามของชีวิต และการเผยแผ่หลักมัชฌิมาปฏิปทาไปสู่สังคม เพื่อการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ เพราะโดยที่สุดแล้วหลักปฏิบัติทุกอย่างในพุทธศาสนานั้นย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์เกื้อกูลและความสุขของชนเป็นอันมาก

พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2565) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง กิจวัตรหรืองานทางศาสนาที่ พระสงฆ์ และสามเณรพึงปฏิบัติเป็นประจำทั้งศาสนกิจส่วนตัว และศาสนกิจเพื่อสังคม เช่น การออกบิณฑบาต กวาดลานวัด บริหารสิ่งของและร่างกายศึกษาเล่าเรียน สอนธรรมแก่ชาวบ้าน ดูแล รักษาวัด เผยแผ่ศาสนา ปลงอาบัติลงพระปาฏิโมกข์ลงทำวัตร-สวดมนต์ ประกอบ พิธีบรรพชา อุปสมบท และการประกอบกิจในงานมงคลและอวมงคลต่างๆ เป็นต้น

พระชาติรี ดาบศรี และคณะ (2566) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง การปฏิบัติงานศาสนกิจเพื่อสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ โดยเน้นการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย เช่น เทศน์ บรรยาย สอน หรือร่วมโครงการกิจกรรมในวันสำคัญในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งมีการติดตามและประเมินจากทีมงานที่ให้ทุนสนับสนุน และรายงานตามรูปแบบที่ทุนสนับสนุนกำหนด อย่างไรก็ตาม ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ยังขาดความเชื่อมโยงกับวัดหรือเจ้าสำนักงาน เพราะให้ความสำคัญกับโครงการฯ มากกว่างานที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักงาน มีบางส่วนเข้าใจว่าทำโครงการแล้วไม่ต้องช่วยงานที่ได้รับมอบหมายจากเจ้าอาวาสหรือเจ้าสำนักงาน

พระครูสังฆรักษ์สุภณัฐ ภูริวฑฒโน (2566) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีความผูกพันกับชาวบ้าน และในการปฏิบัติศาสนกิจก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้จึงต้องมีการปรับตัวทั้งตนเองและวัด เช่น การทำวัตรเช้า-เย็น การ

ลงพระปาฏิโมกข์, การจัดงานอุปสมบท, งานมงคลและอวมงคล, การออกบิณฑบาตของพระสงฆ์, การปฏิบัติตนของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนที่มาทำบุญในวันพระหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา, การปฏิบัติตนของพระสงฆ์ที่ต้องเดินทางไปปฏิบัติสณิกจนอกวัด ตลอดจน การเปิดวัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโควิด-19 โดยรวมแล้ววิถีปฏิบัติของพระสงฆ์และมาตรการภายในวัดแต่ละพื้นที่ก็จะมีวิธีปฏิบัติทั่วไปตามมาตรการของภาครัฐ

สรุปได้ว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ หมายถึง การตั้งใจปฏิบัติศาสนกิจอย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค ด้วยความเชื่อว่าการปฏิบัติตามศาสนกิจนั้น เป็นสิ่งที่ดีงามและเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยที่พระมหาบุญเลิศ อินทปดฺโญ (2563) จึงกล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์นั้น มีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาเป็นอย่างมาก เพราะทั้งยังพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชน มีหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา สอนธรรมะ และช่วยเหลือสงเคราะห์ประชาชน หากพระสงฆ์มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ก็จะทำให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง และสามารถช่วยเหลือสังคมให้พ้นจากความทุกข์ได้ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีหลากหลายรูปแบบ เช่น บิณฑบาต กวาดลานวัด ปลงอาบัติ ทำวัตร-สวดมนต์ ขวนขวายปัจจัยเวกชนม์ อุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนา บริหารสิ่งของและร่างกาย ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์ และดำรงตนให้หน้าไหว้ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เหล่านี้ ล้วนเป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคมทั้งสิ้น

2.3.2 ความสำคัญของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

พระครูจันทวีริโยภาส (2563) กล่าวว่า ความสำคัญของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์นั้น นอกจากจะมีความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาและสังคมแล้ว ยังมีความสำคัญต่อตัวพระสงฆ์เองด้วย โดยความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพระสงฆ์จะช่วยส่งเสริมให้พระสงฆ์มีชีวิตชีวา กระตือรือร้น และมีความทะเยอทะยานในการทำหน้าที่ของตน ส่งผลให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคม ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพระสงฆ์นั้น เปรียบเสมือน "พลังขับเคลื่อน" ที่ช่วยขับเคลื่อนให้พระสงฆ์สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พระมหาบุญเลิศ อินทปดฺโญ (2563) กล่าวว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ เป็นการแสดงออกถึงความเคารพและศรัทธาในพระพุทธศาสนา เนื่องจากการปฏิบัติศาสนกิจเป็นกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ที่สืบทอดกันมายาวนานตั้งแต่สมัยพุทธกาล เป็นการปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้าอย่างเคร่งครัด เป็นการแสดงให้เห็นว่าพระสงฆ์มีความศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง นอกจากนี้ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ยังเป็นการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป เนื่องจากพระสงฆ์เป็นผู้นำในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่พุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไป

เป็นการทำให้พระพุทธศาสนาเป็นที่รู้จักและแพร่หลาย เป็นการสืบทอดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าให้คงอยู่ต่อไป

พระอริการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) กล่าวว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์จึงมีส่วนสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมที่ดีงาม เป็นการเผยแผ่ธรรมะและช่วยเหลือผู้เดือดร้อน พระสงฆ์ที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคม ช่วยให้ผู้คนรู้จักทำดีละเว้นความชั่ว ช่วยสร้างสังคมที่สันติสุข ปราศจากความรุนแรงและความขัดแย้ง นอกจากนี้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ยังช่วยเหลือผู้เดือดร้อนทั้งทางร่างกายและจิตใจ เป็นการช่วยบรรเทาความทุกข์ยากของผู้คน เป็นการช่วยสร้างสังคมที่เอื้ออาทรและมีความเมตตา กรุณา

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา) (2565) กล่าวว่า พระสงฆ์เป็นผู้หลุดพ้นจากกิเลสและตัณหา การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์จึงเป็นการขัดเกลาจิตใจให้บริสุทธิ์ เป็นการเจริญสติและสมาธิ พระสงฆ์ที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจย่อมสามารถพัฒนาจิตใจของตนให้ดีขึ้น เป็นการช่วยขจัดความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นการช่วยทำให้จิตใจสงบ เบิกบาน และมีความสุข นอกจากนี้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ยังช่วยขัดเกลาจิตใจของผู้อื่น เป็นการช่วยส่งเสริมให้สังคมมีจิตใจที่บริสุทธิ์และงดงาม

พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2565) กล่าวว่า พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคมการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์จึงเป็นตัวอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชนในการประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชน ช่วยให้พุทธศาสนิกชนรู้จักทำดีละเว้นความชั่ว เป็นการช่วยส่งเสริมให้สังคมมีศีลธรรมและจริยธรรมที่ดีงาม นอกจากนี้ การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ยังช่วยเผยแผ่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนในวงกว้าง เป็นการช่วยสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ต่อไป

จึงสรุปได้ว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนาและสังคม พระสงฆ์ที่มุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจย่อมสามารถทำหน้าที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนาและสังคม

2.3.3 องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดี

พระมหาบุญเลิศ อินทปดฺโด (2563) กล่าวว่า องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดี พระพุทธทาสญาณเกี่ยวกับการปฏิบัติศาสนกิจที่สำคัญของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. การทำวัตรเช้า การทำวัตรเย็น การทำวัตร คือการทำกิจวัตรของพระภิกษุสามเณรและอุบาสกอุบาสิกา เป็นการทำกิจที่ต้องกระทำเป็นประจำ จนเป็นวัตรปฏิบัติเรียกสั้นๆ ว่า ทำวัตร ภิกษุสามเณร และอุบาสก อุบาสิกา ผู้เข้าวัตรรักษาศีลอุโบสถเป็นประจำ มีหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติประจำอย่าง

หนึ่งคือ ทำวัตรและต้องทำประจำ วันละสองเวลา คือเช้ากับเย็น กิจที่ต้องทำในการทำวัตรคือสวดบูชาพระรัตนตรัย สวดพิจารณาปัจจัยที่บริโภคน้ำทุกวันตามหน้าที่ สวดเจริญกัมมัฏฐานตามสมควร และสวดอนุโมทนาทานของทายก กับสวดแผ่ส่วนกุศล การสวดมนต์ คือการสวดบทพุทธมนต์ต่างๆ ที่เป็นส่วนของพระสูตรก็มี ที่เป็นส่วนของพระปริตรก็มี ที่เป็นส่วนเฉพาะกาลอันนิยมกำหนดให้นำมาสวดประกอบในการสวดมนต์เป็นประจำก็มี นอกเหนือจากบทสวดทำวัตร เมื่อเรียกรวมการสวดทั้งสองนี้เข้าด้วยกัน ก็เรียกว่าทำวัตรสวดมนต์ความมุ่งหมายของการทำวัตรสวดมนต์ ถือว่าเป็นอุบายสงบจิต นอกจากนั้นยังมีผลทางพระวินัย ที่สามารถเปลื้องมลทินบางอย่างในการบริโภคปัจจัย โดยไม่ทันพิจารณาได้ และมีผลในการอนุโมทนาทานของทายกที่ถวายมาเป็นประจำ กับเป็นโอกาสให้ได้แผ่ส่วนบุญของตนแก่ผู้อื่นด้วยจิตใจบริสุทธิ์อีกด้วย

2. การลงพระปาฏิโมกข์ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์อันเป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ได้แก่ พุทธพจน์ 3 อย่างที่ตรัสแก่พระอรหันต์ 1,250 รูป ที่มาประชุมโดยมิได้นัดหมาย ณ พระเวฬุวันาราม ในวันเพ็ญเดือน 3 ที่เรียกกันว่าวันมาฆบูชา ทรงแสดงโอวาทปาฏิโมกข์นี้แก่ที่ประชุมสงฆ์ตลอดมาเป็นเวลา 20 พรรษา ก่อนที่จะมีพุทธบัญญัติให้สวดปาฏิโมกข์มาจนถึงปัจจุบัน พระเจ้าพิมพิสารทรงเห็นพวกนักบวชลัทธิอื่นประชุมกล่าวธรรมในวัน 8 คำ 14 คำ หรือ 15 คำแห่งปักษ์จึงเกิดความเลื่อมใสศรัทธา

3. การออกบิณฑบาต บิณฑบาต หมายถึง กิจวัตรของพระภิกษุสามเณร โดยการออกเดินถือบาตรเพื่อรับการถวายภัตตาหารหรือสิ่งของจากชาวบ้านในเวลาเช้า ซึ่งพระพุทธเจ้าทรงมีพุทธานุญาตเอาไว้ว่าการบิณฑบาตเป็นกิจวัตรของพระภิกษุสามเณรพึงปฏิบัติ โดยมีการประพฤติกปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยพุทธกาล พระพุทธองค์ทรงสรรเสริญว่าการบิณฑบาตเป็นกิจวัตรอันประเสริฐเรียกว่า “การโปรดสัตว์” การออกบิณฑบาตจึงถือว่าเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนา การบิณฑบาตเป็นกรณียกิจของบรรพชิต การบิณฑบาตเป็นพุทธวงศ์ การบิณฑบาตเป็นพุทธกิจ การบิณฑบาตเป็นอาชีวปาริสุทธิ

4. กวาดลานวัด เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม เป็นการแสดงความกตัญญูต่อสถานที่อันเป็นที่ประดิษฐานพระรัตนตรัย เป็นการชำระล้างสิ่งสกปรก ให้ลานวัดสะอาด ร่มรื่น เป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เคารพศรัทธาของพุทธศาสนิกชน

5. ปลงอาบัติ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์จากอาบัติ เป็นการแสดงความสำนึกผิดต่อพระธรรมวินัย เป็นการแสดงความบริสุทธิ์ใจต่อผู้อื่น เป็นการสร้างความสามัคคีในหมู่สงฆ์

6. ขวนขวายปัจจัยเวกขณ์ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อชำระจิตใจให้บริสุทธิ์จากกิเลส เป็นการพิจารณาธรรมะอยู่เสมอ เป็นการมองเห็นความทุกข์ของสรรพสัตว์ เป็นการกระตุ้นเตือนตนเองให้ละเว้นความชั่ว ทำความดี และทำความดียิ่งขึ้นไป

7. บริหารสิ่งของและร่างกาย เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการดำรงชีวิตอย่างเรียบง่าย ประหยัด เป็นการไม่เบียดเบียนผู้อื่น เป็นการไม่ก่อเวรกรรม เป็นการส่งเสริมให้สังคมเกิดความสงบสุข

8. ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เป็นความสามารถที่จะต้องตอบคำถามข้อสงสัยของพุทธศาสนิกชนได้ เป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

9. เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการรักษาสัมบัติของสงฆ์ บำเพ็ญประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา เป็นการส่งเสริมให้พระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรืองสืบไป

10. ดำรงตนในหน้าไหว้ เป็นการปฏิบัติศาสนกิจเพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนาด้วยการประพฤติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้อื่น เป็นการสร้างความศรัทธาในพระพุทธศาสนาให้กับผู้อื่น เป็นการส่งเสริมให้สังคมเกิดความสงบสุข

พระอธิการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) กล่าวว่า องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดี ควรมีการพัฒนาพระ ดังนี้

1. อบรมพัฒนาความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่ พระสงฆ์ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง เพื่อนำไปเผยแผ่แก่ประชาชนได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและเผยแผ่ที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับพระธรรมวินัย หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา และวิธีการเผยแผ่พระพุทธศาสนา

2. อบรมพัฒนาความรู้ด้านการสอนวิปัสสนากรรมฐาน พระสงฆ์ควรมีความรู้และความสามารถในการสอนวิปัสสนากรรมฐาน เพื่อนำพาประชาชนไปสู่การหลุดพ้นจากทุกข์ อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ความรู้ด้านการสอนวิปัสสนากรรมฐานที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนเกี่ยวกับวิปัสสนากรรมฐาน ความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนวิปัสสนากรรมฐาน และประสบการณ์ในการสอนวิปัสสนากรรมฐาน

3. อบรมด้านการบริหาร การเผยแผ่ การศึกษาและการสาธารณูปการ พระสงฆ์ควรมีความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ เผยแผ่พระพุทธศาสนา สอนและอบรมประชาชน และช่วยเหลือสังคม ความรู้ด้านการบริหาร การเผยแผ่ การศึกษาและการสาธารณูปการที่ควรได้รับการพัฒนา ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการ ความรู้เกี่ยวกับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ความรู้เกี่ยวกับการสอนและอบรมประชาชน ความรู้เกี่ยวกับการสร้างและช่วยเหลือสังคม

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา) (2565) กล่าวว่า องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดี ประกอบด้วย

1. เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ที่จะนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าไปเผยแผ่ให้บุคคลทั่วไปได้มีโอกาสเรียนรู้และนำไปปฏิบัติ เพื่อนำไปสู่ความสุขและความเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม ซึ่งถือเป็นหน้าที่หลักของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย

2. เพื่อการตอบสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ เป็นความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ที่จะปฏิบัติตามศาสนกิจตามหน้าที่และบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ เพื่อให้กิจการของคณะสงฆ์ดำเนินไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงงานด้านการปกครอง การศึกษา เผยแผ่และสาธารณูปการ เป็นต้น

3. เพื่อพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ เป็นความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ที่จะพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมอันดีงาม เพื่อให้สามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งรวมถึงการอบรมศึกษาพระธรรมวินัย ฝึกฝนปฏิบัติธรรม และเรียนรู้ทักษะที่จำเป็นในการทำงานต่างๆ

4. เพื่อสงเคราะห์ประชาชน เป็นความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ที่จะช่วยเหลือและสงเคราะห์ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน สามารถดำเนินชีวิตต่อไปได้อย่างปกติสุข ซึ่งถือเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนา

5. เพื่อสนองนโยบายและงานของคณะสงฆ์ เป็นความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ที่จะปฏิบัติตามนโยบายและงานของคณะสงฆ์อย่างเต็มกำลังความสามารถ เพื่อให้คณะสงฆ์สามารถบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งถือเป็นการปฏิบัติตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า

พระชาติศรี ดาบศรี และคณะ (2566) กล่าวว่า องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เงินที่มีการปฏิบัติที่ดี เป็นการช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป ความสำคัญของการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์เงินนั้น นอกจากจะเป็นการช่วยเหลือประชาชนผู้ยากไร้และประสบภัยแล้ว ยังหมายรวมถึงการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารทางราชการ เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้การฝึกอาชีพแก่ประชาชน การให้ใช้สถานที่วัดสำหรับดำเนินกิจกรรมเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น หลักการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์เงินนั้น เป็นภารกิจที่วัด หรือพระภิกษุสงฆ์ดำเนินการช่วยเหลือสังคมในรูปแบบต่างๆ ที่ไม่ขัดต่อพระธรรมวินัย โดยมุ่งเน้นเพื่อประโยชน์และความสุขแก่ประชาชนเป็นสำคัญ ตัวอย่างของการสาธารณสงเคราะห์ของพระสงฆ์เงิน ได้แก่ การสงเคราะห์พระภิกษุ สามเณร และวัดที่ประสบภัยและขาดแคลน การให้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรกุศลเกี่ยวกับเรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เช่น การสวดศพ การเผาศพ การทำบุญอุทิศ การถวายสังฆทาน เป็นต้น การให้วัดเป็นสถานที่จัดฝึกอบรมประชาชนด้านอาชีพต่างๆ การสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคร้ายหรือผู้ป่วยยากไร้ การจัดให้มีโรงพยาบาล การบริจาคทรัพย์สินส่วนตัว หรือซักขวนญาติโยมบริจาคทรัพย์สินจัดสร้างโรงพยาบาล การให้ความรู้ข่าวสารแก่ชุมชนด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การสาธารณสุขมูลฐาน การปกครอง การช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยหรือการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น

พระบุญล้อม จารุธมฺโม (2566) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตตามกิจวัตรของพระสงฆ์ ในสถานการณ์แพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ได้แก่

1. บิณฑบาต ในปัจจุบันพระสงฆ์ สามเณรมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขรวมทั้งมติของมหาเถรสมาคมในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการสวมหน้ากากอนามัยตลอดเวลาการบิณฑบาต การเว้นระยะห่าง รวมถึงการรักษาความสะอาดด้วยการล้างมือด้วยเจลแอลกอฮอล์ ทำความสะอาดหอนั่งทั้งก่อนและหลังการฉันอาหาร การแยกฉันอาหารไม่รวมกันขึ้นหมู่คณะ เว้นระยะในการบิณฑบาตและการฉัน ซึ่งเป็นการเฝ้าระวัง การป้องกันตัวเองให้รอดพ้นและห่างไกลจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้เป็นอย่างดี

2. กวาดวัด ในปัจจุบันพระสงฆ์ สามเณรมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการทำความสะอาดพื้นที่ทั้งวัดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันบ่อยๆ เช่น ทำความสะอาดโบสถ์ ศาลา วิหาร โรงทาน ห้องน้ำ รวมทั้งวัสดุ อุปกรณ์ เสื้อผ้า อาสนะ ราวบันได เป็นต้น หรือสถานที่ที่มีการสัมผัสของผู้มาใช้บริการร่วมกันที่อาจเป็นจุดเสี่ยงต่อการแพร่กระจายเชื้อโรค ด้วยน้ำยาทำความสะอาดอย่างสม่ำเสมอ เช่น ที่จับประตู เก้าอี้ โต๊ะให้บริการ เป็นต้น หรือทำความสะอาดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อโรคก่อนและหลังการใช้สถานที่ ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่สุขอนามัย เป็นการลดความเสี่ยงในการติดและแพร่เชื้อของพระสงฆ์ สามเณรและฆราวาสจากการสัมผัสพื้นผิวที่มีเชื้อโรคเกาะติดได้เป็นอย่างดี

3. ปลงอาบัติ ในปัจจุบันพระสงฆ์ สามเณรมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ด้วยการนั่งจะเว้นระยะห่างเพิ่มมากขึ้นเป็น 1.5 เมตร ถึง 2 เมตร สวมแมสหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่แสดงอาบัติ ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของพระสงฆ์ที่เข้าร่วมสังฆกรรมต่างๆที่จำเป็นของพระพุทธศาสนา การรักษาความบริสุทธิ์ชำระอาบัติต่างๆเพื่อให้สะอาดทั้งตัวและจิตใจ รวมทั้งห่างไกลจากการแพร่และติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วย

4. ทำวัตรพระสวดมนต์ ในปัจจุบันพระสงฆ์ สามเณรมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขรวมทั้งมติของมหาเถรสมาคมในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมีกรนั่งจะเว้นระยะห่างเพิ่มมากขึ้นเป็น 1.5 เมตร ถึง 2 เมตร สวมแมสหรือหน้ากากอนามัยตลอดเวลาที่ทำวัตรไหว้พระสวดมนต์ ใช้เวลาในการทำวัตรสวดมนต์ลดลง เหลือเพียง 30 นาทีรวมทั้งทำวัตรสวดมนต์เฉพาะพระสงฆ์กับสามเณรเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อเป็นการป้องกันตัวเองจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของพระสงฆ์และสามเณรในการปฏิบัติกิจวัตรของตนให้ปลอดภัยห่างไกลโรคร้ายในปัจจุบัน

5. การชวนขยายในปัจจุเวกชน์และภาวนาของพระสงฆ์อำเภอเมืองร้อยเอ็ดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในการชวนขยายในปัจจุเวกชน์และภาวนานั้น ในปัจจุบัน

พระสงฆ์ สามเณรมีการปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นด้วยการดูแลปัจจัยทั้ง 4 กล่าวคือ จีวร บิณฑบาต เสนาสนะและคิลานเภสัช อันภิกษุสามเณรจักต้องบริโภคน้ำ ใช้สอยเป็นประจำแล้ว เครื่องใช้จะมีการแยกออกเป็นการส่วนตัว ไม่ใช่ของปะปนกันผู้อื่น เช่น ซ้อนส้อม แก้วน้ำ ผ้าเช็ดมือ ในด้านการปฏิบัติตนในการภาวนาและเจริญสติมีการหลีกเลี่ยงการรวมปฏิบัติกับคนหมู่มากโดยจะแยกตัวปฏิบัติลำพังอีกทั้งปฏิบัติตนตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุขรวมทั้งมติของมหาเถรสมาคมในการป้องกันการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 การเฝ้าระวัง การป้องกันตัวเองให้รอดพ้นและห่างไกลจากการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ด้วย

6. การปฏิบัติกิจวัตรในรูปแบบใหม่ ปฏิบัติกิจวัตรในรูปแบบใหม่ของพระสงฆ์อำเภอเมืองร้อยเอ็ด ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในปัจจุบันมีการปรับตัวโดยมีหลักการหรือข้อปฏิบัติในการใช้ชีวิตให้ปลอดภัยห่างไกลโรคโควิด-19 ทั้งพระสงฆ์ สามเณร พุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไปด้วยหลักการปรับตัวเรื่องของวิถีปฏิบัติ จากมติมหาเถรสมาคม มีมติที่ 137/2563 เรื่องมาตรการควบคุมและป้องกันการแพร่ระบาดของโรคไวรัสโคโรนา สำหรับพระภิกษุสามเณรปฏิบัติ และกระทรวงสาธารณสุขประกาศมาตรการสำหรับสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา (วัด โบสถ์ มัสยิด ศาลเจ้า) โดยยึดหลัก R-M-H-T ทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันเพื่อความปลอดภัยห่างไกลโรคของพระสงฆ์ สามเณร รวมทั้งพุทธศาสนิกชนผู้ใกล้ชิด พระพุทธศาสนาให้ปลอดภัยจากโรคโควิด-19 และอยู่ร่วมกันได้ในยุค New Normal เพื่อห่างไกลโรคและอยู่ร่วมกันอย่างปกติสุข

พระวินัย อดิวิโร, ไพรัตน์ ฉิมหาค และเดโช แชน้ำแก้ว (2566) ได้ทำการสรุปการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์ การระบาดของโรคโควิด-19 สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ด้านการปฏิบัติตนด้านกิจวัตรประจำวันพบว่า พระภิกษุสามเณรต้องยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด เช่น การเว้นระยะห่าง การสวมหน้ากากอนามัยในที่ที่มีคนจำนวนมาก ชุมชน เพื่อป้องกันการสะสมและแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ในเบื้องต้น การแยกของใช้ส่วนตัว และการรักษาความสะอาดของร่างกายและเสนาสนะต่างๆ อยู่เสมอ

2. ด้านการปฏิบัติตนด้านศาสนกิจพบว่า การประกอบพิธีกรรมทางศาสนานั้นให้ยึดหลักการปฏิบัติตนตามที่กระทรวงสาธารณสุขประกาศอย่างเคร่งครัด (มาตรการ DMHTT) และประชาสัมพันธ์ให้ญาติโยมได้เข้าใจและปฏิบัติตาม เช่น การสวมหน้ากากอนามัยทุกครั้งที่ได้รับภิกษุสามเณรและกิจกรรมต่างๆ ของชุมชนหรือคนหมู่มาก การพกเจลล้างมือ เป็นต้น การจัดงานวันสำคัญทางศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา เป็นต้น หรือ การปฏิบัติศาสนกิจ คือ การลงอุโบสถ การทำวัตรเช้า-เย็น การรับภิกษุสามเณร และการปฏิบัติศาสนกิจในวันสำคัญของชาติ และการอบรมวิปัสสนากรรมฐาน เป็นต้น

3. ด้านการปฏิบัติตนด้านการศึกษาเรียนรู้ พบว่า พระภิกษุสามเณรต้องศึกษาข้อปฏิบัติ มาตรการต่างๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเรียนรู้การใช้เทคโนโลยีให้ทันสมัย และรู้จักปรับ

ประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนของพระภิกษุสามเณร โดยใช้วิธีการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์มากขึ้นซึ่งพระภิกษุสามเณรยังสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ในระดับมาก ไม่ว่าจะเป็นด้าน การอบรมให้กับเด็กและเยาวชน การศึกษาเล่าเรียนของพระภิกษุสามเณร การจัดการเรียนการสอน และความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนให้กับพระภิกษุสามเณร อย่างไรก็ตามสิ่งเหล่านี้ต้องอาศัยระบบออนไลน์เข้ามาช่วยและใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเพื่อให้เกิดการเรียนการสอนผ่านระบบออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น

4. ด้านการปฏิบัติตนด้านความสัมพันธ์กับสังคมพระภิกษุสามเณรยังคงต้องปฏิบัติตามมาตรการของกระทรวงสาธารณสุข (มาตรการ DMHTT) คือการรักษาระยะห่าง ใช้แอลกอฮอล์ และสวมหน้ากากอนามัย เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตามควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการสื่อสาร เช่น โทรศัพท์มือถือ อินเทอร์เน็ต จะช่วยเพิ่มความปลอดภัยในการพบปะและเข้าสังคมมากยิ่งขึ้นไม่จะเป็นการพบปะคณะสงฆ์และญาติโยม การติดต่อเพื่อศาสนกิจของคณะสงฆ์กับสังคมภายนอก การติดต่อสื่อสารระหว่างเพื่อนพระภิกษุสามเณรด้วยกัน และการขบฉันอาหารร่วมกัน เป็นต้น

5. ด้านการปฏิบัติตนด้านการขึ้นาสังคมเป็นศาสนิกจอันสำคัญอีกด้านหนึ่งของพระภิกษุในระดับผู้นำ หรือเจ้าอาวาส โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ซึ่งการปฏิบัติตนของพระสงฆ์เป็นการขึ้นาสังคมที่ดี เช่น การเว้นระยะห่าง การทำความสะอาดสภาพแวดล้อม เสนาสนะ การสวมหน้ากากอนามัยในกิจกรรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการบิณฑบาต การดูแลสุขภาพของตนเอง และการให้ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพลักษณะส่วนบุคคล เป็นต้น เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมต่อไป

สรุปได้ว่า องค์ประกอบของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีการปฏิบัติดีเกิดจากศรัทธาในพระพุทธศาสนา ความตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของพระสงฆ์ ความตั้งใจจริง และเพียรพยายามในการปฏิบัติศาสนกิจ การสนับสนุนจากคณะสงฆ์ การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน และความร่วมมือจากพุทธศาสนิกชนพระสงฆ์ที่มีองค์ประกอบและความมุ่งมั่นเหล่านี้ ย่อมจะเป็นผู้ที่มีการปฏิบัติศาสนกิจที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อสังคม จะช่วยให้พระสงฆ์ได้รับความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมวินัยและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจอย่างถูกต้องเหมาะสม การสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน จะช่วยให้พระสงฆ์มีทรัพยากรและเครื่องมือที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน และความร่วมมือจากพุทธศาสนิกชน จะช่วยให้พระสงฆ์มีกำลังใจและแรงสนับสนุนในการปฏิบัติศาสนกิจ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แนวคิดของพระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (2563) ที่กำหนดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ โดยการปฏิบัติศาสนกิจเป็นกิจวัตรประจำวันของพระสงฆ์ โดยพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ขาดตกบกพร่อง เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ เพื่อประโยชน์ต่อตนเอง ชุมชน และสังคม รวมถึงเป็นความรับผิดชอบของพระสงฆ์ จะต้องปฏิบัติศาสนกิจด้วยความเต็มใจและเต็มกำลัง กล่าวคือ

1. บิณฑบาต เป็นการแสวงหาปัจจัยสี่เพื่อดำรงชีพ ซึ่งถือเป็นกิจวัตรพื้นฐานของพระภิกษุสงฆ์สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตด้านกายภาพของพระภิกษุสงฆ์ได้
2. กวาดลานวัด เป็นการทำความสะอาดวัด ซึ่งเป็นสถานที่ประกอบศาสนกิจและกิจกรรมทางสังคมต่างๆ สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตด้านจิตใจของพระภิกษุสงฆ์ โดยหากพระภิกษุสงฆ์มีจิตสำนึกในการทำทำความสะอาดวัด ก็ย่อมส่งผลให้มีจิตใจที่สะอาดบริสุทธิ์
3. ปลงอาบัติ เป็นการสำนึกผิดและขอขมาต่อพระสงฆ์รูปอื่นหรือต่อพระพุทธเจ้า ซึ่งถือเป็นกิจวัตรที่สำคัญของพระภิกษุสงฆ์ สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตด้านจิตวิญญาณของพระภิกษุสงฆ์ โดยหากพระภิกษุสงฆ์มีความสำนึกผิดและขอขมาอย่างจริงใจ ก็ย่อมส่งผลให้มีจิตใจที่บริสุทธิ์ผ่องใส
4. ทำวัตร-สวดมนต์ เป็นการเจริญภาวนา ซึ่งเป็นกิจวัตรที่สำคัญของพระภิกษุสงฆ์ โดยหากพระภิกษุสงฆ์มีจิตที่สงบนิ่งและมั่นคงในการเจริญภาวนา ก็ย่อมส่งผลให้มีจิตใจที่เข้มแข็งและมั่นคง
5. ขวนขวายปัจจัยเวกชนม์ เป็นการไต่ตรองถึงตนเองและสิ่งที่ตนเองได้กระทำ ซึ่งถือเป็นการคิดเชิงวิพากษ์และวิเคราะห์ตนเอง โดยหากพระภิกษุสงฆ์สามารถขวนขวายปัจจัยเวกชนม์ได้อย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมส่งผลให้สามารถวางแผนและกำหนดอนาคตของตนเองได้อย่างเหมาะสม
6. อุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนา เป็นการเคารพและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของอุปัชฌาย์ ซึ่งถือเป็นการสืบทอดพระธรรมวินัย โดยหากพระภิกษุสงฆ์สามารถอุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนาได้อย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมส่งผลให้สามารถสืบทอดพระธรรมวินัยได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
7. บริหารสิ่งของและร่างกาย เป็นการรู้จักใช้สิ่งของและดูแลรักษาร่างกายอย่างเหมาะสม ซึ่งถือเป็นการคิดเชิงวางแผนและปฏิบัติ โดยหากพระภิกษุสงฆ์สามารถบริหารสิ่งของและร่างกายได้อย่างเหมาะสม ก็ย่อมส่งผลให้สามารถดำรงชีพและปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างยั่งยืน
8. ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ เป็นการแสวงหาความรู้และเพิ่มพูนทักษะ ซึ่งถือเป็นการคิดเชิงสร้างสรรค์และปรับตัว โดยหากพระภิกษุสงฆ์สามารถศึกษาเล่าเรียนได้อย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมส่งผลให้สามารถปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้
9. เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์ เป็นการทำหน้าที่ของพระสงฆ์อย่างเต็มกำลัง ซึ่งถือเป็นการคิดเชิงรับผิดชอบและเสียสละ โดยหากพระภิกษุสงฆ์สามารถเอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์ได้อย่างเหมาะสม ก็ย่อมส่งผลให้สามารถดำรงไว้ซึ่งพระพุทธศาสนาได้อย่างยั่งยืน
10. ดำรงตนในหน้าไหว้ เป็นการประพฤติตนให้เป็นที่เคารพศรัทธาของผู้อื่น ซึ่งถือเป็นการคิดเชิงจริยธรรมและคุณธรรม โดยหากพระภิกษุสงฆ์สามารถดำรงตนในหน้าไหว้ได้อย่างสม่ำเสมอ ก็ย่อมส่งผลให้สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับสังคมได้

ข้อมูลดังกล่าวได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของพระครูจันทวิริโยภาส (2563) พระครูธรรมธรรณวิวัฒน์ สิริวิฑฒโน และคณะ (2565) พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2565) พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวิฑฒโน (2566) พระชาตรี ดาบศรี และคณะ (2566) พระบุญล้อม จารุณโม (2566) พระ

วินัย อดิวิโร, ไพรัตน์ ฉิมหาค และเดโช แชน้ำแก้ว (2566) เพื่อสนับสนุนในการศึกษาในครั้งนี้ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของชีวิตทั้งในด้านศักยภาพและจิตใจของพระสงฆ์และชุมชน วิถีโอสถทั้งหมด ดังนั้น การศึกษาในครั้งนี้ได้รับการสนับสนุนและสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีอุปการะที่เหมาะสมในด้านนี้ ทำให้สามารถแสดงความสอดคล้องและสนับสนุนกันอย่างสมบูรณ์แบบในการเขียนข้อมูลที่แสดงถึงการประเมินคุณภาพและความเป็นไปได้ของผลงานวิจัยที่นำเสนอได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ซึ่งมีความสำคัญอย่างมากในการสนับสนุนและส่งเสริมให้การพัฒนาทางวิชาการและชุมชนในสังคมอย่างยั่งยืน โดยความร่วมมือและการสนับสนุนจากพระสงฆ์ทั้งหลายในการศึกษานี้จะส่งผลให้สามารถพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพและความสามารถในด้านต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและอย่างมีความสำเร็จในระยะยาว

จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น สามารถสร้างตารางสรุปการสังเคราะห์องค์ประกอบความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 2.2 องค์ประกอบความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

พระมหาบุญเลิศ อินทปดฺโญ (2563)	พระอธิการเจียม รัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563)	พระครูวินัยธร บุลา กร ฐานากโร (ผือฮีเซ วา) (2565)	พระชาตรี ดาบศรี และคณะ (2566)	พระบุญล้อม จารุธมฺโม (2566)
<ul style="list-style-type: none"> - การทำวัตรเช้า การทำวัตรเย็น การทำวัตร - การลงพระปาฏิโมกข์ - การออกบิณฑบาต บิณฑบาต - กวาดลานวัด - ปลงอาบัติ - ขวนขวายปัจจุเวกชนม์ - บริหารสิ่งของและร่างกาย - ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปรียัติ 	<ul style="list-style-type: none"> - อบรมพัฒนาความรู้ด้านพระพุทธศาสนาและการเผยแผ่ - อบรมพัฒนาความรู้ด้านการสอน วิปัสสนากรรมฐาน - อบรมด้านการบริหาร การเผยแผ่ 	<ul style="list-style-type: none"> - เพื่อเผยแผ่พระพุทธศาสนา - เพื่อการตอบสนองงานในกิจการคณะสงฆ์ - เพื่อพัฒนาให้มีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ - เพื่อสงเคราะห์ประชาชน - เพื่อสนองนโยบายและงานของคณะสงฆ์ 	<ul style="list-style-type: none"> - การช่วยเหลือเพื่อประชาชนทั่วไป - การเผยแผ่ศาสนาธรรม - การดำรงตนตามหลักพระธรรมวินัย 	<ul style="list-style-type: none"> - บิณฑบาต - กวาดวัด - ปลงอาบัติ - ทำวัตรพระสวดมนต์ - การขวนขวายในปัจจุเวกชนม์ - การปฏิบัติกิจวัตรในรูปแบบใหม่

- เอาใจใส่ของสงฆ์ และกิจของสงฆ์ - ดำรงตนให้หน้าไหว้				
---	--	--	--	--

2.3.4 ประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

ประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ 3 ประการ ดังนี้ (พระครูจันทวีริโยภาส, 2563)

1. ประโยชน์ต่อตนเอง การฝึกฝนสมาธิ สติ ปัญญา ช่วยให้พระสงฆ์มีจิตใจที่ผ่องใส เบิกบาน มีความสุข และสามารถหลุดพ้นจากกิเลสและความทุกข์ ส่งผลให้มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีสมาธิ สติ ปัญญา ในการเจริญภาวนาและปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ

2. ประโยชน์ต่อผู้อื่น พระสงฆ์ที่มีจิตใจที่ผ่องใส เบิกบาน มีความสุข และหลุดพ้นจากกิเลส และความทุกข์ สามารถช่วยเหลือผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำหลักธรรมคำสอนมาเผยแผ่ สอนสั่ง และให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ แก่ผู้ทุกข์ยาก

3. ประโยชน์ต่อสังคม การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีส่วนช่วยสร้างสังคมที่สงบร่มเย็น มั่นคง และเจริญก้าวหน้า โดยการนำหลักธรรมคำสอนมาเป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตนและการ ดำเนินชีวิต

พระอธิการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) ให้ความเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ของความ มุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ประโยชน์ต่อตนเอง การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เป็นการเจริญสติและสมาธิ ซึ่งนำไปสู่ การพัฒนาจิตใจในด้านต่างๆ เช่น การมีสติสัมปชัญญะ การมีจิตใจที่สงบ เยือกเย็น มีความเห็นอกเห็น ใจผู้อื่น เป็นต้น การพัฒนาจิตใจเหล่านี้ส่งผลดีต่อสุขภาพจิตและร่างกายของพระสงฆ์ ทำให้สามารถ ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ประโยชน์ต่อสังคม การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เป็นการเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของ พระพุทธเจ้าให้กับประชาชน หลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตที่ดีงาม ก่อให้เกิดสันติสุขและความเจริญแก่สังคม พระสงฆ์จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมให้สังคมมีความสงบ สุขและเจริญก้าวหน้า

3. ประโยชน์ต่อพระพุทธศาสนา การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์เป็นการสืบทอด พระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไป พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ พระสงฆ์จึงมีหน้าที่สำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กับประชาชน เพื่อให้พระพุทธศาสนาดำรง อยู่และเจริญรุ่งเรืองต่อไป

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา) (2565) ได้กล่าวถึง ประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ดังนี้

1. ประโยชน์ด้านสังคม พระสงฆ์ทำหน้าที่ในการสงเคราะห์และช่วยเหลือประชาชนที่ตกทุกข์ได้ยาก โดยไม่เลือกที่รักมักที่ชัง ส่งผลให้สังคมเกิดความสงบสุขและน่าอยู่ยิ่งขึ้น โดยพระสงฆ์สามารถสงเคราะห์และช่วยเหลือสังคมได้หลากหลายวิธี เช่น การช่วยเหลือผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส ผู้ประสบภัยพิบัติ การส่งเสริมการศึกษา การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2. ประโยชน์ด้านจิตใจ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของประชาชน ทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อนำพาประชาชนไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวง ส่งผลให้ประชาชนมีจิตใจที่ผ่องใส เบิกบาน มีความสุข

3. ประโยชน์ด้านวัฒนธรรม พระสงฆ์เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมของชาติ ทำหน้าที่สืบทอดและรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชาติไว้ให้คงอยู่สืบไป ส่งผลให้สังคมมีวัฒนธรรมที่ดีงาม

พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2565) ให้ความคิดเห็นประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีอยู่หลายประการ ดังนี้

1. พระสงฆ์เป็นผู้รักษาวัฒนธรรมและประเพณีไทยไว้ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคมไทยมาอย่างยาวนาน เป็นผู้ถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนและวัฒนธรรมประเพณีไทยให้แก่ประชาชน ผ่านการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ เช่น การเทศน์ การอบรม การจัดกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

2. พระสงฆ์เป็นผู้เผยแผ่วัฒนธรรมและประเพณีไทยสู่สังคมโลก โดยพระสงฆ์เดินทางไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก นอกจากจะเผยแผ่หลักธรรมคำสอนแล้ว ยังเผยแผ่วัฒนธรรมและประเพณีไทยไปด้วย เช่น ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น

3. พระสงฆ์เป็นผู้สร้างสันติสุขในสังคม โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำทางศีลธรรม เป็นผู้สอนให้ผู้คนประพฤติตนตามหลักธรรมคำสอน ซึ่งจะนำไปสู่สันติสุขในสังคม เช่น พระสงฆ์เข้าไปช่วยแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งในชุมชน เข้าไปช่วยเหลือผู้ยากไร้ เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่มีประโยชน์ต่อตัวพระสงฆ์เอง การสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีและส่งเสริมความคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์ จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพระพุทธศาสนาและสังคมไทย โดยการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของพระภิกษุสงฆ์สามารถทำได้โดยการสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การอบรม การส่งเสริมอาชีพ เป็นต้น

2.3.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

พระครูจันทวิโรภาส (2563) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ประกอบด้วย

1. การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา หมายถึง การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนาต่างๆ เช่น การทำวัตรเช้า-เย็น การเจริญภาวนา การฟังเทศน์ การอบรมธรรมะ เป็นต้น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาจะช่วยให้พระสงฆ์ได้เรียนรู้หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ได้ฝึกฝนจิตใจ และได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับพระสงฆ์ด้วยกัน

2. การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ หมายถึง การปฏิบัติกิจต่างๆ ของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัย เช่น การบิณฑบาต การฉันภัตตาหาร การเทศน์สอน การอบรมศีลธรรม การสงเคราะห์ญาติโยม เป็นต้น การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์จะช่วยให้พระสงฆ์ได้ปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนในฐานะของพระสงฆ์

3. การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยในมุมมองของพระสงฆ์ หมายถึง การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์อย่างถูกต้องตามพระธรรมวินัย โดยพิจารณาจากมุมมองของพระสงฆ์เอง การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ตามพระธรรมวินัยในมุมมองของพระสงฆ์จะช่วยให้พระสงฆ์เกิดความมั่นใจในการปฏิบัติศาสนกิจของตน

พระอธิการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ประกอบด้วย

1. การระบุความต้องการการพัฒนา เป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นการเริ่มต้นในการกำหนดแนวทางการพัฒนาความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ โดยจะต้องพิจารณาถึงความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของพระสงฆ์ในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การปฏิบัติศาสนกิจ การพัฒนาตนเอง เป็นต้น

2. การวางแผนพัฒนา เป็นการกำหนดแนวทางและขั้นตอนในการพัฒนาความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ โดยจะต้องมีความสอดคล้องกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของพระสงฆ์ รวมถึงมีการกำหนดเป้าหมายและระยะเวลาในการดำเนินการที่ชัดเจน

3. การคัดเลือก เป็นการเลือกสรรบุคคลหรือหน่วยงานที่เหมาะสมในการดำเนินการพัฒนาความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ โดยจะต้องพิจารณาถึงความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ของผู้ดำเนินการ

4. การออกแบบ เป็นการกำหนดรูปแบบและวิธีการในการพัฒนาความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ โดยจะต้องมีความเหมาะสมกับความต้องการและปัญหาที่แท้จริงของพระสงฆ์ รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ มาประยุกต์ใช้

5. ดำเนินกิจกรรม เป็นการดำเนินการพัฒนาความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ตามแผนที่กำหนด โดยจะต้องมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้แน่ใจว่าการดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา) (2565) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ กล่าวคือ

1. การปกครอง หมายถึง การบริหารจัดการคณะสงฆ์และวัดวาอาราม เพื่อให้เกิดความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ โดยพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม ควรมีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์และวัดวาอารามอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

2. การศาสนศึกษา หมายถึง การศึกษาพระธรรมวินัยและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในพระพุทธศาสนาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม โดยพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นศาสนทายาทของพระพุทธเจ้า ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาพระธรรมวินัยและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาอย่างสม่ำเสมอ

3. การศึกษาสงเคราะห์ หมายถึง การจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนที่ขาดโอกาสทางการศึกษา โดยพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำทางสังคม ควรมีบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนเพื่อให้สามารถพัฒนาตนเองและนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม

4. การเผยแผ่พระพุทธศาสนา หมายถึง การเผยแพร่หลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาแก่ประชาชน โดยพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม ควรมีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเพื่อให้ประชาชนได้เข้าถึงหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาและนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

5. การสาธารณูปการ หมายถึง การช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ เช่น ด้านการศึกษา ด้านสาธารณสุข ด้านสาธารณูปโภค เป็นต้น โดยพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำทางสังคม ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนในด้านต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

6. การสาธารณสงเคราะห์ หมายถึง การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติหรือผู้ยากไร้ โดยพระสงฆ์ในฐานะที่เป็นผู้นำทางสังคม ควรมีบทบาทในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติหรือผู้ยากไร้เพื่อให้ได้รับความช่วยเหลืออย่างทันที่

พระชาตรี ดาบศรี และคณะ (2566) ได้กล่าวถึง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ได้แก่

1. แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ เป็นปัจจัยภายในที่เกิดจากตัวพระสงฆ์เอง ประกอบด้วย การสนับสนุนความเจริญก้าวหน้า การได้รับภิกขุนิมนต์ การจัดสวัสดิการ และการสร้างความมั่นคงในเพศบรรพชิต การสนับสนุนความเจริญก้าวหน้า หมายถึง การได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองในด้านต่างๆ เช่น การศึกษา การฝึกอบรม และการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ การได้รับภิกขุนิมนต์ หมายถึง การได้รับโอกาสในการปฏิบัติศาสนกิจต่างๆ เช่น การเทศน์ การบรรยาย การอบรม และการทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา การจัดสวัสดิการ การได้รับสวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น ปัจจัย

สี่ และการรักษาพยาบาล การสร้างความมั่นคงในเพศบรรพชิต การได้รับโอกาสในการใช้ชีวิตในฐานะพระภิกษุอย่างสงบสุขและมั่นคง

2. ปัจจัยภายนอก เป็นปัจจัยที่เกิดจากสังคมและสิ่งแวดล้อมภายนอก ประกอบด้วย การได้รับเป็นพระธรรมทูต การสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาของพุทธศาสนิกชน การปกครองของคณะสงฆ์ และการได้รับสมณศักดิ์ การได้รับโอกาสในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาไปยังต่างประเทศ การได้รับความเห็นชอบและศรัทธาจากพุทธศาสนิกชน การได้รับการบริหารงานและการดูแลจากคณะสงฆ์อย่างเหมาะสม การได้รับเกียรติยศและศักดิ์ศรีในฐานะพระภิกษุ

3. ปัจจัยภายใน เป็นปัจจัยที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของพระสงฆ์เอง ประกอบด้วย การพุทธพาณิชย์ การลดความขัดแย้ง การศึกษาของพระสงฆ์ และการอดอุตริมนุสสรธรรม การแสวงหาผลประโยชน์ทางวัตถุจากการปฏิบัติศาสนกิจ การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขกับผู้อื่น การมีความรู้ความเข้าใจในพระธรรมวินัยและหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง การยกย่องตนเองว่าเป็นผู้บรรลุนิพพานขั้นสูง

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มหลักๆ คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาและต้องการที่จะช่วยเหลือผู้อื่น ความสามารถในการควบคุมจิตใจของตนเองไม่ให้หวั่นไหวต่อสิ่งยั่วยุต่างๆ ความเข้าใจในหลักธรรมและวินัยของพระพุทธศาสนา การสนับสนุนทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ ทุนทรัพย์ และคำแนะนำต่างๆ การยอมรับและยกย่องจากพุทธศาสนิกชน สภาพสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ปัจจัยภายในและภายนอกเหล่านี้จะส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่แตกต่างกันไป ปัจจัยภายในจะส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจในระยะยาว ในขณะที่ปัจจัยภายนอกจะส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจในระยะสั้น

2.3.6 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ทฤษฎีที่สามารถนำมาอธิบายประกอบได้ ดังนี้

ทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเอง (Self-determination) ของ Deci and Ryan (1985) เป็นทฤษฎีที่ได้ถูกนำไปใช้ และทดสอบอย่างแพร่หลาย และมีการวิจัยกว่า 800 เรื่อง ในวารสารวิชาการที่เป็นการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจภายใน แรงจูงใจภายนอก ทฤษฎีนี้ถูกสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการศึกษาทางจิตวิทยาสมัยใหม่ โดยอธิบายถึงการพัฒนาบุคลิกภาพ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในการสร้างแรงจูงใจให้กับตนเอง ซึ่งสันนิษฐานว่า มนุษย์มีเรื่องของการเรียนรู้ความสามารถ การพัฒนาตนเอง ประสบการณ์ และการมีสุขภาวะที่ดีมาตั้งแต่เกิด โดยมีลักษณะนิสัยที่จะไปสู่การเจริญเติบโต การเรียนรู้สิ่งที่ทำลายจากสภาพแวดล้อมทางสังคม และการรวมองค์ประกอบต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน ที่มาจกประสบการณ์ใหม่ในการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทางจิตวิทยาเพื่อนำไปสู่ความสอดคล้องที่ตรงกับความรู้สึกของตนเองและพัฒนาขึ้นจนกลายเป็น

บุคลิกภาพของตนเอง การรับรู้ถึงความรู้สึก ในการควบคุมพฤติกรรมตั้งแต่เริ่มต้นเข้าร่วมการคงอยู่ของพฤติกรรม และการเลิกทำกิจกรรมยังรวมไปถึงแรงจูงใจของบุคคลที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม เพื่อไปสู่การพัฒนาพฤติกรรม และการมีสุขภาวะที่ดีในตนเอง เช่น สุขภาพหรือคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งกายและใจ เป็นต้น ดังนั้นทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเองถือเป็นแนวทางหนึ่งของการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับบุคคลและสิ่งที่เกิดขึ้นระหว่างการกระทำของบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เป็นพื้นฐานในการทำนายน การกำหนดตนเองในการปฏิบัติพฤติกรรม เรียนรู้ประสบการณ์ และการพัฒนาตนเองให้สำเร็จ ตามเป้าหมายทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเองจึงประกอบไปด้วยทฤษฎีย่อย 5 ทฤษฎี ที่อธิบายถึงความชัดเจนในกระบวนการทางจิตวิทยาสังคม ได้แก่

1. ทฤษฎีการประเมินเชิงปัญญา (Cognitive evaluation theory, CET) เป็นทฤษฎีที่อธิบายแรงจูงใจภายในที่มีพื้นฐานมาจากความพึงพอใจที่เกิดจากพฤติกรรมของตนเอง เป็นการกระทำจากตนเองหรือตอบสนองความรู้สึกเพื่อตนเอง ได้แก่ ความสนุกสนาน ความพึงพอใจและความสนใจ นอกจากนี้ ยังอธิบายถึงลักษณะเฉพาะจากการประเมินปัจจัยทางด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมที่มีต่อ การพัฒนา แรงจูงใจภายใน ซึ่งมีผลสัมพันธ์กับการรับรู้จากภายในตัวเอง เช่น ก่อให้เกิดความสนุกสนาน ความท้าทาย และความพึงพอใจ

2. ทฤษฎีการบูรณาการของสิ่งมีชีวิต (Organismic integration theory, OIT) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงการมุ่งความสนใจตามความคิดที่มีอยู่ภายในตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่มาจากปัจจัยที่พัฒนาความหลากหลายที่มีอิทธิพลต่อลักษณะของแรงจูงใจภายนอกลักษณะขององค์ประกอบที่อยู่ในตนเอง (Properties) การตัดสินใจ และผลลัพธ์

3. ทฤษฎีทิศทางของเหตุผล (Causality orientation theory, COT) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงความแตกต่างของลักษณะนิสัยในการหล่อหลอมตนเองจากสิ่งแวดล้อมในการกำกับพฤติกรรมไปยังสิ่งที่ตั้งใจ หรือต้องการ และจัดการกับสภาพแวดล้อมนั้นๆ โดยการสนับสนุนตนเองให้มีความมุ่งมั่นด้วยตนเอง ซึ่งมาจากการประเมิน 3 ลักษณะของการหล่อหลอมจากเหตุผลภายในตนเอง (Causality orientations) ได้แก่ ด้านการหล่อหลอมความมีอิสระ (Autonomy orientation) ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่บุคคลได้ปฏิบัติหรือแสดงความต้องการของตนเองมาเป็นพฤติกรรมจากสิ่งที่ตนเองสนใจ หรือเห็นคุณค่าจากสิ่งที่เกิดขึ้น ด้านการหล่อหลอมจากการถูกกำหนด (Control orientation) ได้แก่ พฤติกรรมที่บุคคลนั้นได้ปฏิบัติจากรางวัล สิ่งที่เป็นประโยชน์ และการได้รับการยอมรับ และ สุดท้ายด้านการหล่อหลอมแบบไม่เกี่ยวกับบุคคลหรือขาดการจูงใจ (Impersonal or a motivated orientation) ที่แสดงลักษณะโดยความวิตกกังวลเกี่ยวกับเรื่องความสามารถการรับรู้เหตุผลภายในตนเอง จึงมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงพฤติกรรมการมีอิสระในตนเอง

4. ความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยา (Basic psychological needs, BPN) เป็นทฤษฎีที่อธิบายถึงว่ามนุษย์ทุกคนมีความต้องการพื้นฐานทางจิตวิทยา และมีความสัมพันธ์ต่อความรู้สึกในการ

รับรู้ไปถึงจิตวิทยา สุขภาพเพิ่มขึ้นของการมีสุขภาวะที่ดี และส่งผลต่อความรู้สึกในความพึงพอใจต่อความต้องการขั้นพื้นฐานในความต้องการเป็นคนที่มีความสามารถรู้สึกถึงการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมทางสังคม และปรารถนาถึงผลของความสำเร็จ ความรู้สึกของการรับรู้ว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถคือสิ่งที่จำเป็นสำหรับบุคคลไปสู่ความท้าทาย การเรียนรู้ และการพัฒนาความต้องการ ความมีอิสระในตนเอง หมายถึง การที่บุคคลได้เริ่มต้นในการปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งเป็นความรู้สึกจากการส่งเสริมถึงความจำเป็นสำหรับการจูงใจพฤติกรรมให้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและความต้องการในการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น

5. ทฤษฎีเนื้อหาของเป้าหมาย (Goal content theory, GCT) เป็นทฤษฎีที่แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างที่เด่นชัด จากเป้าหมายของแรงจูงใจภายในและแรงจูงใจภายนอก รวมไปถึงสิ่งที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจ และสุขภาพ ซึ่งความแตกต่างนั้นเป็นเหตุผลของการแสวงหาเป้าหมายจากสิ่งที่เกิดขึ้นจากเหตุผลของการจูงใจจากภายในและภายนอก โดยมีสิ่งที่อยู่ตรงกลางของเหตุผลนั้นคือ สมมุติฐานตาม ทฤษฎีความมุ่งมั่นในตนเอง จึงมีขอบเขตของการศึกษา 2 ด้าน ได้แก่ ด้านแรงจูงใจที่สนใจถึงว่า ทำไม หรือเหตุผลอะไรที่อยู่ภายใต้การเพิ่มขึ้นของพฤติกรรม และเนื้อหาของเป้าหมายว่าอะไรหรือ การรับรู้ วัตถุประสงค์ของเป้าหมายว่าทำไมจึงทำให้เกิดความมุ่งมั่นการมีเป้าหมายทั้งสองลักษณะ จึงเป็นสิ่งที่มีความแตกต่างจากความพึงพอใจต่อความต้องการพื้นฐาน

จึงสรุปได้ว่า การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่ดั้นนั้น ควรต้องมีลักษณะปฏิบัติตามพระธรรมวินัยต้องประพฤติตนตามหลักศีล 5 และศีล 227 อย่างเคร่งครัด เพื่อเป็นการรักษาความบริสุทธิ์และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่พุทธศาสนิกชน เจริญภavana พระสงฆ์ต้องหมั่นฝึกฝนจิตให้สงบ รู้เท่าทันอารมณ์และหลุดพ้นจากกิเลส มีความรู้ความสามารถ พระสงฆ์ควรมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาเป็นอย่างดี และมีความรู้ความสามารถในด้านต่างๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน มีเมตตากรุณา พระสงฆ์ควรมีเมตตากรุณาต่อสรรพสัตว์ โดยไม่แบ่งแยกเชื้อชาติ ศาสนา หรือสถานะทางสังคม มุ่งมั่นในการช่วยเหลือสังคม พระสงฆ์ควรมุ่งมั่นในการช่วยเหลือสังคม โดยไม่หวังสิ่งตอบแทน นอกจากนี้ พระสงฆ์ควรมีความมุ่งมั่นในตนเองในการปฏิบัติงานด้วย โดยเชื่อว่าตนเองสามารถปฏิบัติศาสนกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายที่ชัดเจน และได้รับการสนับสนุนจากผู้อื่น

2.3.7 แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

พระครูจันทวิริโยภาส (2563) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์มีดังนี้

1. พัฒนารูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและความต้องการของประชาชน สังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ส่งผลให้ความต้องการของประชาชนก็เปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน ดังนั้น การปฏิบัติ

ศาสนกิจของพระสงฆ์จึงควรปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและความต้องการของประชาชน เพื่อให้สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

2. ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการเข้าถึงผู้คนจำนวนมาก ดังนั้นการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของพระสงฆ์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้เข้าถึงผู้คนในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาสังคม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือสังคม ดังนั้นการสนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาสังคมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหาสังคมและสร้างสังคมที่สงบสุข

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (2563) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์มีดังนี้

1. พัฒนาระบบบริหารจัดการการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพ แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารจัดการของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอาจมีการปรับปรุงระบบงาน ระเบียบ หลักเกณฑ์ วิธีการปฏิบัติงานต่างๆ ให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบบริหารจัดการการปฏิบัติงานของคณะสงฆ์ให้มีประสิทธิภาพนั้น จะช่วยให้การปฏิบัติงานของคณะสงฆ์เป็นไปอย่างราบรื่น เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคม

2. ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนาพระพุทธศาสนา แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนาพระพุทธศาสนา ซึ่งจะช่วยให้เกิดความสอดคล้องกับความต้องการของพระสงฆ์และประชาชน รวมถึงทำให้เกิดความยั่งยืนในการพัฒนาพระพุทธศาสนา การส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนาพระพุทธศาสนานั้น อาจทำได้โดยการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้พระสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาพระพุทธศาสนา รวมถึงการจัดทำกลไกการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการกำหนดนโยบายและแผนงานการพัฒนาพระพุทธศาสนา

3. สนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมความสามัคคีและความปรองดองของประชาชน แนวทางนี้มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมความสามัคคีและความปรองดองของประชาชน ซึ่งจะช่วยให้สังคมเกิดความสงบสุขและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข การสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมความสามัคคีและความปรองดองของประชาชนนั้น อาจทำได้โดยการส่งเสริมให้พระสงฆ์แสดงธรรมเทศนาที่เน้นเรื่องการให้อภัย ความเมตตากรุณา

รวมถึงการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มกันของผู้คนจากหลากหลายศาสนาและวัฒนธรรม

พระอธิการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนและสามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ถือเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะพระสงฆ์เปรียบเสมือนผู้นำทางจิตวิญญาณของสังคม หากพระสงฆ์มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนอย่างลึกซึ้ง ก็จะสามารถถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนเหล่านั้นให้กับประชาชนได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถประยุกต์ใช้หลักธรรมคำสอนมาแก้ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้อีกด้วย

2. ปรับปรุงระบบการศึกษาพระสงฆ์ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ระบบการศึกษาพระสงฆ์ ในปัจจุบันยังคงใช้รูปแบบเดิมๆ ที่เน้นการถ่ายทอดความรู้ทางพระพุทธศาสนาเป็นหลัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว

3. ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและชุมชน พระสงฆ์ควรมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมและชุมชน เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและสังคม การพัฒนาสังคมและชุมชนจึงเป็นการส่งเสริมให้พระสงฆ์สามารถทำหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานาภโร (ผือฮีเขวา) (2565) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้สามารถเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชน พระสงฆ์เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและสังคม จึงจำเป็นต้องมีศักยภาพในการเข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การอบรมหลักสูตรด้านการพัฒนาสังคมและชุมชน การส่งเสริมให้ทำงานอาสาสมัครในชุมชน การส่งเสริมให้ใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการเข้าถึงประชาชน เป็นต้น

2. ส่งเสริมให้มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เนื่องจากพระสงฆ์มีสถานะเป็นที่เคารพศรัทธาของสังคม จึงสามารถเป็นผู้นำในการสร้างความตระหนักรู้และรณรงค์แก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

การส่งเสริมให้ทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้เป็นผู้ดำเนินการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. สนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับภาคประชาสังคมในการส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรม พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรมในสังคม เนื่องจากพระสงฆ์มีหลักธรรมคำสอนที่ส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรม การพัฒนาบทบาทของพระสงฆ์ในการส่งเสริมความเท่าเทียมและความยุติธรรมสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การส่งเสริมให้ทำงานร่วมกับองค์กรภาคประชาสังคมในการรณรงค์สิทธิมนุษยชน การส่งเสริมให้เป็นผู้ดำเนินการยุติความรุนแรง เป็นต้น

พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2565) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. พัฒนารูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนรุ่นใหม่ ประชาชนรุ่นใหม่มีความต้องการและความสนใจที่แตกต่างจากคนรุ่นก่อน ในด้านความเชื่อ การปฏิบัติธรรม และรูปแบบการใช้ชีวิต ดังนั้นการพัฒนารูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนรุ่นใหม่จึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์สามารถเข้าถึงและดึงดูดคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น

2. ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา สื่อดิจิทัลเป็นช่องทางการสื่อสารที่ได้รับความนิยมอย่างมากในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนาทักษะการใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาจึงเป็นแนวทางสำคัญที่จะทำให้พระพุทธศาสนาสามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้มากขึ้น

3. สนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาสังคม ปัญหาสังคมในปัจจุบันมีความซับซ้อนและหลากหลาย การทำงานร่วมกันของทุกภาคส่วนจึงมีความสำคัญในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ พระสงฆ์ในฐานะผู้นำทางจิตวิญญาณและสังคม จึงมีบทบาทสำคัญในการมีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาสังคมร่วมกับภาครัฐและเอกชน

พระชาตรี ดาบศรี และคณะ (2566) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. พัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้สามารถสื่อสารและเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประชาชนมีความต้องการที่หลากหลายและซับซ้อนมากขึ้น พระสงฆ์จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองในด้านต่างๆ เช่น การสื่อสาร ทักษะการนำเสนอ การใช้สื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสามารถสื่อสารและเข้าถึงประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาศักยภาพสามารถทำได้ผ่านการฝึกอบรม การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน นอกจากนี้คณะสงฆ์ควรมีนโยบายและแนวทางในการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์อย่างเป็นระบบ

2. ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนชุมชนท้องถิ่น จึงสามารถส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การให้ความรู้ด้านการเกษตร การส่งเสริมอาชีพ การช่วยเหลือด้านการเงิน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของพระสงฆ์จะส่งผลดีต่อชุมชนท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

3. สนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเทศไทยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาที่หลากหลาย พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ผ่านกิจกรรมต่างๆ เช่น การจัดกิจกรรมทางศาสนาและวัฒนธรรม การให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น และการนำนักท่องเที่ยวไปศึกษาดูงานสถานที่ทางศาสนาและวัฒนธรรม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยพระสงฆ์จะส่งผลดีต่อเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่น

พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ฐิริวิฑฒโน (2566) กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีดังนี้

1. พัฒนารูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจให้สอดคล้องกับบริบทสังคมโลก สังคมโลกในปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ส่งผลให้บริบทของสังคมและความต้องการของผู้คนก็เปลี่ยนแปลงไปด้วย การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์จึงจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทเหล่านี้ เพื่อให้สามารถเข้าถึงผู้คนได้มากขึ้นและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้คนได้อย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมให้พระสงฆ์มีบทบาทในการส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มุ่งเน้นสันติภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน พระพุทธองค์ทรงสอนให้ทุกคนอยู่ร่วมกันอย่างสันติและร่วมมือกันในการพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ ด้วยเหตุนี้พระสงฆ์จึงควรมีบทบาทในการส่งเสริมสันติภาพและการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น การส่งเสริมความเข้าใจและความสามัคคีของคนในสังคม การส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างยั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

3. สนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาสังคม โลกปัจจุบันมีปัญหาสังคมมากมายที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยเพียงหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการแก้ไขปัญหา ด้วยเหตุนี้จึงควรสนับสนุนให้พระสงฆ์ทำงานร่วมกับองค์กรระหว่างประเทศในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยสามารถดำเนินการได้

หลายวิธี เช่น เข้าร่วมเป็นสมาชิกขององค์กรระหว่างประเทศ เข้าร่วมกิจกรรมและโครงการขององค์กรระหว่างประเทศ เป็นต้น

จึงสรุปได้ว่าแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันได้ และให้เข้าถึงและเข้าใจความต้องการของประชาชน การพัฒนารูปแบบและวิธีการปฏิบัติศาสนกิจ ให้สอดคล้องกับบริบทสังคมและความต้องการของประชาชน เช่น การใช้สื่อดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และการทำงานร่วมกับภาครัฐและเอกชนในการแก้ไขปัญหาสังคม การสนับสนุนให้พระสงฆ์มีบทบาทในการแก้ไขปัญหาสังคมและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้พระสงฆ์สามารถมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความสามัคคี สันติสุข และการพัฒนาที่ยั่งยืน การพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมให้พระพุทธศาสนา ดำรงอยู่คู่สังคมไทยอย่างยั่งยืน โดยแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ดังกล่าว สามารถทำได้ผ่านการดำเนินงานของคณะสงฆ์และภาครัฐร่วมกัน โดยเน้นการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ ประชาชน และภาคส่วนต่างๆ ในสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.3.8 การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์

พระครูจันทวิริโยภาส (2563) กล่าวว่า การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ศีกษาได้จากทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความสำคัญ หมายถึง การรับรู้ของพระสงฆ์ว่าการปฏิบัติศาสนกิจมีความสำคัญต่อตนเองและสังคมมากน้อยเพียงใด ทัศนคติในด้านความสำคัญสามารถประเมินได้จากคำถาม เช่น การปฏิบัติศาสนกิจมีความสำคัญต่อตนเองมากน้อยเพียงใด การปฏิบัติศาสนกิจมีความสำคัญต่อสังคมมากน้อยเพียงใด
2. ด้านความชอบ หมายถึง ความรู้สึกของพระสงฆ์ที่ชื่นชอบการปฏิบัติศาสนกิจมากน้อยเพียงใด ทัศนคติในด้านความชอบสามารถประเมินได้จากคำถาม เช่น ชอบการปฏิบัติศาสนกิจมากน้อยเพียงใด รู้สึกมีความสุขเมื่อได้ปฏิบัติศาสนกิจ
3. ด้านความตั้งใจ หมายถึง ความมุ่งมั่นของพระสงฆ์ที่จะปฏิบัติศาสนกิจให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทัศนคติในด้านความตั้งใจสามารถประเมินได้จากคำถาม เช่น ตั้งใจปฏิบัติศาสนกิจให้สำเร็จลุล่วงมากน้อยเพียงใด ตั้งเป้าหมายในการปฏิบัติศาสนกิจไว้อย่างไร

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ (2563) กล่าวว่า การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประเมินจากพฤติกรรมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านเวลา หมายถึง ระยะเวลาที่พระสงฆ์ใช้ในการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งสามารถประเมินได้จากจำนวนครั้งและระยะเวลาที่พระสงฆ์ปฏิบัติศาสนกิจในแต่ละวัน สัปดาห์ หรือเดือน โดยพระสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจจะใช้เวลาในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

2. ด้านความทุ่มเท หมายถึง แรงจูงใจและความสนใจของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ ซึ่งสามารถประเมินได้จากการแสดงออกของพระสงฆ์ในระหว่างการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การแสดงออกถึงความตั้งใจ ความตั้งใจมั่น และความเพียรในการปฏิบัติศาสนกิจ โดยพระสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจจะแสดงออกถึงความตั้งใจและความสนใจในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจัง

3. ด้านความสม่ำเสมอ หมายถึง การปฏิบัติศาสนกิจอย่างต่อเนื่องโดยไม่ขาดตกบกพร่อง ซึ่งสามารถประเมินได้จากการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในแต่ละวัน โดยพระสงฆ์ที่มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจจะปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องโดยไม่ขาดตกบกพร่อง

พระอธิการเจียมรัตน์ แสงพยัพ และคณะ (2563) กล่าวว่า ในการประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประเมินจากผลลัพธ์ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความเปลี่ยนแปลงของสังคม หมายถึง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม เช่น อัตราการเกิดอาชญากรรมลดลง อัตราการหย่าร้างลดลง อัตราการเข้ารับการรักษาผู้ป่วยจิตเวชลดลง เป็นต้น

2. ด้านความเปลี่ยนแปลงของพระสงฆ์ หมายถึง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพระสงฆ์เอง เช่น พระสงฆ์มีศีลธรรมสูงขึ้น พระสงฆ์มีความรู้ความสามารถมากขึ้น พระสงฆ์มีจิตสาธารณะมากขึ้น เป็นต้น

3. ด้านความเปลี่ยนแปลงของผู้รับบริการ หมายถึง ผลลัพธ์ของการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของผู้รับบริการ เช่น ผู้รับบริการมีจิตใจที่ดีขึ้น ผู้รับบริการมีพฤติกรรมที่ดีขึ้น ผู้รับบริการมีสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่นมากขึ้น เป็นต้น

พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา) (2565) กล่าวว่า การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประเมินจากทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจ และพฤติกรรมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความตั้งใจ หมายถึง ความคิดหรือความมุ่งหมายของพระสงฆ์ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ความตระหนักถึงความสำคัญของการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์เข้าใจและเห็นความสำคัญของการปฏิบัติศาสนกิจ เช่น เห็นว่าการปฏิบัติศาสนกิจเป็นหน้าที่ของพระสงฆ์ ช่วยให้พระสงฆ์เจริญอกงามทางธรรม และเป็นประโยชน์ต่อสังคม ความตั้งใจที่จะปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีเจตนาที่จะปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เช่น ตั้งใจที่จะปฏิบัติตามหลักธรรมวินัย ตั้งใจที่จะศึกษาพระธรรม ตั้งใจที่จะช่วยเหลือผู้อื่น

2. ด้านการปฏิบัติ หมายถึง การกระทำหรือพฤติกรรมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ ความสม่ำเสมอในการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ เช่น ปฏิบัติศาสนกิจเป็นประจำทุกวัน ปฏิบัติศาสนกิจอย่างเต็มกำลัง

ความถูกต้องในการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์ปฏิบัติศาสนกิจอย่างถูกต้องตามหลักธรรมวินัย เช่น ปฏิบัติศาสนกิจตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้า ปฏิบัติศาสนกิจโดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น

พระมหาอำคา วรปัญญา และคณะ (2565) กล่าวว่า การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประเมินจากทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ความสำคัญในการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์ตระหนักและเข้าใจถึงคุณค่าของการปฏิบัติศาสนกิจ โดยเชื่อว่าการปฏิบัติศาสนกิจนั้นมีความสำคัญต่อตนเอง ศาสนา และสังคม หากพระสงฆ์มีทัศนคติที่ดีต่อความสำคัญของการปฏิบัติศาสนกิจ ก็จะทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจัง

2. ความชอบในการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์รู้สึกเพลิดเพลิน สนุกสนาน และทำท่ายในการปฏิบัติตามศาสนกิจ หากพระสงฆ์มีทัศนคติที่ดีต่อความชอบในการปฏิบัติศาสนกิจ ก็จะทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ

3. ความตั้งใจในการปฏิบัติศาสนกิจ หมายถึง การที่พระสงฆ์มีเป้าหมายและเจตนาที่จะปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง หากพระสงฆ์มีทัศนคติที่ดีต่อความตั้งใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ก็จะทำให้มีความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจัง

พระชาติรี ดาบศรี และคณะ (2566) กล่าวว่า การประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประเมินจากพฤติกรรมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ

1. ด้านความทุ่มเท หมายถึง การที่พระสงฆ์มีจิตสำนึกในการประกอบศาสนกิจอย่างจริงจัง เต็มใจ และเต็มกำลัง โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคและปัญหาต่างๆ ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความทุ่มเท เช่น การตั้งใจปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ การอุทิศตนเพื่อช่วยเหลือผู้อื่นโดยไม่หวังผลตอบแทน การเสียสละความสุขส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น

2. ด้านความสม่ำเสมอ หมายถึง การที่พระสงฆ์ปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ ไม่ขาดตกบกพร่อง ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความสม่ำเสมอ เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาอย่างสม่ำเสมอ การปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด การอุทิศเวลาให้กับการเผยแผ่พระพุทธศาสนา เป็นต้น

3. ด้านความต่อเนื่อง หมายถึง การที่พระสงฆ์ปฏิบัติศาสนกิจอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก ตัวอย่างพฤติกรรมที่แสดงถึงความต่อเนื่อง เช่น การประกอบศาสนกิจมาเป็นเวลานาน การแสวงหาความรู้และประสบการณ์เพื่อพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกิจกรรมทางศาสนา เป็นต้น

พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ฐิริวฑฒโน (2566) กล่าวว่า แนวคิดการประเมินความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ประเมินจากทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจ และพฤติกรรมของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือ

1. ด้านความมุ่งมั่น หมายถึง ทัศนคติของพระสงฆ์ที่มีต่อการปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบด้วย ความศรัทธา การเชื่อมั่นในคุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติศาสนกิจ ความตั้งใจ ความมุ่งมั่นที่จะปฏิบัติศาสนกิจอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ความรับผิดชอบ ความใส่ใจในการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่กำหนด

2. ด้านการปฏิบัติ หมายถึง พลังภายในของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ ประกอบด้วย ความสม่ำเสมอ การปฏิบัติตามศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ความถูกต้อง การปฏิบัติตามศาสนกิจอย่างถูกต้องตามหลักเกณฑ์และระเบียบที่กำหนด ความประณีต การปฏิบัติตามศาสนกิจอย่างละเอียดรอบคอบและรอบคอบ

สรุปได้ว่า ปัจจุบันความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในประเทศไทย พบว่าโดยรวมแล้วพระสงฆ์มีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจค่อนข้างสูง เห็นได้จากกิจกรรมและงานเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พระสงฆ์ได้ปฏิบัติอย่างหลากหลาย เช่น การเทศน์สอน การบรรยายธรรม การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา การช่วยเหลือสังคม เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ยังมีพระสงฆ์บางรูปที่ขาดความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ สาเหตุอาจมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความตั้งใจในการบวชที่ไม่จริงจัง ความศรัทธาในพระพุทธศาสนาที่ไม่มั่นคง หรือสภาพแวดล้อมในการบวชที่ไม่เอื้ออำนวย เพื่อให้พระสงฆ์มีความมั่นคงและมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจอย่างยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการปลูกฝังความตั้งใจในการบวช ความศรัทธาในพระพุทธศาสนา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ เช่น การให้การศึกษาและการฝึกอบรมพระสงฆ์เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนและการปฏิบัติศาสนกิจอย่างถูกต้อง ตลอดจนการส่งเสริมให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้และปฏิบัติศาสนกิจของพุทธศาสนิกชน ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยปักหมุดในการศึกษาความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เพราะเป็นภาคที่มีความซับซ้อนเปราะบางท่ามกลางพหุวัฒนธรรมที่น่าสนใจศึกษา อันจะได้สารสนเทศเชิงรุกในการเข้าใจโดยรวม

2.3.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระครูจันทวิโรภาส (2563) ได้ศึกษา ยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 2) ศึกษาปัญหาเชิงภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ 3) พัฒนายุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจพระสงฆ์ในเขตดังกล่าว เป็นวิจัยเชิงสำรวจและทำการเก็บข้อมูลในพื้นที่ 5 จังหวัด ได้แก่ เชียงราย พะเยา ลำปาง แพร่ น่าน กลุ่ม

ตัวอย่าง 3 กลุ่ม คือ กลุ่มฆราวาส 375 คน กลุ่มพระสงฆ์ 352 รูป และเวทีเสวนาที่มีพระสังฆาธิการและผู้ทรงคุณวุฒิ รวม 30 รูป/คน พบว่า 1) การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ มุมมองในกลุ่มฆราวาสพบว่าพระสงฆ์ใช้วัดเป็นสถานที่ประกอบกรกุศลเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิดถึงตาย มีการบิณฑบาตเลี้ยงชีพและการบูรณปฏิสังขรณ์ วัดส่วนมุมมองในกลุ่มพระสงฆ์ พบว่าพระสงฆ์ปฏิบัติตามกิจวัตร 10 และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายทั้ง 6 ด้าน 2) ปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในการปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ พบว่าพระสงฆ์ปฏิบัติตัวเป็นปัญหาเชิงภาพลักษณ์ในระดับนานๆ ครั้ง โดยพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดปัญหาเชิงภาพลักษณ์มากที่สุด คือ การทำผิดพระธรรมวินัยเล็กน้อย การปลุกเสก ดูดวง ไบ๋ห่วยและใช้สิ่งของไม่เหมาะสมกับสมณเพศ สำหรับพฤติกรรมพระสงฆ์ที่อยู่ในระดับไม่ปฏิบัติ คือ พฤติกรรมเป็นอันธพาล การนำญาติพี่น้องเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการบริหารวัดและการเรียกรับเงินบริจาคโดยไม่สมควร 3) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์พระสงฆ์ ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์ไว้ 4 ข้อ คือ (1) วิสัยทัศน์ “พัฒนาภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6 ทำนุบำรุงพระพุทธศาสนา สร้างความศรัทธาให้ชุมชน” (2) พันธกิจ มี 4 ข้อ คือ (1) ส่งเสริมและพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นผู้รู้วัตรปฏิบัติงดงาม เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของพุทธศาสนิกชน (2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนกับพระสงฆ์ในการจรรโลงพระพุทธศาสนาให้เจริญรุ่งเรือง (3) เผยแพร่และประชาสัมพันธ์สร้าง ความเข้าใจของประชาชนต่อกิจของพระสงฆ์ และ (4) ส่งเสริมระบบการจัดการคณะสงฆ์ที่มี ประสิทธิภาพและทันสมัย (3) ประเด็นยุทธศาสตร์มี 3 ข้อ คือ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาพระสงฆ์ให้เป็นที่เลื่อมใสของพุทธศาสนิกชน ยุทธศาสตร์ที่ 2 การส่งเสริมการเป็นผู้นำในการพัฒนาสังคมของพระสงฆ์ และ ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบการพัฒนาภาพลักษณ์พระสงฆ์ที่มีประสิทธิภาพ (4) รายละเอียดยุทธศาสตร์กำหนดแต่ละยุทธศาสตร์มีองค์ประกอบ คือ เป้าประสงค์ตัวชี้วัดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนา

วิศรุต เลาะวิถี (2563) ได้ศึกษา การเสริมสร้างสุขภาวะตามแนวทางของพุทธแห่งอิสลาม การศึกษาในเชิงพรรณนาวิเคราะห์ พบได้ว่า การดำรงตนตามหลักคำสอนของศาสนา โดยการปฏิบัติตามคำสั่งใช้ และละทิ้งสิ่งที่เป็นข้อห้ามทั้งปวง ประกอบอาชีพสุจริตที่ศาสนาอนุมัติเป็นแนวทางที่ทำให้จิตใจเป็นสุข การประกอบศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอและเสริมสร้างคุณภาพชีวิตอย่างตระหนักรู้ ความสำคัญของการบริโภค การรักษาสุขภาพร่างกายและจิตใจ โดยออกกำลังกาย บำบัดรักษาเมื่อเจ็บป่วย และจัดการเรื่องสาธารณสุข เป็นหนทางไปสู่การเสริมสร้างสุขภาวะโดยสมบูรณ์ ดังนั้น การเสริมสร้างสุขภาวะตามแนวทางของศาสนทูตมุฮัมมัด คือ ล้อลลอฮุอะลยฮิวะซัลลัมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมุสลิมผู้ศรัทธา ที่จะนำหลักคำสอนของท่านศาสนทูตมาใช้เป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตให้สอดคล้องกับสภาวะสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อเสริมสร้างสุขภาวะที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกายจิตใจ และจิตวิญญาณอันบริสุทธิ์ อันจะนำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนอย่างแท้จริง

ปัญญา เทพสิงห์ และคณะ (2564) ได้ศึกษา อิหม่ามกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนใต้ เก็บข้อมูลจากเอกสารและภาคสนาม กลุ่มตัวอย่างจำแนกออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอิหม่าม ผู้นำทางศาสนาอิสลาม จำนวน 16 คน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง กลุ่มชาวพุทธ จำนวน 44 คน แบบลูกโซ่ รวมจำนวน 108 คน ซึ่งมาจากพื้นที่ 9 ชุมชน ในจังหวัดยะลา ปัตตานี และนราธิวาส เก็บข้อมูลโดยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลมาตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลแบบอุปนัย ความถูกต้องตรงประเด็น และสร้างบทสรุปเชิงพรรณนา ผลการศึกษาพบว่า 1) การสื่อสารให้ความรู้เกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลามแก่ชาวพุทธ ตามหน่วยงานราชการหรือเอกชนที่จัดบรรยายหรือसानเสวนาผู้นำศาสนา สถานที่จัดงานประเพณีของชุมชนและบ้านของอิหม่าม 2) การร่วมกิจกรรมที่วัดหรือพระสงฆ์จัดขึ้น โดยละเว้นที่เกี่ยวกับพิธีกรรม 3) การร่วมเดินทางทัศนศึกษากับชาวพุทธเพื่อใช้ชีวิตร่วมกันระยะหนึ่ง ที่ช่วยให้ชาวพุทธเข้าใจมุสลิมมากขึ้น 4) การร่วมกิจกรรมในวันสำคัญของชาติหรือท้องถิ่นที่ภาคราชการจัดขึ้น โดยมีพระสงฆ์หรือชาวพุทธร่วมด้วย 5) การจัดโครงสร้างหรือกิจกรรมของมุสลิมและเชิญชาวพุทธเข้าร่วมเพื่อพัฒนาคน ชุมชน และสังคมไปด้วยกัน สร้างความเจริญในสังคมพหุวัฒนธรรม

นัชพล คงพันธ์ และคณะ (2564) ได้ศึกษา พิธีกรรมทางศาสนากับการปฏิบัติตนนิตสังคัมศึกษายุคโลกาภิวัตน์ มนุษย์เรียนรู้ธรรมชาติที่มีเหตุมีผลเข้ามาเป็นแบบแผนและเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ตามความเชื่อศรัทธาของหลักศาสนาอันเป็นแก่นแท้ของศาสนานั้น ๆ เป็นสิ่งที่กระทำได้ยาก เนื่องจากผลของการกระทำมีลักษณะเป็นนามธรรม การศึกษาทำให้ผู้ที่ศึกษาได้เกิดปัญญาจริง ย่อมเห็นผลช้า ไม่เหมือนการสร้างวัตถุที่สามารถเห็นผลได้รวดเร็ว บุคคลไม่ว่าจะอยู่ในฐานะใด บทบาทใด จะต้องยึดหลักธรรมในการดำเนินชีวิตเพราะหลักธรรมคำสอนจะช่วยแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ ศาสนาจึงเป็นที่พึ่งทางใจของมนุษย์ การปฏิบัติตนของบุคคลทั้งหญิงและชายยุคปัจจุบัน มีค่านิยมใหม่บางอย่างขัดแย้งกับค่านิยมเดิม ทำให้เกิดปัญหาการปฏิบัติตนอย่างไม่เหมาะสมในสังคม การไปวัด การไหว้พระสวดมนต์ การทำบุญตักบาตร และการแผ่เมตตา เป็นกิจกรรมที่ชาวพุทธเราพึงปฏิบัติกันเป็นประจำในชีวิตประจำวัน พระพุทธศาสนาในประเทศไทยจึงจำเป็นต้องมีพิธีกรรมทางศาสนาขึ้น เป็นเครื่องมือให้ศาสนิกชนของตน ใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาที่มีลักษณะเป็นรูปธรรม ในความเชื่อศรัทธาในกิจกรรมหรือพิธีกรรมต่าง ๆ ของแต่ละศาสนา เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตเป็นเครื่องชี้ถึงความสามัคคีความกลมเกลียวเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในประเทศชาติ ให้มีความมั่นคงและได้กระทำสืบต่อกันมา

สุมาลี เกาะสมุทร และคณะ (2566) ได้ศึกษา การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาท่าทราย จังหวัดสมุทรสาคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อ

ศึกษาการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาทำ
 ทรายจังหวัดสมุทรสาคร 2) เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมกับการพัฒนา
 คุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาทำทรายจังหวัดสมุทรสาครและ 3) เพื่อนำเสนอแนวทางการ
 ปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาทำทรายจังหวัด
 สมุทรสาครเป็นการวิจัยแบบผสมวิธีประกอบด้วยการศึกษาเชิงปริมาณโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ
 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือชมรมสวดมนต์จิตอาสาทำทรายจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 120
 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวด
 มนต์จิตอาสาทำทรายจังหวัดสมุทรสาครจากผลการวิเคราะห์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 4.34 เมื่อ
 พิจารณาเป็นรายด้านคือด้านเมตตา ด้านกรุณา ด้านมุทิตา ด้านอุเบกขา อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2)
 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิต
 อาสาทำทรายจังหวัดสมุทรสาครโดยจำแนกตามเพศอายุสถานภาพระดับการศึกษารายได้ความถี่ใน
 การเข้าร่วมกิจกรรมต่างก็มีความคิดเห็นโดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ไม่
 แตกต่างกันจึงเป็นการปฏิบัติธรรมฐานส่วนบุคคลที่มีสถานภาพต่างก็มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติ
 ตามหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาทำทรายจังหวัด
 สมุทรสาครแตกต่างกันจึงเป็นการยอมรับสมมติฐานและ 3) ข้อเสนอแนวทางการปฏิบัติตามหลัก
 พรหมวิหารธรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาทำทรายจังหวัดสมุทรสาครพบว่า
 หลักพรหมวิหารธรรมอันประกอบด้วยเมตตากรุณามุทิตาและอุเบกขานั้นเป็นกิจกรรมประจำใจเป็น
 หลักธรรมครองใจ

พระราชตรี ดาบศรี และคณะ (2566) ได้ศึกษา ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์
 จีนในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับของภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย
 แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน
 และ 2) ปัจจัยสาเหตุ ได้แก่ แรงจูงใจในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และบทบาท
 ของพระสงฆ์จีน ที่มีต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย รูปแบบการวิจัยเป็นวิธีเชิงปริมาณ
 กลุ่มตัวอย่างคือ พุทธศาสนิกชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตั้งของวัดในสังกัดคณะสงฆ์จีนนิกายใน
 กรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม
 ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยภายนอก อยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีน แรงจูงใจ
 ในการปฏิบัติศาสนกิจ ปัจจัยภายใน และบทบาทของพระสงฆ์จีน อยู่ในระดับมาก และ 2) แรงจูงใจ
 ในการปฏิบัติศาสนกิจ และปัจจัยภายนอก มีอิทธิพลทางตรงต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนใน
 ประเทศไทย

สรุปได้ว่า บทบาทของพระสงฆ์ไทยในยุคโควิด-19 ยังคงมีความสำคัญและเป็นที่ศรัทธาของ
 พุทธศาสนิกชน โดยบทบาทหลักของพระสงฆ์ยังคงเป็นการประกอบศาสนกิจตามหลักพระธรรมวินัย

เช่น การทำวัตรเช้า-เย็น ออกบิณฑบาต สอนธรรมะ ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นต้น นอกจากนี้ พระสงฆ์ไทยยังทำหน้าที่ช่วยเหลือสังคมและประชาชนในยามวิกฤต เช่น การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคโควิด-19 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ไทย ได้แก่ การปฏิบัติศาสนกิจตามหลักพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดๆ แม้จะอยู่ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ก็ตาม ดังตัวอย่างที่ปรากฏให้เห็น เช่น การออกบิณฑบาตท่ามกลางสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 การช่วยเหลือผู้ประสบภัยจากโรคโควิด-19 และการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ เป็นต้น การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ไทยอย่างมุ่งมั่นดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงความศรัทธาและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติตามหลักพระธรรมวินัยของพระสงฆ์ไทย ซึ่งถือเป็นหลักปฏิบัติที่สำคัญของพระพุทธศาสนา ส่งผลให้พระสงฆ์ไทยยังคงเป็นที่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และยังคงเป็นที่พึ่งทางใจของสังคมไทยในยามวิกฤต

2.4 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของพระสงฆ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้

ลักษณะของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และมีผู้นับถือศาสนาพุทธเพียงร้อยละ 15 ของประชากรทั้งหมด เชื่อกันว่าชาวพุทธเหล่านี้บางส่วนจะดำรงสถานภาพพระสงฆ์ ซึ่งกระจายอยู่ในวัดของชุมชนต่างๆ การดำรงอยู่ท่ามกลางชาวมุสลิมจำนวนมากทำให้พระสงฆ์ต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสัมพันธ์ ซึ่งเกิดขึ้นในรูปแบบต่างๆ เช่น การฝึกพูดภาษามลายู การช่วยเหลือมุสลิมตามขอบเขตที่เป็นไปได้ ความพยายามในการเข้าใจหลักศาสนาอิสลาม และแบบแผนการดำเนินชีวิตของมุสลิม ทำให้พระสงฆ์สามารถอาศัยร่วมกับชุมชนได้อย่างยาวนาน จวบจนสถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ที่เกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 ทำให้เกิดความหวาดระแวงหรือคับข้องใจระหว่างชาวพุทธและมุสลิม แต่สำหรับชุมชนที่มีพระสงฆ์อยู่ ปัญหาเหล่านี้ไม่ได้ทำให้เกิดความรุนแรง ยังมีการดำเนินการดำรงชีวิตตามนโยบายพหุวัฒนธรรมของรัฐบาลที่ช่วยรักษาธำรงความสัมพันธ์ได้อย่างเดิม บางชุมชนได้สร้างความสัมพันธ์กับมุสลิมโดยตรง และบางชุมชนได้รับกระตุ้นจากพระสงฆ์ในการพัฒนาความสัมพันธ์ และความมั่นคงของชุมชน

พระสงฆ์เป็นกำลังส่วนหนึ่งที่มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนให้เติบโตแข็งแกร่ง และปลอดภัย หลักธรรมของพุทธศาสนาและอิสลามมีความคล้ายคลึงกันหลายข้อ อีกทั้งทั้งสองศาสนามีหลักธรรมที่เหมือนกัน เช่น การไม่เบียดเบียน การยึดหลักอหิงสาหรือการอนุรักษ์ชีวิตและทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น นอกจากนี้ชาวพุทธและมุสลิมได้เห็นชอบในการรักษาคุณค่าในสิ่งที่เหมือนกันและการสร้างสันติภาพ ลดหวาดระแวงที่เกิดจากการไม่สื่อสารให้เข้าใจต่อกัน การเข้าใจคลาดเคลื่อนของสิ่งที่ชาวมุสลิมสามารถทำหรือไม่สามารถทำ และความไม่มั่นใจในการช่วยเหลือและการรับช่วยเหลือของ

พระสงฆ์ จึงเป็นสิ่งที่ควรระวัง การสื่อสารและการเข้าใจหลักธรรมของกันและกันจึงเป็นสิ่งสำคัญ (ปัญญา เทพสิงห์ และคณะ, 2565)

ผู้นำศาสนาและพระสงฆ์ต่างได้พยายามสื่อสารหลักธรรมของตนให้แก่คนในสังคม และพร้อมช่วยเหลือสนใจศาสนาอื่น การสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมจึงเกิดขึ้นจากความเข้าใจและความเห็นใจต่อกัน โดยเฉพาะในสังคมที่ต้องมีการพัฒนาทางวัฒนธรรมและความเป็นระเบียบ ในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม สถาบันศาสนาคควรมีบทบาทในการลดความขัดแย้งและยุติการใช้ความรุนแรง โดยการส่งเสริมการสื่อสารและการเข้าใจต่อกัน ผลวิจัยชี้ให้เห็นว่า การร่วมมือกันของต่างศาสนาเพื่อสร้างสันติภาพในสังคมเป็นสิ่งสำคัญ (ปัญญา เทพสิงห์ และคณะ, 2565) ชุมชนที่พระสงฆ์กับผู้นำศาสนาอิสลามพบว่าสามารถขับเคลื่อนให้เกิดภาวะของความสมานฉันท์ แต่ก็ยังคงมีความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน ดังข่าวที่ปรากฏในหลายกรณี พระสงฆ์ที่สนใจทำงานพัฒนาเพื่อสันติภาพสนองนโยบายรัฐ จึงมักใช้โอกาสส่งเสริมความสัมพันธ์กับคนต่างกลุ่มด้วยเพราะเงื่อนไขทางศาสนาเป็นเพียงส่วนเดียวในการขับเคลื่อนปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้คงไม่อาจดำเนินการได้สำเร็จ เพราะการที่ศาสนาถูกนำไปใช้ในทางการเมืองทำให้เกิดความรุนแรง ขณะเดียวกันก็เกิดประเด็นความขัดแย้งทางศาสนาขึ้น เหตุนี้การสร้างโอกาสเพื่อเสริมบทบาทของพระสงฆ์และผู้นำศาสนาอิสลามในการเสริมสร้างสัมพันธภาพ ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธจึงอาจเป็นทางเลือกหนึ่งของการลดความขัดแย้งซึ่งต้องพิจารณาเงื่อนไขต่าง ๆ ประกอบ (ปัญญา เทพสิงห์ และคณะ, 2563)

หลังจากเหตุการณ์ที่มีการบุกยิงพระสงฆ์ในพื้นที่ทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีการออกมาตรการคุมเข้มความปลอดภัยพระสงฆ์ออกบิณฑบาตในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ดังนี้ (Workpoint News, 2562)

1. เพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย เจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร และอาสาสมัครดินแดน จะร่วมกันจัดกำลังในการรักษาความปลอดภัยแก่พระสงฆ์ ตั้งแต่บริเวณหน้าประตูวัด และกระจายกำลังตามรายทางที่พระสงฆ์ผ่าน
2. ประสานความร่วมมือกับภาคประชาชน จัดให้มีการประชุมร่วมกับผู้นำชุมชน อาสาสมัครรักษาหมู่บ้าน และประชาชนในพื้นที่ เพื่อร่วมกันดูแลความปลอดภัยของวัดและพระภิกษุ
3. กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับพื้นที่เสี่ยง ในพื้นที่เสี่ยงต่อเหตุร้าย ทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะร่วมกันพิจารณากำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้พระภิกษุสามารถออกบิณฑบาตได้อย่างปลอดภัย โดยไม่กระทบต่อกิจวัตรของสงฆ์
4. ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในภาค 4 ส่วนหน้า ได้ชี้แจงว่า ไม่ได้มีคำสั่งห้ามพระภิกษุออกบิณฑบาต แต่เป็นการทบทวนมาตรการรักษาความปลอดภัยให้มีความเข้มข้นมากขึ้น เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับทั้งพระภิกษุและประชาชน

ความรุนแรงได้สร้างความเสียหายแก่ผู้คนที่มีความศรัทธา ชาติพันธุ์ และวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม เราจึงมีความจำเป็นที่จะฟื้นฟูความสัมพันธ์ให้กลับมาดีเหมือนเดิมอย่างเร่งด่วน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ดีต่อกัน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมืองถูกดึงเข้ามาสู่ปริณทลทางศาสนาและวัฒนธรรมอีกต่อไป การรุนแรงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง บางครั้งมักมีการอ้างเหตุผลความแตกต่างทางศาสนาเป็นจุดกำเนิดของความรุนแรง รวมถึงการเผยแพร่ความเสียหายที่ดูเหมือนจะมีการก่อเหตุโดยตรงแก่ผู้ที่มีศาสนาต่างๆ เหตุการณ์เช่นนี้ทำให้การสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีศาสนาแตกต่างกันอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มั่นคง ห่างหาย และสงสัย ทำให้ยากจะสร้างความเข้าใจต่อกัน เราต้องรับรู้ว่าการรุนแรงไม่เพียงแต่ทำลายชีวิตของผู้มีศาสนาเท่านั้น แต่ยังทำลายความสัมพันธ์ที่เคยดีต่อกันระหว่างชุมชนที่มีศาสนาแตกต่างกันในพื้นที่ชายแดนได้ด้วย ดังนั้น การฟื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำศาสนาเพื่อสร้างสันติภาพในระดับชุมชนเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการอย่างระมัดระวัง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและสามารถนำมิตรภาพและความเชื่อมั่นกลับมาสู่ชุมชนที่มีวัฒนธรรมแห่งความหลากหลายในสังคมชายแดนใต้ได้โดยมีความรอบคอบ และเป็นระเบียบ (พันธธีรา นาคอุไรรัตน์ และโคทม อาริยา, 2564)

เหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ได้มีผลกระทบต่อพระภิกษุและสามเณร ในหลายด้านของชีวิต เริ่มตั้งแต่วิถีการดำรงชีวิต การปฏิบัติพิธีกรรมทางศาสนา การสอนและการเผยแพร่หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา และด้านการสังคมสงเคราะห์ เพื่อรักษาความปลอดภัย วัดและสังฆทานต้องปรับเปลี่ยนกิจกรรมและเวลาที่ทำพระธุดงค์ และกิจกรรมศาสนาเพื่อให้มั่นคง นอกจากนี้ หน่วยงานภาครัฐที่รับผิดชอบด้านความปลอดภัยควรมีมาตรการเพิ่มเติมสำหรับกลุ่มเสี่ยง ที่ไม่สามารถปกป้องความปลอดภัยของตนเองได้ เช่น พระสงฆ์และบุคลากรวัด ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ศาสนาและพัฒนาชุมชนในพื้นที่ วัดเป็นศูนย์กลางที่สำคัญของชุมชน และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการยังคงความเข้มแข็งของศาสนาและชุมชนในพื้นที่นี้ในอนาคต (มนตรี เกิดมีมูล, 2563) เหตุการณ์สะเทือนขวัญเกิดขึ้นในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เมื่อคนร้ายลอบสังหารอิหม่ามและบุกยิงพระสงฆ์ ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตและบาดเจ็บหลายราย เหตุการณ์นี้สร้างความหวาดกลัวให้กับประชาชนในพื้นที่ และสะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางของสันติสุขในชายแดนใต้ ชุมชนโคกโก ซึ่งอยู่ติดกับวัดรัตนานุภาพ เคยเป็นชุมชนที่สงบสุข ผู้คนต่างศาสนาอยู่ร่วมกันฉันท์พี่น้อง แต่หลังจากเหตุการณ์ลอบสังหารอิหม่ามและบุกยิงพระสงฆ์ ชาวบ้านเริ่มรู้สึกหวาดระแวง กลัวว่าจะเกิดเหตุร้ายขึ้นกับตัวเอง แม้จะเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงขึ้น แต่ชาวพุทธและมุสลิมในพื้นที่ยังคงรักษาความสัมพันธ์อันดีไว้ หลายคนต่างออกมาแสดงความเสียใจและประณามการกระทำอันโหดร้าย ผู้นำศาสนาทั้งพุทธและมุสลิมต่างต้องเผชิญความเสี่ยงจากสถานการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้น อิหม่ามหลายรายถูกสังหาร และพระสงฆ์ตกเป็นเป้าหมาย เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นสร้างความกังวลว่าอาจส่งผลต่อการเจรจาสันติสุขในชายแดนใต้ ฝ่ายต่างๆ ควรเร่งหาทางออกเพื่อยุติความรุนแรงและนำสันติสุขกลับมาสู่พื้นที่ เหตุการณ์ลอบสังหาร

อิหม่ามและบุกยิงพระสงฆ์ สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาความรุนแรงในชายแดนใต้ที่ยังคงไม่คลี่คลาย ทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันเพื่อยุติความรุนแรงและสร้างสันติสุขที่ยั่งยืน (BBC ไทย, 2562)

องค์กรสิทธิมนุษยชนและนายกรัฐมนตรี ได้ประณามการโจมตีครั้งนี้อย่างเข้มงวด โดยสั่งให้ตามล่าตัวผู้กระทำความผิดและย้ำถึงความมุ่งมั่นของรัฐบาลที่จะยุติความขัดแย้งในชายแดนใต้ แหล่งข่าวรายงานว่ากลุ่มผู้ก่อความไม่สงบเน้นไปที่วัด เพื่อตอบโต้การสังหารผู้นำศาสนาอิสลาม และเพื่อกดดันให้ผู้นำกลุ่มบีอาร์เอ็นเข้าร่วมการเจรจา เหตุการณ์รุนแรงในอดีตเคยเกิดขึ้นกับทั้งพระสงฆ์และผู้นำศาสนาอิสลาม ซึ่งสะท้อนถึงความรุนแรงที่ยากจะคลี่คลาย เหตุการณ์ครั้งนี้เกิดขึ้นในช่วงที่รัฐบาลทหารกำลังเตรียมการเลือกตั้งและพยายามผลักดันให้เกิดการเจรจาเพื่อสันติภาพ แต่กลุ่มบีอาร์เอ็นยังคงยืนยันว่าต้องการตัวกลางจากองค์กรระหว่างประเทศ เหตุการณ์สังหารพระสงฆ์ สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการยุติความรุนแรงในชายแดนใต้ หลักการมนุษยธรรมและบรรทัดฐานสากลยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ กลุ่มภาคประชาสังคมพยายามโน้มน้าวผู้ก่อความไม่สงบให้เคารพหลักมนุษยธรรม แต่การนำหลักสันติธรรมมาใช้ยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ อนาคตของสันติภาพในชายแดนใต้ยังคงมีความไม่แน่นอน เหตุการณ์รุนแรงที่เกิดขึ้นสะท้อนให้เห็นถึงความยากลำบากในการหาทางออกที่ยั่งยืน (ดอน ปาทาน, 2562)

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2562) จึงได้ออกแนวปฏิบัติของคณะสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ ดังนี้

1. วัดควรมีรั้วรอบทุกด้านที่แข็งแรง เนื่องจากวัดที่เกิดเหตุด้านหลังวัดไม่มีรั้ว ผู้ร้ายเข้ามายิงพระทางด้านหลังวัด
2. ควรมีหน่วยควสามมั่นคงลาดตระเวนดูแลความมั่นคงทุกวัด ซึ่งวัดที่เกิดเหตุไม่ได้อยู่ในแผนการลาดตระเวนรักษาความมั่นคง
3. สถานที่ประกอบกิจทางศาสนา และที่พักของพระสงฆ์ควรเป็นฝาคอนกรีต มีความมั่นคงกันกระสุนหรือหลบภัยเมื่อมีเหตุได้ เนื่องจากวัดที่เกิดเหตุถูกยิงกันฝาด้วยไม้เซอร์่า
4. ควรมีชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้าน ชรบ. ดูแลความปลอดภัยทางเข้าออกวัดตลอด 24 ชั่วโมง
5. ควรจัดโครงการหรืออาสาสมัครคนรักวัด (ประชาชนอยู่เป็นเพื่อนพระในภาวะสถานการณ์ไม่ปกติ)

การดูแลคณะสงฆ์ในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ จึงควรมีแนวทางที่เหมาะสมและเป็นไปได้ด้วยความเรียบร้อย เพื่อช่วยเหลือให้เต็มที่และเป็นไปตามประสิทธิภาพ โดยจะต้องดูแลสิทธิประโยชน์ในการรักษาพยาบาลของพระที่ได้รับบาดเจ็บเป็นอย่างดี รวมถึงดูแลสิทธิประโยชน์อื่นๆ ที่ควรได้รับอย่างเต็มที่ เพื่อให้การดูแลมีประสิทธิภาพ ควรจัดลำดับความเสี่ยงและความสำคัญให้เหมาะสม เพื่อใช้งบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงการดูแล

คณะสงฆ์ให้มีความมั่นคงแข็งแรงมากที่สุด โดยมีการดำเนินการด้านความปลอดภัยทางกายภาพ เช่น การติดตั้งรั้วรอบขอบชิด การดูแลสถานที่ปฏิบัติธรรม และการดูแลพื้นที่โดยรอบ นอกจากนี้ การจัดลำดับวัดในพื้นที่จังหวัดชายแดนใต้ให้มีความสำคัญลำดับแรกเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง เพื่อให้มีการดูแลและความร่วมมือที่มั่นคงอย่างเหมาะสมในการเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนในพื้นที่นั้น ทำให้คณะสงฆ์สามารถปฏิบัติธรรมและก่อสร้างสันติภาพในสังคมได้อย่างมั่นคงแข็งแรง การบิณฑบาตต้องทำด้วยความระมัดระวัง บางครั้งต้องมีเจ้าหน้าที่ทหารคอยคุ้มกัน วัดบางแห่งต้องปิดประตูวัดในช่วงกลางคืน กิจกรรมทางศาสนาบางอย่างมีการงด หรือปรับเปลี่ยนรูปแบบเพื่อความปลอดภัย พิธีกรรมทางศาสนา เช่น การแห่ผ้าป่า ตักบาตรเทโว อาจต้องงดจัด หรือจัดในรูปแบบที่เรียบง่าย การสวดมนต์ทำวัตรเย็น อาจต้องทำในช่วงเวลาที่เร็วกว่าปกติ การเทศน์สอนเน้นไปที่การสอนธรรมะให้ประชาชนมีสติ ใจเย็น และอยู่ร่วมกันอย่างสันติ เน้นการเผยแผ่หลักคำสอนที่ส่งเสริมสันติสุข ความรัก ความเข้าใจ และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ใช้สื่อต่างๆ เช่น วิทยุชุมชน โซเชียลมีเดีย ในการเผยแผ่ธรรมะ จัดกิจกรรมอบรมธรรมะสำหรับเด็กและเยาวชน พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นที่พึ่งทางใจให้กับประชาชน ช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน ร่วมรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสันติสุข วิถีชีวิตของพระสงฆ์ในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้มีความคล้ายคลึงกับพระสงฆ์ในภาคอื่นๆ ของประเทศไทย แต่ก็มี ความแตกต่างที่สำคัญอยู่บ้าง พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเป็นที่พึ่งทางใจให้กับประชาชน ช่วยไกล่เกลี่ยข้อพิพาท สนับสนุนกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน และร่วมรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการรักษาสันติสุข

จึงสรุปได้ว่า พระสงฆ์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาชุมชนในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ พระสงฆ์และผู้นำศาสนาอิสลามพยายามสื่อสารหลักธรรมของตนให้แก่ชุมชนและพร้อมช่วยเหลือโดยไม่มีข้อยกเว้นในการเผยแผ่ศาสนาและพัฒนาชุมชน ชาวพุทธและมุสลิมต่างเห็นคุณค่าและสร้างสันติภาพ การสื่อสารและการเข้าใจหลักธรรมของกันและกัน พื้นฟูความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำศาสนา เพื่อสร้างสันติภาพในระดับชุมชน พระสงฆ์ต้องปรับตัวเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับชุมชนมุสลิม สถานการณ์ความไม่สงบสร้างความหวาดระแวงหรือคับข้องใจระหว่างชาวพุทธและมุสลิม ส่งผลกระทบต่อพระภิกษุและสามเณรในหลายด้าน เช่น มาตรการรักษาความปลอดภัยให้แก่พระสงฆ์ในพื้นที่โดยเพิ่มกำลังเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย ประสานความร่วมมือกับภาคประชาชน กำหนดแนวทางปฏิบัติสำหรับพื้นที่เสี่ยง ชี้แจงทำความเข้าใจกับประชาชน และป้องกันไม่ให้อาการณ์ขัดแย้งทางการเมืองถูกดึงเข้ามาสู่ปริมนทลทางศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความสงบและสันติภาพที่ยั่งยืนในสังคมให้สามารถเจริญเติบโตได้อย่างยั่งยืน จากความเปราะบางของบริบทดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาว่า แม้ในสถานการณ์ความไม่สงบที่ยังคงคุกรุ่นเช่นนั้น พระสงฆ์ยังคงมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ มีคุณภาพชีวิตและมีความคิดเชิงอนาคตเพียงใด

เพื่อที่สารสนเทศที่ได้นี้ จะได้เป็นข้อมูลนำร่อง สื่อสารต่อสังคมโดยรวม ในการจรรโลงพระพุทธศาสนา ให้ดำรงต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ใน ผู้วิจัยนำเสนอวิธีการดำเนินการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส รวมทั้งสิ้น 626 รูป ประจำปี 2567

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรจังหวัดปัตตานี โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ธีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนยอมรับได้ กลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 286 คน

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก และผู้วิจัยได้ศึกษาลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มรวมทั้งจำนวนที่ต้องการ จึงใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดโควต้า (Quota Selection) ในการกำหนดสัดส่วนของพระสงฆ์ตามจังหวัด ซึ่งวิธี Accidental sampling เก็บรวบรวมข้อมูลให้ครบตามจำนวนที่สุ่มไว้ (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2550) ดังแสดงรายละเอียดไว้ในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 ตารางแสดงจำนวนประชากร (พระภิกษุ) แยกตามจังหวัด

จังหวัด	จำนวน (รูป)	กลุ่มตัวอย่าง (รูป)
จังหวัดปัตตานี	258	118
จังหวัดยะลา	101	46
จังหวัดนราธิวาส	267	122
รวมทั้งสิ้น	626	286

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งเป็น 4 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิต มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale 5 ระดับ จำนวน 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ โดยใช้แนวคิดของพระครูอุเทนปัญญารังสี (วงศ์สุวรรณ) และสุพัตรา ปวนไผ่ (2566) ประกอบด้วย

- 1) ด้านสุขภาพกาย (Physical domain)
- 2) ด้านสุขภาพจิต (Psychological)
- 3) ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships)
- 4) ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามการคิดเชิงอนาคต มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale 5 ระดับ จำนวน 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ คือ โดยใช้แนวคิดของอริยา คูหา และคณะ (2564) ประกอบด้วย

- 1) ด้านการมองการณ์ไกล
- 2) ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ
- 3) ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์
- 4) ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง
- 5) ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง
- 6) ด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต

ตอนที่ 4 แบบสอบถามความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale 5 ระดับ โดยใช้แนวคิดของพระมหาบุญเลิศ อินทปตฺโญ (2563) จำนวน 10 ด้าน จำนวน 33 ข้อ คือ

- 1) บิณฑบาต
- 2) กวาดลานวัด
- 3) ปลงอาบัติ
- 4) ทำวัตร-สวดมนต์
- 5) ขวนขวายปัจจัยเวกชนม์
- 6) อุปัฏฐากอุปัชฌาย์และภาวนา

- 7) บริหารสิ่งของและร่างกาย
- 8) ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปรีชาปฏิบัติ ปฏิบัติและปฏิเวธ
- 9) เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์
- 10) ดำรงตนให้น่าไหว้

3.3 จริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยถือว่าจรรยาบรรณของนักวิจัยและการพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างเป็นสิ่งสำคัญที่สุด การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาในกลุ่มที่อ่อนไหวทางสังคม ดังนั้นเรื่องความเป็นส่วนตัวและการปกปิดข้อมูลจึงมีความสำคัญมาก การวิจัยครั้งนี้จะดำเนินการเก็บข้อมูลหลังได้รับการอนุมัติจาก คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย และให้การพิทักษ์สิทธิ์กลุ่มตัวอย่างจะดำเนินตลอดกระบวนการ ศึกษาวิจัย ดังนี้

3.3.1 สิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการศึกษาวิจัยของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะแจ้งรายละเอียดของการศึกษาวิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทราบอย่างครบถ้วน เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างมีสิทธิในการตัดสินใจเข้าร่วมการศึกษาวิจัยหรือไม่เข้าร่วม โดยกลุ่มตัวอย่างสามารถตอบรับหรือปฏิเสธการเข้าร่วมการศึกษาวิจัยได้โดยไม่ต้องให้เหตุผลใดๆ

3.3.2 สิทธิในการได้รับความเป็นส่วนตัวและการปกปิดข้อมูล ผู้วิจัยจะปกปิดข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ชื่อ สกุล เบอร์โทรศัพท์ ที่อยู่ ฯลฯ โดยจะใช้รหัสแทนชื่อจริงของกลุ่มตัวอย่าง และจะไม่เผยแพร่ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ได้รับอนุญาตจากกลุ่มตัวอย่าง

3.3.3 สิทธิที่จะไม่ได้รับอันตราย ผู้วิจัยจะดำเนินการวิจัยด้วยความระมัดระวัง และจะไม่ทำให้กลุ่มตัวอย่างได้รับอันตรายทั้งทางร่างกายและจิตใจ

3.3.4 การทำลายเอกสาร เนื่องจากการใช้เอกสารเป็นเครื่องมือในการสื่อสารและเก็บข้อมูลมีความสำคัญสูง เอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยทุกประเภท จะถูกทำลายภายในระยะเวลา 1 ปี นับตั้งแต่วันที่ประกาศผลงานวิจัยเสร็จสิ้น โดยมียานรับทราบ

3.4 การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

แบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยมีขั้นตอนในการพัฒนาเครื่องมือ ดังนี้

3.4.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ จากหนังสือ ตำรา บทความวิจัย เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.4.2 ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาแบบสอบถาม เพื่อให้ได้แนวทางการพัฒนารายการคำถามที่มีคุณภาพ

3.4.3 กำหนดนิยามศัพท์ในการศึกษาครั้งนี้ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นำนิยามที่กำหนดไว้ขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.4.4 สร้างรายการคำถามของแบบสอบถามที่พิจารณาแล้วเพียงนำมาจากแนวคิดของนักวิชาการแต่ละท่าน และนำมาดัดแปลงให้เหมาะสม

3.4.5 นำเสนอแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา ตลอดจนให้ข้อเสนอแนะ และปรับปรุงแก้ไข

3.4.6 นำแบบสอบถาม (ฉบับร่าง) ที่แก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ และมีความชำนาญ เพื่อพิจารณาคุณภาพ จำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์และพิจารณาคำถามเป็นรายข้อ พร้อมทั้งให้ความคิดเห็นใน แต่ละประเด็น เพื่อนำมาปรับปรุงข้อคำถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น จากนั้นนำมาคำนวณหาค่าโดยวิธี (Item Objective Congruence Index: IOC) เพื่อทำการตรวจสอบความถูกต้องด้านเนื้อหา ความชัดเจนของข้อคำถามและประเด็นคำถาม ซึ่งมีเกณฑ์การประเมิน ดังนี้

+1 หมายถึง เมื่อแน่ใจ ว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

0 หมายถึง เมื่อไม่แน่ใจ ว่าคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 หมายถึง เมื่อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3.4.7 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎร์ของจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ซึ่งไม่ใช่กลุ่มเดียวกับกลุ่มตัวอย่างจังหวัดละ 10 ชุด รวมจำนวน 30 ชุด เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

3.4.8 วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งรายด้านและทั้งฉบับ

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ดังนี้

1) ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง

2) ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยพิจารณาความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ประมวลผล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ มีรายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1) ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ซึ่งประกอบด้วย ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประกอบด้วย

- ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมรรถกดิ์ วิเคราะห์ด้วย ความถี่ และร้อยละ

- คุณภาพชีวิต (Quality of life) การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking) และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ วิเคราะห์ด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test, ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานที่ตั้งไว้

- การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคต ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ วิเคราะห์ด้วย t-test, ANOVA

- การวิเคราะห์คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคต ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจส่งผลต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ ใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression)

บรรณานุกรม

- กฤตยาพร อมรพัฒนานุกูล และชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2562). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้แบบ
พยากรณ์ที่ส่งเสริมความสามารถในการคิดอนาคตสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21(4), 20-33.
- จิรวุฒิ พงษ์โสภณ, นัฐกาญจน์ ผิวขาว, นิรภาดา จำเนียรทรง. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพการ
ดำเนินงานของสถานศึกษาด้วยจิตวิทยาเชิงบวก: กรณีศึกษาโรงเรียนวัดชัยมงคลาราม. In
Proceeding National & International Conference, 2(14). 146-155.
- ณัชยศ โมธินา. (2566). *การศึกษาคุณภาพชีวิตของพนักงาน Start up แห่งหนึ่ง*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐกัญญ์ อ่องเอื้อ. (2564). *คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองบ้านสวน จังหวัดชลบุรี*.
งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐนิชา จันทราสา. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ใช้เทคนิคการระดมสมองและ
กระบวนการสร้างฉากทัศน์เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดเชิงอนาคตสำหรับนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5*. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ดอน ปาทาน. (2562). *การสังหารพระภิกษุในแดนใต้สะเทือนขวัญประชาชน* (ออนไลน์). สืบค้นจาก
<https://www.benarnews.org/thai/commentary/TH-pathan-violence-01222019181617.html>.
- นัสมล บุตรวิเศษ และอุปรีภรรยา อินทรสาต. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ:
กรณีศึกษาอำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. วิทยานิพนธ์ปริญญา
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.
- นัชพล คงพันธ์, พระครูอุทิศปริยัติสุนทร และพระครูอุทิศธรรมคุณ. (2564). พิธีกรรมทางศาสนากับ
การปฏิบัติตนนิตสังคัมศึกษายุคโลกาภิวัตน์. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 6(2),
207-219.
- ปวันรัตน์ ธัญญะผล. (2564). *ผลการจัดการเรียนรู้วิชาโลกเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยใช้กระบวนการ
สืบเสาะ ทางภูมิศาสตร์ที่มีต่อความสามารถในการคิดเชิงอนาคตของนักเรียน
มัธยมศึกษาปีที่ 4*. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปวันรัตน์ ธัญญะผล, กัลยา เทียนวงศ์ และชัยรัตน์ โตศิลา. (2565). *ผลการจัดการเรียนรู้วิชาโลก
เอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะทางภูมิศาสตร์ ที่มีต่อความสามารถใน
การคิดเชิงอนาคตของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4*. *วารสารศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 45(2), 1-16.

- ปัญญา เทพสิงห์, เกษตรชัย และหิม และฮัสบูลเลาะ อาคิสสกุล. (2563). เงื่อนไขที่เสริมบทบาทพระสงฆ์และผู้นำศาสนาอิสลามในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 28(2), 164-190.
- ปัญญา เทพสิงห์, เกษตรชัย และหิม และฮัสบูลเลาะ อาคิสสกุล. (2564). อิหม่ามกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชาวมุสลิมกับชาวพุทธในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้*, 9(2), 207-223.
- ปัญญา เทพสิงห์, เกษตรชัย และหิม และฮัสบูลเลาะ อาคิสสกุล. (2565). วิธีการเสริมสร้างความสัมพันธ์ของพระสงฆ์ต่อชาวมุสลิมในชุมชนแห่งหนึ่งในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 35(1), 107-123.
- พระครูจันทวิริโยภาส (ชาญวิชัย เขียวชาญ), (2563). ยุทธศาสตร์การส่งเสริมภาพลักษณ์การปฏิบัติตามกิจของพระสงฆ์ในเขตการปกครองคณะสงฆ์ภาค 6. *วารสารบัณฑิตแสงโคมคำ*, 5, 51-69.
- พระครูฉันทธรรมานุสิฐ ฉนทธมโม (อินทร์หอม), พระมหาวิเศษ ปญาวชิโร และพระครูสมุห์ ธนโชติ จิรธมโม. (2563). คุณภาพชีวิตของพระสังฆาธิการ ในตำบลบ่อทอง อำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก. *บัณฑิตศึกษปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 8(2), 151-158
- พระครูวรดิษฐ์ธรรมาภรณ์ และคณะ. (2563). การบริโภคปัจจัย 4 ของพระสงฆ์ในปัจจุบัน. *Journal of Modern Learning Development*, 5(3), 274-287.
- พระครูวินัยธร บุลากร ฐานากโร (ผือฮีเขวา). (2565). ภาวะผู้นำกับการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส : ศึกษาเฉพาะกรณีอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา. *Journal of Modern Learning Development*, 7(10), 320-336.
- พระครูศิริโสธรคณารักษ์. (2565). บทบาทพระสงฆ์ต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิต. *วารสารพุทธปรัชญา วิวัฒน์*. 6(2), 624-635.
- พระครูสมุห์ชาเตอร์ จันทสาโร, สิทธิโชค ปาณะศรี, พระครูโฆสิตวัฒน์นานุกูล และพระครูโกศล อรรถกิจ. (2566). การประยุกต์ใช้หลักพุทธกิจในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของภิกษุสยาม ในรัฐเคดาห์ ประเทศมาเลเซีย. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 8(1), 237-247.
- พระครูสังฆรักษ์ศุภณัฐ ภูริวฑฒโน. (2566). Now Normal to Next Normal ของพระสงฆ์ในการปฏิบัติศาสนกิจ. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 6(3), 325-340.
- พระครูอุเทนปัญญารังษี (วงศ์สุวรรณ) และสุพัตรา ปวนไผ่. (2566). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ผู้พิการ ตามหลักพุทธจริยศาสตร์. *วารสารปรัชญาอาครม*, 5(1), 111-122.

- พระชาติรี ดาบศรี, ทวี แจ่มจรัส และสำเนียง มณีฉาย. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของพระสงฆ์จีนในประเทศไทย. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, 6(1), 107-115.
- พระทวีโชค เจตนาสุโภ (อิมซิ่น). (2564). การส่งเสริมการปฏิบัติกิจวัตรของพระสงฆ์ไทยในยุค 4.0. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 8(11), 312-326.
- พระครูธรรมธรศิริวัฒน์ สิริวฑฒโน, พระครูโกศลวิหาคารคุณ, จรูญศรี มีหนองหว้า, อรุณศรี ผลเพิ่ม และชาวลิต ศรีเสริม. (2565). บทบาทของพระสงฆ์ในการฉะพนักิจศพผู้เสียชีวิตจากการติดเชื้อโรค COVID-19 ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 7(3), 69-84.
- พระบุญล้อม จารุธมโม. (2566). การดำเนินชีวิตของพระสงฆ์อำเภอเมืองร้อยเอ็ดในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์*, 8(2), 265-280.
- พระมหาชัยยนต์ คมภีรวาที (เทพหาร). (2563). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในอำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาณัฐฐานันท์ อนาลโย (กุลจรัสโกคิน), พูนชัย ปันธิยะ และพระมหาธณัชพงศ์ สุพรหมปญ์ (คิดอ่าน). (2565). รูปแบบการพัฒนาคุณภาพชีวิต การสนับสนุนทางสังคมและความคงอยู่ของพระคิลานุปัฏฐากในเขตการปกครองคณะสงฆ์ ภาค 7. *Journal of MCU Haripunchai Review*, 6(2), 1-15.
- พระมหาบุญเลิศ อินทปญ์โย. (2563). การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชนในยุค *New Normal*. นิตยธรรมการพิมพ์.
- พระมหาอำคา วรปญ์โย, พระพลากร สุขมงคล และศิริวดี วิวิธคุณากร. (2565). ต้นแบบการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ในยุคนิวนอร์มัล ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์*, 22(1), 361-372.
- พระรังสรรค์ ตึกขปญ์โย (พิมพ์า). (2563). *การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักอนุพุพิททา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวินัย อติวิโร, ไพรัตน์ ฉิมหาด และเดโช แชน้ำแก้ว. (2566). แนวทางการดำรงชีวิตวิถีใหม่ของพระภิกษุ สามเณร ภายหลังสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-19 ในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 10(5), 107-116.
- พระวิสาร ญาณวิโร และชรินทร์ มั่งคั่ง. (2565). มุมมองเชิงอนาคตการจัดการเรียนรู้ตามหลักพระพุทธศาสนาเพื่อส่งเสริมในสังคมวิถีใหม่. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(4), 59-73.

พระวีระพงษ์ ปาसानนท์. (2563). *อนาคตภาพการจัดอุดมศึกษาของคณะสงฆ์จีนนิกาย*.

วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พระศุภชัย ปณณวชิโร (เปลื้องกระโทก). (2562). *บทบาทของพระสงฆ์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอำเภอไชยชัย จังหวัดนครราชสีมา*. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระอดิคุณ จิตวโร (เอี่ยมดี), ระวีง เรื่องสังข์ และอินถา ศิริวรรณ. (2564). อนาคตภาพการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ของคณะสงฆ์ไทย. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 14-25.

พระอธิการเจียมรัตน์ แสงพยัพ, พระมหาธงชัย ธรรมทวี, พระพรสวรรค์ ใจตรง และพระจรัญ สุวโจ. (2563). ศึกษาการพัฒนาชีวิตเพื่อส่งไปปฏิบัติศาสนกิจในต่างประเทศ ของวิทยาลัยสงฆ์ศรีสะเกษ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 5(1), 205-215.

พัชรพร ทองจันทนาม. (2563). *รูปแบบการบริหารจัดการพัฒนาคุณภาพชีวิตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอไทยเจริญ จังหวัดยโสธร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

พันธ์ธิดา นาคอุไรรัตน์ และโคทม อารียา. (2564). พระสงฆ์กับอหิวาต: เพื่อนรักข้ามศาสนา เพื่อสันติภาพ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 9(2), 494-507.

ฤทธิชัย ชาแสน. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตพื้นที่อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร*. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ภัณฑิลา น้อยเจริญ. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์นา อำเภอท่าบ่อ จังหวัดหนองคาย*. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์*, 9(11), 207-217.

มุสต่อฟา หมัดบินเฮด. (2565). *คุณภาพชีวิตในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง*. สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

มนตรี เกิดมีมูล. (2563). ความพึงพอใจของประชาชนต่อการแก้ไขปัญหาความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, 14(1), 149-158.

วิศรุต เลาะวิถี. (2563). การเสริมสร้างสุขภาวะตามแนวทางของศาสนทูตแห่งอิสลาม. *วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต*, 15(2), 65-76.

- ศศิพัชร์ พงศ์ธีรวัฒน์ และทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน. (2565). การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการคิดเชิงอนาคต สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่3 จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 28(2), 286-300.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). (2563). *ชีวิตวิถีใหม่ ชีวิตดีเริ่มที่เรา*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- สำนักงานเจ้าคณะภาค 16, (2561). *คู่มือปฏิบัติงานในหน้าที่เจ้าอาวาสของคณะสงฆ์หนใต้*. สำนักงานเจ้าคณะภาค 16.
- สุมาลี เกาะสมุทร, พระมหาวิริษัณห์ วรินทร์ และกฤติยา ถ้ำทอง. (2566). การปฏิบัติตามหลักพรหมวิหารธรรม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชมรมสวดมนต์จิตอาสาท่าทราย จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, 6(1), 201-220.
- อดุลย์ กันธิดา และเสนห์ ธมวโร. (2564). การศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีในทัศนะของพระพุทธศาสนา. *วารสารปรัชญาอาศรม*, 3(2), 27-39.
- อรพินทร์ ชูชม, พรรณี บุญประกอบ, มนัส บุญประกอบ, อุษา ศรีจินดารัตน์ และสุชาดา สุธรรมรักษ์. (2563). การพัฒนาแบบวัดสภาวะทางจิตสำหรับผู้สูงอายุไทย. *วารสารศรีนครินทรวิโรฒวิจัยและพัฒนา (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(23), 112-124.
- อริยา คูหา, ฮานานมุฮิบบะตุตดิน นอจี, สรินญา ปุติ, ปรีนาภา ชูรัตน์ และฐปรัตน์ รักษาภานุสิทธิ. (2564). ทูทางจิตวิทยาเชิงบวก การคิดเชิงอนาคต ความยึดมั่นผูกพันในวิชาชีพ และการประยุกต์จิตวิทยาเพื่อชีวิตของนักศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 8(2), 273-287.
- อัสมะ สะมะแอ, อารีน่า เละนียะ, วาดัส ยะโก๊ะ และมุบตี อุเด็น. (2566). คุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลเฉลิม อำเภอระแงะ จังหวัดนราธิวาส. *การประชุมมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14*. 907-920.
- Amir, S. N., Juliana, N., Azmani, S., Abu, I. F., Talib, A. H. Q. A., Abdullah, F., ... & Aziz, N. A. S. A. (2022). Impact of religious activities on quality of life and cognitive function among elderly. *Journal of religion and health*, 1-21.
- Abraham H. Maslow. (1968). *Motivation and Personality*. Harper and Row.
- BBC ไทย. (2562). *ไฟใต้ 15 ปี: ชาวพุทธ-มุสลิมต่างรู้สึกไม่ปลอดภัยที่จ.ชายแดนใต้ แต่ก็ยังจะดูแลกัน หลังเหตุยิงอิหม่ามและพระสงฆ์ต่อเนื่องกันไปที่นราธิวาส* (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://www.bbc.com/thai/thailand-47013164>.
- Cantril, H. (1965). *The Pattern of Human Concerns*. Rutgers University Press.

- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of research in personality, 19*(2), 109-134.
- Gagliardi, J., Brettschneider, C., & König, H. H. (2021). Health-related quality of life of refugees: a systematic review of studies using the WHOQOL-Bref instrument in general and clinical refugee populations in the community setting. *Conflict and Health, 15*(1), 44.
- Kitawi, A. K. (2021). Futures thinking: An agenda for the African developmental university. In *Quality Assurance in Higher Education in Eastern and Southern Africa* (pp. 142-154). Routledge.
- Martini, S., Ningrum, D. A. S., Abdul-Mumin, K. H., & Yi-Li, C. (2022). Assessing quality of life and associated factors in post-stroke patients using the world health organization abbreviated generic quality of life questionnaire (WHOQOL-BREF). *Clinical Epidemiology and Global Health, 13*, 100941.
- Patel, S. P., McCurdy, M. P., Frankenstein, A. N., Sklenar, A. M., Urban Levy, P., Szpunar, K. K., & Leshikar, E. D. (2022). The reciprocal relationship between episodic memory and future thinking: How the outcome of predictions is subsequently remembered. *Brain and Behavior, 12*(9), e2603.
- Shek, D. T. (2021). COVID-19 and quality of life: Twelve reflections. *Applied Research in Quality of Life, 16*, 1-11.
- Seligman, M. E. P. (1998). *Learned Optimism: How to Change Your Mind and Your Life*. Free Press.
- Skevington, S. M., Rowland, C., Panagioti, M., Bower, P., & Krägeloh, C. (2021). Enhancing the multi-dimensional assessment of quality of life: introducing the WHOQOL-Combi. *Quality of Life Research, 30*, 891-903.
- Vu, L. G., Nguyen, L. H., Nguyen, C. T., Vu, G. T., Latkin, C. A., Ho, R., & Ho, C. S. (2022). Quality of life in Vietnamese young adults: A validation analysis of the World Health Organization's quality of life (WHOQOL-BREF) instrument. *Frontiers in psychiatry, 13*, 968771.
- Workpoint News. (2562). พระสงฆ์ในราชีवास เผย แม้มิเหตุร้ายกับพระ ก็ต้องอยู่เป็นกำลังใจให้กับชาวบ้าน (ออนไลน์). สืบค้นจาก <https://workpointtoday.com>.

Yamane, Taro. (1973). *Statistics an introductory analysis*. Harper & Row.

Zin, P. E., Saw, Y. M., Saw, T. N., Cho, S. M., Hlaing, S. S., Noe, M. T. N., ... & Hamajima, N. (2020). Assessment of quality of life among elderly in urban and peri-urban areas, Yangon Region, Myanmar. *Plos one*, *15*(10), e0241211.

Zhan, L. (1992). *Hope: A Social Psychological Perspective*. Praeger.

Zin, P. E., Saw, Y. M., Saw, T. N., Cho, S. M., Hlaing, S. S., Noe, M. T. N., ... & Hamajima, N. (2020). Assessment of quality of life among elderly in urban and peri-urban areas, Yangon Region, Myanmar. *Plos one*, *15*(10), e0241211.

แบบสอบถาม

เรื่อง คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของ
พระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้แบ่งเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิต (Quality of life)

ตอนที่ 3 การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking)

ตอนที่ 4 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าตัวเลือกที่ตรงกับท่านมากที่สุด

1. อายุ

☐ 1. ต่ำกว่า 20 ปี	☐ 2. 20-29 ปี
☐ 3. 30-39 ปี	☐ 4. 40-49 ปี
☐ 5. 50-59 ปี	☐ 6. 60 ปีขึ้นไป

2. อายุพรรษา

☐ 1. 5-10 พรรษา	☐ 2. 11-20 พรรษา
☐ 3. 21-30 พรรษา	☐ 4. มากกว่า 30 พรรษาขึ้นไป

3. การศึกษา

- 1. นักธรรมชั้นตรี
- 2. นักธรรมชั้นโท
- 3. นักธรรมชั้นเอก
- 4. เปรียญธรรม 1-3
- 5. เปรียญธรรม 4-6
- 6. เปรียญธรรม 7-9
- 7. ไม่เป็นเปรียญธรรม

4. สมณศักดิ์

☐ 1. เจ้าคณะจังหวัด	☐ 2. เจ้าคณะอำเภอ
☐ 3. เจ้าคณะตำบล	☐ 4. พระลูกวัด

ตอนที่ 2 คุณภาพชีวิต (Quality of life)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด เพียงช่องเดียว โดยในแต่ละข้อแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยมาก

คุณภาพชีวิต (Quality of life)	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านสุขภาพกาย (Physical domain)					
1. ท่านรับประทานอาหารที่มีคุณภาพเป็นประจำ					
2. ท่านมีการออกกำลังกายและดูแลสุขภาพอย่างเหมาะสม					
3. ท่านได้รับการพักผ่อนอย่างเพียงพอในแต่ละวัน					
4. สภาพแวดล้อมและความปลอดภัยมีความเหมาะสม					
5. ท่านสามารถเข้าถึงบริการทางการแพทย์ได้อย่างเหมาะสม					
ด้านสุขภาพจิต (Psychological)					
6. ท่านสามารถปรับตัวต่อวิถีชีวิตแบบใหม่ได้ดี					
7. ท่านมีความพร้อมทางจิตใจในการเผชิญกับปัญหาต่างๆ					
8. ท่านได้รับการสนับสนุนด้านจิตใจจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
9. ท่านมีความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตในสังคม					
10. ท่านมีความพร้อมในการรับมือกับปัญหาสุขภาพจิต					
ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม (Social relationships)					
11. ท่านมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากขึ้น					
12. ท่านมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคมมากขึ้น					
13. ท่านเป็นที่ยอมรับและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนมากขึ้น					
14. ท่านมีบทบาทในการส่งเสริมสันติภาพความมั่นคงมากขึ้น					
15. ท่านเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนมากขึ้น					

คุณภาพชีวิต (Quality of life)	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านสภาพแวดล้อม (Environment)					
16. สภาพแวดล้อมในวัดมีความสะอาดและน่าอยู่					
17. สภาพแวดล้อมในวัดมีความปลอดภัยและปราศจากมลพิษ					
18. สภาพแวดล้อมในวัดเอื้อต่อการปฏิบัติธรรมของพระภิกษุสงฆ์					
19. สภาพแวดล้อมในวัดเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์					
20. สภาพแวดล้อมในวัดเอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน					

ตอนที่ 3 การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking)

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด เพียงช่องเดียว โดยในแต่ละข้อแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยมาก

การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking)	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านการมองการไกล					
1. ท่านมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับอนาคตของพระพุทธศาสนาในจังหวัด					
2. ท่านมีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
3. ท่านมีเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรต่างๆ ในการแก้ไขปัญหาสังคม					
4. ท่านมีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม					

การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking)	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านการมองการไกล (ต่อ)					
5. ท่านมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา					
ด้านการรวบรวมข้อมูลก่อนตัดสินใจ					
6. ท่านมีความสามารถในการกำหนดปัญหาและเป้าหมายของการตัดสินใจ					
7. ท่านมีความสามารถในการระบุแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องและเชื่อถือได้					
8. ท่านมีความสามารถในการรวบรวมข้อมูลอย่างครบถ้วนและถูกต้อง					
9. ท่านมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ					
10. ท่านมีความสามารถในการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างเหมาะสม					
ด้านการมองเห็นความสัมพันธ์					
11. ท่านมีความสามารถในการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างปัญหาและผลกระทบ					
12. ท่านมีความสามารถในการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล					
13. ท่านมีความสามารถในการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างตนเองและผู้อื่น					
14. ท่านมีความสามารถในการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนาและสังคม					
15. ท่านมีความสามารถในการเห็นความสัมพันธ์ระหว่างโลกปัจจุบันและโลกแห่งความเป็นจริง					
ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง					
16. ท่านมีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว					
17. ท่านมีทัศนคติเชิงบวกต่อการเปลี่ยนแปลง					

การคิดเชิงอนาคต (Futuristic Thinking)	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ด้านการยอมรับการเปลี่ยนแปลง (ต่อ)					
18. ท่านมีความยืดหยุ่นในการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลง					
19. ท่านมีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ					
20. ท่านมีความกล้าที่จะเปลี่ยนแปลงตนเองและสังคม					
ด้านการกำหนดอนาคตตนเอง					
21. ท่านมีความสามารถในการกำหนดเป้าหมายในชีวิตของตนเอง					
22. ท่านมีความสามารถในการวางแผนเพื่อบรรลุเป้าหมายในชีวิตของตนเอง					
23. ท่านมีความสามารถในการพัฒนาตนเองเพื่อบรรลุเป้าหมายในชีวิตของตนเอง					
24. ท่านมีความสามารถในการเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมายในชีวิตของตนเอง					
25. ท่านมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนเป้าหมายและแผนงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์					
ด้านการสร้างพลังบวกต่อชีวิต					
26. ท่านมีความสามารถในการมองโลกในแง่บวก					
27. ท่านมีความสามารถในการคิดบวกและสร้างสรรค์					
28. ท่านมีความสามารถในการสื่อสารเชิงบวก					
29. ท่านมีความสามารถในการช่วยเหลือผู้อื่นด้วยจิตเมตตา					
30. ท่านมีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้อื่น					

ตอนที่ 4 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องที่ตรงกับความต้องการของท่านมากที่สุด เพียงช่องเดียว โดยในแต่ละข้อแบ่งออกเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5	หมายถึง	อยู่ในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	อยู่ในระดับมาก
3	หมายถึง	อยู่ในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อย
1	หมายถึง	อยู่ในระดับน้อยมาก

ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
บิณฑบาต					
1. ท่านมีความตั้งใจในการออกบิณฑบาตเพื่อช่วยเหลือผู้อื่น					
2. ท่านมีความอดทนในการออกบิณฑบาตท่ามกลางสถานการณ์ความไม่สงบ					
3. ท่านมีความระมัดระวังในการออกบิณฑบาตเพื่อความปลอดภัยของตนเอง					
กวาดลานวัด					
4. ท่านมีความมุ่งมั่นในการกวาดลานวัดเพื่อรักษาความสะอาด					
5. ท่านกวาดลานวัดด้วยความตั้งใจและเต็มใจ					
6. ท่านกวาดลานวัดด้วยจิตที่สงบและเบิกบาน					
ปลงอาบัติ					
7. ท่านมีความตระหนักถึงความสำคัญของการปลงอาบัติ					
8. ท่านมีความมุ่งมั่นในการปลงอาบัติอย่างถูกต้อง					
9. ท่านมีความกล้าที่จะปลงอาบัติต่อหน้าสงฆ์					
ทำวัตร-สวดมนต์					
10. ท่านมีความตั้งใจในการทำวัตร-สวดมนต์อย่างสม่ำเสมอ					
11. ท่านมีความถูกต้องในการทำวัตร-สวดมนต์					
12. ท่านมีความสงบในการทำวัตร-สวดมนต์					

ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ชวนถวายปัจจัยเวกชนม์					
13. ท่านคิดว่าการชวนถวายปัจจัยเวกชนม์มีความสำคัญในสถานการณ์ปัจจุบัน					
14. ท่านสามารถระบุดุสรรรคต่อชวนถวายปัจจัยเวกชนม์ของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ในวิถีชีวิตแบบใหม่ได้					
15. ท่านสามารถเสนอความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะใด ๆ เกี่ยวกับชวนถวายปัจจัยเวกชนม์ของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ในวิถีชีวิตแบบใหม่ได้					
อุปฐากอุปชฌาย์และภาวนา					
16. การปฏิบัติภาวนาและอุปชฌาย์ในวิถีชีวิตปัจจุบันของพระภิกษุสงฆ์ในจังหวัดชายแดนใต้เป็นเรื่องที่สำคัญ					
17. ท่านคิดว่าการใช้เทคโนโลยีและสื่อสารในการแพร่ระบาดธรรมเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดีสำหรับพระภิกษุสงฆ์ในพื้นที่ชายแดนใต้					
18. ท่านคิดว่าอุปฐากอุปชฌาย์และภาวนามีบทบาทในนามความเปลี่ยนแปลง					
บริหารสิ่งของและร่างกาย					
19. การบริหารสิ่งของในวัด (เช่น การจัดการทรัพย์สินสมบัติ, การจัดการบุคคลทรัพย์สิน)					
20. การรักษาและดูแลร่างกายของพระภิกษุสงฆ์ (เช่น การดูแลสุขภาพ, อาหาร, พักผ่อน)					
21. การให้ความสนใจและส่งเสริมสุขภาพจิตใจของพระภิกษุสงฆ์ (เช่น การจัดกิจกรรมทางธรรม, การให้กำลังใจ)					
ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ					
22. ท่านมีความเห็นว่าการศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้มีความสำคัญมาก					
23. ท่านมีความเห็นว่าการศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ในวิถีชีวิตแบบใหม่จำเป็น					

ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ	ระดับความคิดเห็น				
	(5)	(4)	(3)	(2)	(1)
ศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ทั้งปรีชาปฏิบัติ และปฏิเวธ (ต่อ)					
24. ท่านคิดว่าการศึกษาเล่าเรียนหลักวิชาความรู้ของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ในวิถีชีวิตแบบใหม่ควรได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต่างๆ					
เอาใจใส่ของสงฆ์และกิจของสงฆ์					
25. ท่านเอาใจใส่ต่อกิจของสงฆ์ในวิถีชีวิตแบบใหม่					
26. ท่านปรับตัวเข้ากับวิถีชีวิตแบบใหม่ได้อย่างเหมาะสม และสามารถดำเนินกิจของสงฆ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ					
27. ท่านเข้าถึงประชาชนในวิถีชีวิตแบบใหม่ได้อย่างเหมาะสม					
ดำรงตนให้น่าไหว้					
28. ท่านยึดมั่นในพระธรรมวินัยเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงตนให้น่าไหว้					
29. ท่านปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีของสังคมเป็นสิ่งสำคัญในการดำรงตนให้น่าไหว้					
30. ท่านปรับตัวให้เข้ากับสังคมและวิถีชีวิตแบบใหม่เป็นสิ่งสำคัญในการดำรงตนให้น่าไหว้					

--- ขอขอบพระคุณอย่างสูงที่กรุณาสละเวลาร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้ ---

สรุปย่อโครงร่างวิทยานิพนธ์

1. ชื่อเรื่อง	ภาษาไทย	คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
	ภาษาอังกฤษ	Quality of Life, Futuristic Thinking towards Religious Practices of Buddhist Monks in the Southern Border Provinces

2. ความเป็นมาของปัญหา

พระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการธำรงรักษาและเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนของพระบรมศาสดาให้ยั่งยืน โดยมีการปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทยตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์และจารีต ซึ่งมีการปรับปรุงและประยุกต์ให้เหมาะสมตามสถานการณ์ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์โดยการปฏิบัติศาสนกิจตามธรรมของพระพุทธศาสนา เนื่องจากพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ศาสนาและช่วยเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้กับสังคมในปัจจุบัน (สำนักงานเจ้าคณะภาค 16, 2561) ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับบทบาทและภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ในประเทศไทยเกิดจากประวัติศาสตร์การปกครองคณะสงฆ์และกฎหมายที่มีการปรับปรุงตามพระบรมราชโองการของพระมหากษัตริย์ การพัฒนานี้เน้นการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ให้มีรูปแบบคล้ายกับการปกครองราชอาณาจักร เมื่อมีการปรับปรุงกฎหมายและการปกครองสภาพการณ์ทางสังคมและการเมืองในพื้นที่ต่างๆ มีผลกระทบต่อบทบาทและภาพลักษณ์ของพระสงฆ์ โดยเฉพาะในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ที่มีสภาพการณ์การประชาสัมพันธ์ไม่ดีและปัญหาความไม่สงบทางการเมือง และความขัดแย้งทางสังคม เป็นต้น การแก้ไขปัญหาที่ต้องพิจารณาการเผชิญกับปัจจัยต่างๆ เช่น การปรับปรุงการปกครองที่เหมาะสม การสร้างความมั่นคงและความเท่าเทียมทางสังคม การแก้ไขปัญหาความไม่พอใจของประชาชน และการสร้างความเข้มแข็งให้กับศาสนาและชุมชนในพื้นที่นั้นๆ โดยการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์มีบทบาทสำคัญในการสร้างสันติภาพและความเข้มแข็งให้กับชุมชนในพื้นที่ชายแดนภาคใต้ โดยมีการต้องปรับตัวและปฏิบัติศาสนกิจอย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ปวันรัตน์ ัญญะผล, 2564 และพระวิสารญาณวีโร และชรินทร์ มั่งคั่ง, 2565)

ในฐานะผู้วิจัยเป็นพระสังฆาธิการรูปหนึ่งในเขตการปกครองคณะสงฆ์หนใต้ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ เพื่อนำผลของการศึกษาในครั้งนี้เป็นสารสนเทศ ในการวางแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ และส่งเสริมความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ เพื่อที่จะได้นำมาเป็นแนวคิดในการเข้าใจ เข้าถึงและพัฒนาเขตการปกครองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นกรณีศึกษาเพื่อให้ได้รับรู้การคิดเชิงอนาคตของพระสงฆ์

3. วัตถุประสงค์

- 3.1 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3.2 เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
- 3.3 เพื่อศึกษาระดับการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้
- 3.4 เพื่อเปรียบเทียบการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์
- 3.5 เพื่อศึกษาระดับความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.6 เพื่อเปรียบเทียบความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้จำแนกตามอายุ อายุ พรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์

3.7 เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

3.8 เพื่อศึกษาการคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์ที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

4. สมมติฐาน

4.1 คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง

4.2 คุณภาพชีวิตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้ในวิถีใหม่แตกต่างกันตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์

4.3 การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง

4.4 การคิดเชิงอนาคตของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกันตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์

4.5 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้อยู่ในระดับปานกลาง

4.6 ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้แตกต่างกันตามอายุ อายุพรรษา การศึกษา และสมณศักดิ์

4.7 คุณภาพชีวิตสามารถทำนายความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

4.8 การคิดเชิงอนาคตสามารถทำนายความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “คุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนภาคใต้” เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงเปรียบเทียบ (Comparative correlational Research) โดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งตัวแปรต้นได้แก่ ข้อมูลส่วนบุคคล คุณภาพชีวิต และการคิดเชิงอนาคต ตัวแปรตามคือความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจ

6. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษานี้ ได้แก่ พระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรพระสงฆ์ที่มีอายุพรรษาตั้งแต่ 5 พรรษาขึ้นไปและมีชื่ออยู่ในทะเบียนราษฎรสังกัดจังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ประจำปี 2567 รวมทั้งสิ้นจำนวน 626 รูป โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ ยามาเน่ (Yamane, 1973 อ้างใน ชีรวุฒิ เอกะกุล, 2543) ระดับความเชื่อมั่น 95% ผู้วิจัยยอมรับความคลาดเคลื่อนได้เท่ากับ 5% จึงได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการจะเท่ากับ 286 คน เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก และทราบคุณลักษณะของกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่ม รวมทั้งจำนวนที่ต้องการ จึงใช้วิธีการคัดเลือกแบบกำหนดโควตา (Quota Selection)

7. เครื่องมือและการสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 แบบสอบถามคุณภาพชีวิต ตอนที่ 3

แบบสอบถามการคิดเชิงอนาคต และตอนที่ 4 แบบสอบถามความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ซึ่งในตอนท่ 2-4 แบบสอบถามจะมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

8. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยตรง โดยเก็บรวบรวมข้อมูลขอความร่วมมือกับกลุ่มตัวอย่างโดยตรง และตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยพิจารณาความถูกต้องและครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์ประมวลผล

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยคุณภาพชีวิต การคิดเชิงอนาคตที่มีต่อความมุ่งมั่นในการปฏิบัติศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์จังหวัดชายแดนใต้ โดยแบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 2 รูปแบบ ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ t-test, ANOVA และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression) เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานที่ตั้งไว้